

COOPERACIÓ TRANSFRONTERERA ASSOCIATIVA

Bases teòriques i pràctiques
per a la cooperació de les associacions
a l'espai català transfronterer

ELS AUTORS

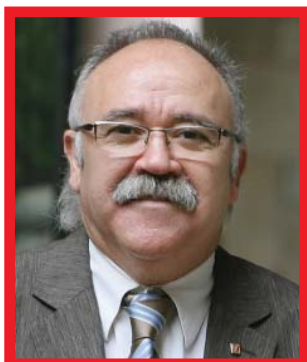
- François Cauchy
- Hadrien Commenges

CI&RA 66 - Centre d'Information et de Ressources Associatives des Pyrénées-Orientales.

- Cristina Urbina

Suport Associatiu de la Fundació Catalana de l'Esplai.

PREFACI

L'associacionisme és cabdal a l'hora de vertebrar qualsevol societat. Les activitats, les accions i els projectes portats per les entitats associatives, així com els serveis que presten als ciutadans, ajuden a estructurar socialment, econòmicament i culturalment territoris i poblacions.

Tanmateix, aquesta capacitat integradora i vertebradora, aquesta capacitat de generar benestar, topa també, com en molts altres camps, amb el fet fronterer. Efectivament, els límits dels Estats i les competències pròpies en el cas sudcatalà, amb els diferencials administratius, jurídics i fiscals que suposen, marquen una línia divisòria que dificulta les relacions i els projectes entre associacions a banda i banda.

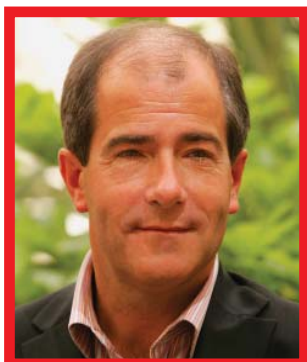
El treball que teniu entre les mans, realitzat per uns professionals del ram, tant del nord com del sud, pretén ajudar a superar tots aquests entrebancs i problemes d'encaix en matèria de cooperació transfronterera entre associacions. Especialment al si del territori de l'Eurodistricte de l'Espai Català Transfronterer, que abraça les comarques de Catalunya de la demarcació de Girona i de la Catalunya Nord, una zona que té vocació, més que cap altra, per establir unes relacions de proximitat per damunt la frontera pirinenca.

La guia consta d'una part teòrica que permet conèixer les realitats administratives respectives i d'una part pràctica que proposa unes solucions concretes per a cada situació de cooperació transfronterera associativa.

Esperem que aquest treball, alhora sintètic i aprofundit, també fruit d'una col·laboració transfronterera, us sigui profitós i ajudi a desenvolupar, tant quantitativament com qualitativament, la cooperació entre uns territoris que només uns revolts de la Història van separar.

Josep-Lluís Carod-Rovira

***Vicepresident del Govern de la
Generalitat de Catalunya***

El Departament dels Pirineus Orientals i el Principat de Catalunya tenen una llarga tradició associativa: els catalans valoren molt la llibertat d'associació.

Més que una llibertat, l'associacionisme és una realitat que contribueix amb potència a afaçonar les nostres societats, a reforçar-hi la tolerància, la solidaritat la innovació.

Qualsevol espai cuidat per les associacions és un espai guanyat per a la iniciativa, per a la democràcia, per a la solidaritat; i això sense cap ànim de lucre.

La voluntat dels nostres dos territoris és d'atorgar una ampla consideració a l'acció associativa. Tot i això, convé constatar, d'una banda, un cert desconeixement mutu del món associatiu transfronterer i, d'altra banda, unes disparitats en el camp jurídic que emmarca qualsevol iniciativa associativa.

“Les primeres trobades associatives transfrontereres catalanes” que van tenir lloc al Palau dels Reis de Mallorca a Perpinyà el 6 d'octubre de 2006, van fer palès una demanda forta de les associacions: fer caure les barreres que provenen no només de l'absència d'informació sobre les associacions o llurs camps d'activitat, sinó també de l'absència de federacions en molts àmbits.

Per tant, m'ha semblat pertinent i necessari realitzar aquesta guia, per tal que es faci realitat la voluntat de trobar-se i de fer néixer iniciatives.

En aquest sentit cal valorar la tasca duta a terme pel Centre D'informacions i de Recursos Associatius dels Pirineus Orientals situat Perpinyà (CI&RA 66) i el Centre d'estudis Suport Associatiu de Barcelona, sense els quals aquesta guia no hauria vist la llum.

Aquesta guia té com a repte informar qualsevol ciutadà, qualsevol voluntari, qualsevulla institució pública o privada, de la vida associativa a banda i banda del límit fronterer.

Més enllà, però, de la mera constatació, aquesta guia te el mèrit de proposar bases pràctiques per a la cooperació entre associacions de l'Espai Català Transfronterer.

Desitjo a tots els actors de la vida democràtica i pública que animen dia rere dia la dinàmica de l'Eurodistricte de l'Espai Català Transfronterer una bona lectura d'aquesta guia que serà útil a l'acostament de les iniciatives locals entre Catalunya del sud i del nord.

Christian Bourquin

**President del Consell General
dels Pirineus Orientals**

COOPERACIÓ TRANSFRONTERERA ASSOCIATIVA

Bases teòriques i pràctiques
per a la cooperació de les associacions
a l'espai català transfronterer

Part I – Estudi comparatiu

NOTA*

Aquest estudi té com a objectiu analitzar els marcs en què s'inscriuen l'existència i l'activitat de les associacions regulades per la legislació francesa i de les associacions regulades per la legislació catalana i espanyola, de presentar les diferències essencials entre aquests marcs, d'examinar els punts de fricció que dificulten l'elaboració de projectes associatius transfronterers i de proposar eines metodològiques que permetin resoldre els problemes estudiats o palliar les dificultats que generen.

Parlarem al llarg d'aquest estudi de les « associacions de dret català » per simplificar. Efectivament, tractarem de les associacions regulades per la llei catalana d'associacions, però la qüestió de la repartició de les competències entre la Generalitat de Catalunya i l'Estat espanyol és massa complexa perquè la puguem tractar sistemàticament per a cada tema estudiat. Parlarem, doncs, de les associacions de dret català i precisarem, quan ens sembli necessari, si els marcs estudiats provenen de la legislació espanyola, catalana, o d'ambdues.

Parlarem també del « marc català », no per designar només els textos legislatius i reglamentaris votats pel Parlament de Catalunya, sinó per designar la combinació de textos legislatius i reglamentaris catalans i espanyols que acaben formant un marc únic i complex propi a Catalunya.

** El present treball ha estat realitzat abans de la recent entrada en vigor el nou Pla General Comptable i de la modificació del tercer llibre del Codi civil de Catalunya.*

ÍNDEX

Introducció general	4
1. <i>Definició de l'associació com a forma jurídica</i>	4
2. <i>Acció transnacional de les associacions: quines eines jurídiques?</i>	6
3. <i>Presentació i delimitació de l'objecte d'estudi</i>	8
Introducció: context històric de creació de les lleis catalana i francesa	10
I. Marc jurídic	14
1.1. <i>El marc jurídic general</i>	14
1.2. <i>Els diferents tipus d'associació</i>	18
1.3. <i>Les condicions prèvies a la constitució</i>	19
1.4. <i>Els estatuts</i>	20
1.5. <i>Les regles de funcionament</i>	22
1.6. <i>Inscripció registral</i>	25
1.7. <i>Les modificacions</i>	27
1.8. <i>La dissolució</i>	29
II. Responsabilitat	31
II.1. <i>La responsabilitat de l'associació</i>	31
II.2. <i>La responsabilitat dels membres directius</i>	34
II.3. <i>Les assegurances</i>	36
II.4. <i>Els tribunals</i>	37
III. Recursos financers	41
III.1. <i>Aportacions fundacionals, drets d'entrada i quotes</i>	41
III.2. <i>Donacions</i>	42
III.3. <i>Mecenatge i patrocini</i>	43
III.4. <i>Venta de béns o de serveis</i>	43
III.5. <i>Subvencions públiques</i>	44

IV. Recursos humans	48
IV.1. Treballador voluntari (“bénévole”)	48
IV.2. “Volontaire”	49
IV.3. Treballador per compte aliè	49
IV.4. Treballador autònom (per compte propi)	50
IV.5. Figures específiques	50
V. Obligacions documentals	53
V.1. El marc català	53
V.2. El marc francès	53
VI. Obligacions comptables	56
VI.1. El marc francès	56
VI.2. El marc català	58
VII. Obligacions fiscals	62
VII.1. Els tràmits i els impostos que poden afectar les associacions	62
VII.2. La definició de la no lucrativitat	65
VII.3. L’anàlisi de la situació fiscal	67

INTRODUCCIÓ GENERAL

« Desgraciadament hi ha una seriosa manca d'informació sobre el sector associatiu tan a nivell dels estats membre en particular, la qual cosa és greu, com de la Comunitat en general, la qual cosa és pitjor. Aquesta absència d'informacions essencials reflecteix no només la manca d'interès dels medis universitaris i polítics sinó també la manca de marc conceptual » (Comissió europea, 1998)»

1. DEFINICIÓ DE L'ASSOCIACIÓ COM A FORMA JURÍDICA

“Friendly societies, charities, associations, associations sans but lucratif, asociaciones, Vereine [...] Totes aquestes diferències reflecteixen històries plenes de matisos, tenint en compte els moviments cívics, polítics, filosòfics, religiosos, culturals a l'origen d'aquest sorprenent tumult d'iniciatives que acaben formant un conjunt ineludible: el «món» associatiu” (Jeantet, 2001). Per poder copsar la gran diversitat d'aquestes entitats, és necessari trobar un denominador comú, una definició que designi l'estructura associativa i la distingeixi de les altres agrupacions de manera vàlida per a tots els països europeus. L'associació, en el sentit genèric, és una agrupació de persones, però existeixen molts tipus d'agrupacions (societats comercials, cooperatives, congregacions,...) que cada legislació reparteix en algunes grans categories, i aquest desglossament no es fa segons els mateixos criteris per tot arreu (Garrigou-Lagrange, 2003). La legislació de la majoria dels països europeus utilitza com a criteri distintiu la no repartició dels beneficis entre els membres de l'agrupació, però no és el cas per tot arreu.

La metodologia del programa John Hopkins de comparació internacional dels sectors sense ànim de lucre (Salamon, 1997) així com la Comunicació de la Comissió sobre la promoció del paper de les associacions i fundacions a Europa (1998) permeten construir un denominador comú que delimiti el sector sense ànim de lucre. Precisem que és possible distingir les organitzacions del sector sense ànim de lucre de la resta de les organitzacions, però que, des d'un punt de vista teòric, és molt difícil aïllar la categoria «associació» de les altres organitzacions sense ànim de lucre:

- Límits: en la majoria dels països europeus, els partits polítics, les congregacions religioses i els sindicats estan constituïts sota una forma jurídica idèntica o semblant a la de les associacions (Comissió europea, 1998). Es tracta, però, d'organitzacions molt específiques regulades per lleis sectorials que no analitzarem aquí.
- Objectiu: « Una associació és simplement un grup de persones reunides per tal d'assolir un objectiu » (COM, 1998: § 2.1). Una associació es constitueix per un contracte entre persones físiques i/o morals, per tant està sotmesa en primer lloc als principis de dret aplicables als contractes. Així doncs, l'agrupació és la primera característica de la forma associativa, però no és distintiva de totes les altres formes d'agrupacions.

- Estatut privat: sigui quina sigui la naturalesa i la importància del suport de les autoritats públiques a les associacions, aquestes són estructuralment diferents del govern i no exerceixen cap mena d'autoritat governamental.
- Estructura formal: « Les associacions es distingeixen de les agrupacions informals o puntuals de naturalesa purament social o familiar per un cert grau d'existència formal o institucional » (COM, 1998: § 2.3). Aquest grau d'existència formal es tradueix per una certa permanència dels objectius i per un mecanisme d'incorporació que distingeix els membres dels no membres (Salamon, 1997: 465). No és la declaració o el reconeixement legal allò que importa: d'una banda existeix en diversos països una forma d'associació no declarada sense personalitat jurídica, i també, en alguns països, el reconeixement de la personalitat jurídica de l'associació no depèn de la seva declaració.
- Lucrativitat i activitats econòmiques: la distinció entre la lucrativitat i l'exercici d'activitats econòmiques és complexa i el criteri de no lucrativitat utilitzat per les legislacions francesa i catalana no és el criteri distintiu utilitzat per tots els països europeus. La no lucrativitat es defineix essencialment per la gestió desinteressada de les activitats de l'associació, això no obstant, a Alemanya per exemple, no és la no lucrativitat sinó el « caràcter no econòmic » de l'associació allò que la distingeix¹. En aquest cas, és el caràcter preponderant o accessori de les activitats econòmiques que permet determinar si l'exercici d'aquestes activitats és un mitjà per assolir altres objectius o si l'exercici d'aquestes activitats és, en si mateix, l'objectiu (Münkner, 2001). El problema que implica aquesta definició és que la distinció entre caràcter econòmic i no econòmic, al contrari de la distinció entre el caràcter lucratiu i no lucratiu, no és una distinció de principi: «la frontera és borrosa entre d'una banda l'activitat econòmica legalment autoritzada, complementària a l'objectiu no lucratiu, i d'altra banda l'activitat econòmica prohibida en tant que objectiu principal. La definició d'aquesta distinció es fa cada vegada més difícil» (Münkner, 2001).

Malgrat aquesta diferència de fons, sembla que el criteri de no lucrativitat estigui més estès als països europeus i més eficaç per distingir les veritables associacions de les empreses camuflades. És aquest criteri que ha utilitzat la Comissió europea en la seva Proposició de Reglament per la qual s'estableix l'estatut d'associació europea.

Aquestes consideracions prèvies permeten considerar la forma associativa des d'una perspectiva més àmplia, però, en el marc d'aquest estudi, tant el dret francès com el dret català es basen sobre el principi de no lucrativitat², i el desglossament de les diferents formes d'agrupació es fa gairebé de la mateixa manera i amb els mateixos noms. Per tant, la definició de l'objecte d'estudi (que hauria sigut molt més complexa en el cas d'una frontera entre dues grans tradicions jurídiques diferents) és fàcil: tractarem d'allò que la legislació francesa anomena «association» i la legislació catalana «associació».

¹ Això explica l'especificitat de les associacions d'Alsace-Moselle, regides per una llei de 1908 i pel Codi Civil local. No estan definides pel criteri de no lucrativitat introduït per la llei de l'1 de juliol de 1901 sinó pel « caràcter no econòmic » resultant de la tradició jurídica germànica.

² Tot i això, la no lucrativitat no es defineix de la mateixa manera i no té les mateixes implicacions. Per més precisions vegeu el capítol I.8. Fiscalitat.

2. ACCIÓ TRANSNACIONAL DE LES ASSOCIACIONS:

QUINES EINES JURÍDIQUES?

A principis dels anys vuitanta, van emergir dos projectes que pretenien facilitar l'acció transnacional de les associacions: en el marc del Consell d'Europa, la Convenció europea sobre el reconeixement de la personalitat jurídica de les organitzacions no governamentals i, en el marc de la Unió Europea (en aquesta època, la Comunitat europea), el projecte d'estatut d'associació europea.

LA CONVENCIÓ EUROPEA SOBRE EL RECONeixEMENT DE LA PERSONALITAT JURÍDICA DE LES ORGANITZACIONS INTERNACIONALS NO GOVERNAMENTALS

Les associacions que volen desenvolupar activitats transnacionals topen amb diversos problemes: l'obligació de crear una segona persona moral, dificultats en l'obertura de comptes bancaris, dificultats en la contractació de personal, en la recepció dels donatius i llegats... És per donar resposta a aquesta necessitat que es va elaborar la Convenció europea sobre el reconeixement de la personalitat jurídica de les organitzacions internacionals no governamentals. No es tracta d'un estatut comú, sinó d'un reconeixement mutu dels estatuts nacionals establert per l'article 2 de la Convenció: "La personalitat i la capacitat jurídiques d'una ONG adquirides en la Part [és a dir en l'estat contractant] en la qual té el domicili estatutari són reconegudes de ple dret en les altres Parts".

Les ONG han de complir els següents requisits:

- tenir un objectiu no lucratiu d'utilitat internacional;
- haver estat constituïdes per un acte legal en el dret intern d'un estat contractant;
- exercir activitats efectives en almenys dos Estats contractants;
- tenir la seva seu estatutària en un estat contractant i la seva seu real en aquest estat o en un altre estat contractant.

El principi general de la Convenció és que el dret que regula la personalitat i la capacitat jurídica de les ONG és el dret de l'estat on es troba la seva seu estatutària, «la qual cosa implica, segons alguns, que l'ONG tindrà en tots els estats contractants les mateixes capacitats i la mateixa personalitat jurídiques que aquelles obtingudes en l'estat on es troba la seva seu» (Coursin, 1995).

Els estats membres del Consell d'Europa són reticents respecte a aquest text: primer, conté algunes imprecisions, no defineix ni la noció "d'objectiu no lucratiu d'utilitat internacional" ni la noció «d'activitat efectiva» que les ONG han d'exercir en almenys dos països per beneficiar-se de les disposicions de la convenció. Però és el principi mateix de la convenció que provoca reticències (Coursin, 1995): la idea que l'ONG tingui en tots els estats contractants la mateixa capacitat i la mateixa personalitat jurídiques que aquelles obtingudes en l'Estat on es troba la seva seu.

El 1986, només sis Estats van firmar aquesta convenció (Regne Unit, Grècia, Bèlgica, Portugal, Àustria, Suïssa) entre els cinquanta membres del Consell d'Europa. Avui és vigent en deu estats: finalment França l'ha ratificat l'any 1999, és a dir més de deu anys després de les primeres ratificacions, i Espanya encara no l'ha ratificat. Així doncs, aquesta eina jurídica afecta només una minoria d'associacions «d'utilitat internacional» i de totes maneres no és aplicable en les relacions entre França i Espanya. Per tant, en el cas que ens interessa, és inútil.

L'ESTATUT D'ASSOCIACIÓ EUROPEA

Aquesta desconfiança vers un reconeixement mutu dels estatuts nacionals s'ha expressat amb més força encara en el projecte d'estatut d'associació europea. Aquest projecte data de mitjans dels anys vuitanta i, fins avui, no s'ha dut a terme.

El 1984, Louis Eyraud va elaborar una proposició de resolució que va desembocar en un informe, anomenat "Informe Fontaine", adoptat pel Parlament l'any 1987, que apunta la necessitat d'un estatut d'associació europea. Aleshores, el Parlament crea una comissió parlamentària sobre l'economia social (DG XXIII) que redacta i publica el 1991 l'anomenat «Informe Vayssade». Aquest informe porta la Comissió a comprometre's a redactar estatuts europeus de les estructures d'economia social: associacions, mutualitats i cooperatives. La redacció de les tres proposicions s'acaba l'any 1992³ sobre la base jurídica de l'article 100 A del Tractat de la Comunitat europea (TCE) i el Parlament adopta el seu avís el gener de 1993. Malgrat aquests esforços, des d'aleshores el Consell no ha aconseguit dur a terme el projecte perquè nombrosos estats tenen reticències (Alemanya, Regne Unit, França, Irlanda...). La Direcció General XXIII ha desaparegut i el Parlament novament elegit no ha reconstituït la comissió parlamentària (Vayssade, 2001). Més recentment, el 2003 i el 2006, el projecte d'estatut d'associació europea es va exhumar i enterrar de nou.

Aquesta proposició d'estatut de l'associació europea ha xocat amb nombroses crítiques i inquietuds, expressades tant pel sector associatiu com pels poders públics, sobre una gran diversitat d'elements:

- Aquest estatut comporta desigualtats entre les associacions europees i les associacions nacionals (opinió expressada pels ministeris de diferents països): de la mateixa manera que per la Convenció de reconeixement de la personalitat jurídica de les ONG, el principal problema que es planteja és la definició de la capacitat jurídica de l'entitat respecte al dret de l'estat membre on l'associació tingui el seu domicili social i no al dret de l'estat on exerceixi la seva activitat.
- Aquest estatut s'assembla a l'estatut de societat comercial, per aquest motiu comporta regles de funcionament massa complicades i no té gaire en compte el caràcter no lucratiu de les associacions (opinió expressada, entre d'altres, pel Comitè econòmic i social).
- El sector associatiu no entra en el camp dels tractats comunitaris. La Comissió ha intentat recolzar-se sobre el paper econòmic del sector associatiu per fer-ho entrar en el seu camp de competència, però els estats membres sempre ho han considerat una ingerència.

Així doncs, vint anys després del seu naixement, el projecte d'estatut d'associació europea encara no s'ha dut a terme, i res no deixa pensar que es pugui concretar en un futur pròxim.

³ Proposició de Reglament (CEE) del Consell pel qual s'estableix l'estatut de l'associació europea (92/C 99/01). Proposició de Reglament (CEE) del Consell pel qual s'estableix l'estatut de la societat cooperativa europea (92/C 99/03). Proposició de Reglament (CEE) del Consell pel qual s'estableix l'estatut de la mutualitat europea (92/C 99/05).

3. PRESENTACIÓ I DELIMITACIÓ DE L'OBJECTE D'ESTUDI

En el marc d'aquest estudi, les associacions no poden utilitzar cap estatut comú d'associació europea ni cap mecanisme de reconeixement de la personalitat jurídica. **Xoquen, doncs, amb tota una sèrie de problemes jurídics i fiscals i, per poder superar-los, han de saber utilitzar un conjunt de coneixements i d'eines que sovint no dominen i que de totes maneres no estan adaptades als objectius que elles es proposen. Les associacions que volen cooperar més enllà de la frontera es troben enfront d'un mur construït per buits jurídics i de buits informacionals: no coneixen els seus homòlegs de l'altra banda de la frontera, no saben com hi funciona el sector associatiu en general i el seu sector d'activitat en particular, no coneixen els marcs generals en els quals s'inscriuria la seva possible acció transfronterera, no saben establir mecanismes satisfactoris, i sobretot, no saben a qui adreçar-se per obtenir ajuda.**

És, doncs, l'objectiu d'aquest estudi omplir els buits que dificulten la cooperació. Per aconseguir aquest objectiu, analitzarem els marcs en els quals s'inscriuen l'existència i l'activitat de les associacions franceses i catalanes, subratllarem les diferències essencials entre aquests marcs, assenyalarem els «punts de fricció» que dificulten la cooperació transfronterera i, finalment, proposarem eines metodològiques que permetin resoldre els problemes assenyalats.

PER PODER ASSOLIR AQUEST OBJECTIU, ESTRUCTURAREM AQUEST TREBALL EN DUES PARTS:

- UN ESTUDI COMPARATIU DELS DIFERENTS MARCS QUE REGULEN L'EXISTÈNCIA I L'ACTIVITAT DE LES ASSOCIACIONS DE DRET FRANCÈS I DE DRET CATALÀ (PART I);
- UNA CAIXA D'EINES QUE DONARÀ SOLUCIONS PRÀCTIQUES PER RESOLDRE ELS PROBLEMES ASSENYALATS EN L'ANÀLISI SITUACIONAL (PART II).

INTRODUCCIÓ:
**CONTEXT HISTÒRIC DE CREACIÓ DE LES LLEIS
CATALANA I FRANCESA**

INTRODUCCIÓ:

CONTEXT HISTÒRIC DE CREACIÓ DE LES LLEIS CATALANA I FRANCESA

Les nombroses i importants diferències entre els marcs establerts per la legislació francesa i per les legislacions catalana i espanyola s'expliquen en gran part pel context històric de creació de les lleis corresponents i per les relacions que mantenen i que han mantingut els poders públics i la societat civil de banda i banda de la frontera. El coneixement d'aquests contextos és necessari per a la comprensió de les particularitats de cada sector associatiu. És un element que han posat de relleu els treballs portats a terme en el marc del projecte John Hopkins de comparació internacional dels sectors sense ànim de lucre.

Les relacions entre l'Estat i la societat civil francesa només es poden explicar a través del concepte de jacobinisme. Aquest concepte va néixer i es va desenvolupar durant la segona meitat del segle XVIII fins la Revolució de 1789, que va marcar la seva consagració com a principi polític de la República. Augustin Cochin considera que el jacobinisme és el fenomen central de la Revolució i el defineix com una forma de socialització el principi de la qual és que els seus membres han de desfer-se de tota pertinença o particularitat concreta en relació amb la seva existència social real. Oposa dos tipus de societat: l'una anomenada «corporativa» amb els seus cossos, comunitats i les seves jerarquies que no es modifica per formar el cos polític, i l'altra anomenada «jacobina» que, per accedir a la “cosa pública” (res publica), s'ha de constituir en societat abstracta d'individus iguals (Furet, 1978).

Així doncs, des de fa més de dos segles, però sobretot des de l'establiment de la III^a República (1875), la relació entre l'Estat i la societat civil es caracteritza o bé per una lluita oberta o bé per una desconfiança latent vers tot allò que constitueix un nivell intermedi, vers tot allò que dificulta l'establiment d'una relació directa entre l'Estat i el ciutadà (Archambault, 1999). Això afecta totes les formes de grups organitzats: els grups corporativistes, comunitaristes, regional-nacionalistes, congregacionistes... És en aquest context ideològic ple de contradiccions que es va votar la llei de l'1 de juliol de 1901 relativa al contracte d'associació.

Podem destacar, doncs, dos factors claus resultants de l'establiment de la societat jacobina que expliquen en gran part el caràcter d'aquesta llei: d'una banda l'anticlericalisme, d'altra banda la tendència general a suprimir els cossos i grups intermediaris. La lluita contra el clergat és l'element principal de la política duta a terme pels governs successius de principis del segle XX, i la llei sobre les associacions és una eina que s'inscriu en aquesta lluita. L'objectiu primer del legislador no va ser, doncs, la creació d'una societat civil lliure, sinó més aviat el desenvolupament d'una societat civil laica que fes contrapès al poder de les congregacions religioses (Garrigou Lagrange, 2003).

Això explica d'una banda la gran liberalitat de la llei 1901 que facilita al màxim possible la creació d'associacions i que per tant no imposa gairebé res per constituir-les, i explica també la limitació de la capacitat jurídica de les associacions. L'objectiu era fomentar la creació d'una societat civil forta, però calia evitar que els grups que la constituïssin fossin tan potents com les congregacions que s'intentava debilitar. D'això venen les dues limitacions fonamentals de la capacitat jurídica de les associacions respecte a la possessió de béns immobles i respecte a la possibilitat de rebre donatius i llegats. La mà morta i els donatius i llegats eren efectivament les dues principals fonts de riquesa i de potència

de les congregacions, per tant era lògic prohibir-les a les associacions. Així doncs, l'Estat atorga a les associacions una personalitat jurídica fàcil d'obtenir però limitada (petite capacité).

La gran liberalitat de la llei 1901 ha tingut els efectes esperats: cada any es creen unes 70.000 associacions i actualment hi deuen haver entre 700.000 i 1.000.000 d'associacions actives.

De la mateixa manera, per poder copsar l'estat actual del món associatiu català cal remuntar un segle i mig enrere, en el moment en què la revolució industrial començava a plasmar el paisatge socioeconòmic català i espanyol. Al mateix temps que Catalunya, i més particularment la demarcació de Barcelona, esdevenia el cor industrial d'Espanya, s'anava desenvolupant un conjunt de moviments polítics i culturals catalanistes d'origen alhora burgès i obrer, reunits sota el nom de «Renaixement» (Masgrau, 1992).

Aquests dos factors, la revolució industrial i el renaixement catalanista, estan estretament vinculats: d'una banda, el conflicte que va oposar proteccionistes i lliurecanvistes, és a dir la burgesia industrial catalana i la política de l'Estat espanyol, va contribuir a la formació d'un catalanisme burgès. D'altra banda, al desenvolupament de la indústria li va correspondre el creixement de les masses obreres, la consciència de classe de les quals s'expressà a través d'un catalanisme obrer. Tot això explica que al final del segle XIX, Catalunya era el focus d'associacionisme més important d'Espanya (Grupo de Estudios de Asociacionismo y Sociabilidad, 1998), i que, més particularment, la demarcació de Barcelona, la més industrialitzada, concentrava la major part de la vida associativa. La riquesa terminològica dóna fe de la gran diversitat d'associacions: el «casino», «l'ateneu», la «lliga», el «foment» són algunes de les formes a través de les quals s'expressava aquesta ebullició econòmica, social i cultural de finals del segle XIX i principis del segle XX.

Al final de la guerra civil, el 1939, el restabliment de l'ordre públic i de la vida civil es va fer sota el control absolut de l'exèrcit. Començà llavors un llarg període de prohibició i de repressió metòdica (Solà i Gussinyer, 1996): tota reunió, conferència o manifestació pública necessitava una autorització prèvia; totes les associacions creades abans del 1939 havien de presentar els seus estatuts al governador civil que decidia de la seva legalització; totes les activitats foren renacionalitzades, la qual cosa es va traduir en particular per la recuperació de les grans federacions esportives domiciliades a Barcelona i per la traducció de tots els noms al castellà; el patrimoni de nombroses entitats, en particular de les cooperatives de consum i de les cooperatives agrícoles, fou confiscat. Aquesta gran neteja associativa ha estat quantificada per Solà i Gussinyer (1993): sobre el total d'entitats anteriors a la guerra civil de la demarcació de Barcelona (que en aquesta època era el focus associatiu més important d'Espanya), menys de 300 hi van sobreviure. Aquesta neteja va ser altament selectiva, els pocs supervivents són centres religiosos i centres de lleure per a l'alta burgesia. Al llarg del període franquista, les entitats socials i educatives religioses es van anar desenvolupant (Ruiz Olabuénaga, 1998) mentre que la resta de la societat civil organitzada va intentar sobreviure o renéixer en la clandestinitat.

A la mort de Franco, va tenir lloc una veritable explosió de la vida associativa, que es va desenvolupar a gran velocitat, amb més raó perquè a la recuperació de les llibertats civils s'hi va afegir un ràpid desenvolupament econòmic. Aquest desenvolupament va crear noves demandes socials a les quals l'estat i els governs autonòmics no van poder donar resposta. Les associacions van ocupar, doncs, com en la majoria dels països d'Europa occidental (Locquet, 2004), els buits deixats per les polítiques públiques socials i sanitàries. Tot i això, a diferència dels altres països europeus, aquest desenvolupament es va fer en un marc jurídic molt incert. Efectivament, mentre que la llibertat d'associació va ser reconeguda per la Constitució de 1978, la primera llei d'associacions del període democràtic data del 1988 (llei catalana d'associació). A Catalunya, durant prop de vint anys, el dret d'associació, reconegut constitucionalment

per un estat democràtic, estava oficialment regulat per una llei franquista (lleï d'associació 191/1964 del 24 de desembre de 1964). Les associacions es desenvolupaven per derogació tàcita d'aquesta lleï preconstitucional i s'autoregulaven a través dels seus estatuts en un certa inseguretat jurídica.

És aquest context que pot explicar el caràcter descriptiu i exhaustiu, fins i tot explicatiu, de la lleï catalana, així com la seva insistència en el funcionament democràtic i pluralista. Ho confirma el preàmbul de la lleï, que insisteix en la necessitat d'un nou marc jurídic i en la preparació cuidadosa d'aquest marc: «en l'elaboració d'aquesta Lleï s'ha partit de l'experiència pràctica de l'Administració de la Generalitat en els anys d'exercici d'aquestes competències i dels problemes plantejats per les associacions constituïdes a Catalunya, i també dels textos comparats més avançats en la matèria, molt especialment els treballs sobre l'anomenat Estatut de l'associació europea, en elaboració a la Unió Europea en el moment de promulgació d'aquesta Lleï». Aquesta font d'inspiració explica també l'exhaustivitat de la lleï catalana (vegeu Introducció general).

I. MARC JURÍDIC

I.MARC JURÍDIC

I.1. EL MARC JURÍDIC GENERAL

La llibertat d'associació és una llibertat fonamental reconeguda a nivell internacional, estatal i autonòmic.

I.1.1. ORDRE JURÍDIC INTERNACIONAL:

- Declaració universal dels drets humans (art. 20): «1. Tota persona té dret a la llibertat de reunió i d'associació pacífiques. 2. Ningú no pot ser obligat a formar part d'una associació».
- Pacte internacional relatiu als drets civils i polítics⁴ (art. 22): «1. Tota persona té dret a associar-se lliurement amb altres, incloent-hi el dret a constituir sindicats i a adherir-s'hi per a la protecció dels seus interessos. 2. L'exercici d'aquest dret no pot ser objecte de més restriccions que les previstes per la llei i que són necessàries en una societat democràtica, en benefici de la seguretat nacional, de la seguretat pública, de l'ordre públic, o per protegir la salut o la moralitat públiques o els drets i llibertats d'altri. El present article no impedeix sotmetre a restriccions legals l'exercici d'aquest dret pels membres de les forces armades i de la policia».
- Convenció europea de salvaguarda dels Drets Humans i de les Llibertats fonamentals⁵ (art. 11): «1. Tota persona té dret a la llibertat de reunió pacífica i a la llibertat d'associació, incloent-hi el dret de fundar sindicats amb altres persones i d'afiliar-se a sindicats per a la defensa dels seus interessos. 2. L'exercici d'aquests drets no pot ser objecte d'altres restriccions que aquelles que, previstes per la llei, constitueixen mesures necessàries en una societat democràtica, a la seguretat nacional, a la seguretat pública, a la defensa de l'ordre i a la prevenció del crim, a la protecció de la salut o de la moral, o a la protecció dels drets i llibertats d'altri. El present article no prohibeix que restriccions legítimes siguin imposades a l'exercici d'aquests drets pels membres de les forces armades, de la policia o de l'administració de l'Estat».

⁴ Adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 16 de desembre del 1966 a Nova York. Ratificat per França el 4 de novembre i entrat en vigor el 4 de febrer del 1981. Ratificat per Espanya el 27 d'abril del 1977 i entrat en vigor el 27 de juliol del 1977.

⁵ Adoptat pels membres del Consell d'Europa el 4 de novembre del 1950 a Roma. Firmat per França el 4 de Novembre de 1950 i ratificat el 3 de maig del 1974. Firmat per Espanya el 24 de novembre de 1977 i ratificat el 4 d'octubre del 1979.

I.1.2. ORDRE JURÍDIC FRANCÈS:

- Bloc constitucional⁶: la llibertat d'associació és reconeguda constitucionalment en tots els estats membre de la Unió Europea, tanmateix, a França aquest reconeixement és ambigu. Resulta de la decisió del Conseil constitutionnel del 16 de juliol de 1971 que fa referència al preàmbul de la Constitució de 1958, el qual al seu torn fa referència al preàmbul de la Constitució de 1946, que «reafirma solemnement [...] els principis fonamentals reconeguts per les lleis de la República» dels quals el dret d'associació formaria part segons la decisió del Conseil constitutionnel. Així doncs, cal subratllar diversos elements: d'una banda, el valor constitucional del dret d'associació és reconegut, però per un sistema de referències que no explicita el dret d'associació. D'altra banda, aquesta decisió dóna valor constitucional només a les llibertats dites «positives», és a dir la llibertat de constituir una associació i la llibertat de declarar-la sense control previ, i no a les llibertats dites «negatives», és a dir la llibertat de no fer-se membre d'una associació i la de retirar-se'n lliurement (Sousi, 2001). Finalment, aquesta decisió resulta d'un assumpte que convé explicar: el 1970, el Prefecte de policia de París es nega a concedir el rebut de declaració de l'associació «Els amics de la causa del poble», el Govern vol donar a aquest rebuig un fonament jurídic i, amb el suport del Conseil d'Etat, demana al legislador que modifiqui la llei d'associacions introduïnt-hi la possibilitat d'un control preventiu de l'administració. Llavors, el president del Senat porta l'assumpte davant del Conseil constitutionnel que jutja aquesta llei inconstitucional, ja que una llibertat l'exercici de la qual està sotmès a una autorització prèvia de l'Administració no es pot considerar una llibertat (Luchaire, 2001). Així doncs, «el Conseil condemna no només el Parlament sinó també el Govern; es podria afegir el Conseil d'Etat» (Sousi, 2001).
- Llei de l'1 de juliol de 1901 relativa al contracte d'associació.
- Decret d'aplicació del 16 d'agost de 1901.

Aquests dos últims textos s'apliquen a la França metropolitana (excepte els departaments de Haut-Rhin, Bas-Rhin i Moselle on les associacions estan regulades pel codi civil local), els departaments d'ultramar (DOM), els territoris d'ultramar (TOM), la Nouvelle-Calédonie, Saint Pierre et Miquelon, Mayotte, així com les associacions estrangeres que actuen a França.

A més, al contrari de la llei catalana, la llei francesa és molt poc descriptiva i, per tant, els marcs en què s'inscriuen l'existència i l'acció de les associacions els hem de buscar no només en aquesta llei sinó en un conjunt de textos legislatius i reglamentaris, cadascun dels quals en regula un aspecte particular (Codi laboral, Codi general dels impostos, Codi civil, Codi penal,...) i sobretot en la jurisprudència.

⁶ El "bloc constitucional" o "bloc de constitucionalitat" francès es compon de la Constitució de 1958, de la Declaració dels drets de l'home i del ciutadà de 1789 i del Preàmbul de la Constitució de 1946.

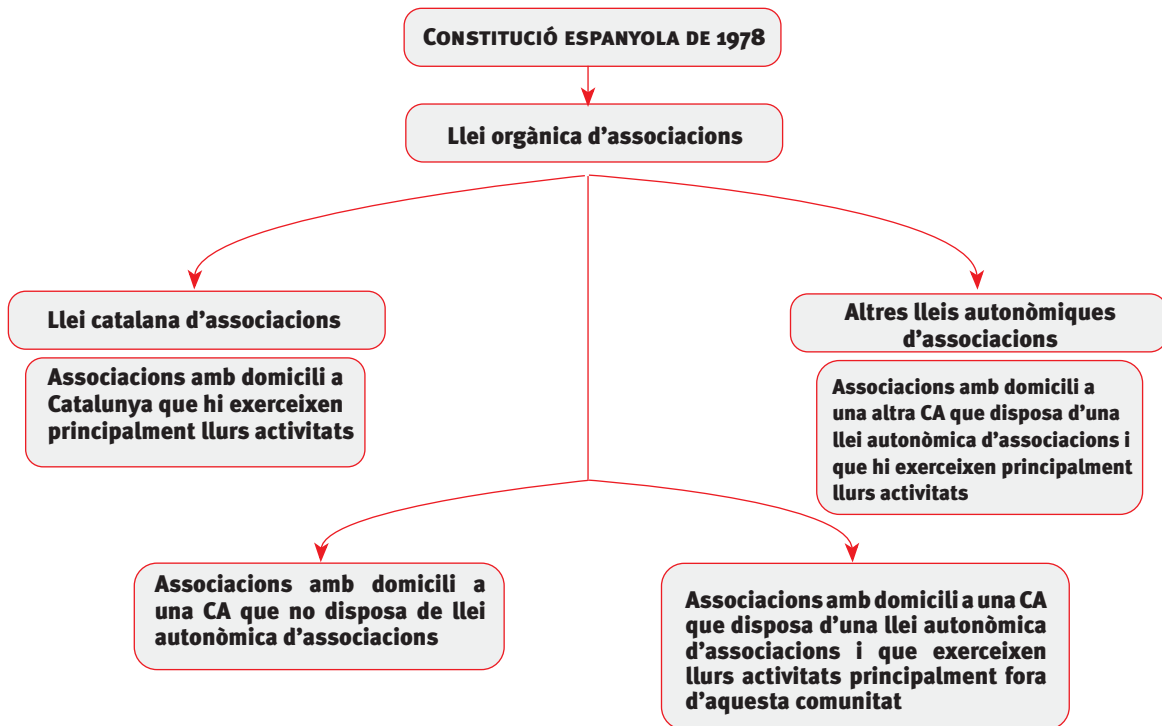
I.1.3. ORDRES JURÍDICS CATALÀ I ESPANYOL:

– Constitució (Art. 22): «1. Es reconeix el dret d'associació. 2. Les associacions que cerquin finalitats o facin servir mitjans tipificats com a delictes són il·legals. 3. Les associacions emparades per aquest article hauran d'inscriure's en un registre únicament a efectes de publicitat. 4. Les activitats de les associacions només podran ser dissoltes o suspeses en virtut d'una resolució judicial motivada. 5. Es prohibeixen les associacions secretes i les de caràcter paramilitar».

– Llei orgànica i lleis autonòmiques: el bloc constitucional espanyol es compon de la Constitució de 1978 i dels estatuts d'autonomia de cadascuna de les comunitats autònomes (CA). El poder legislatiu s'organitza segons un repartiment complex de competències, el conjunt dels àmbits de legislació es divideix entre les competències exclusives de l'Estat, les competències exclusives de les comunitats autònomes i les competències compartides. Així, les comunitats autònomes exerceixen un poder legislatiu en els límits de les seves competències, i aquests límits difereixen segons les comunitats autònomes.

Pel que fa al dret d'associació, diverses lleis el regeixen: la llei orgànica 1/2002, del 22 març de 2002, així com diverses lleis autonòmiques, entre les quals la llei catalana (Llei 7/1997 d'associacions). La llei catalana d'associacions regula les associacions domiciliades a Catalunya que hi exerceixen principalment la seva activitat, i que no estan sotmeses a cap normativa específica que estableixi la inscripció de la constitució de l'entitat en un registre especial, i que són aquelles que vénen recollides en el Capítol VIII de la llei, sota el títol: Associacions de caràcter especial.

Esquemàticament, la regulació del dret d'associació s'organitza doncs de la manera següent:

Font: Armangué i Herrero, 2002

Subratllem que, entre el reconeixement constitucional del dret d'associació (1978) i la primera llei d'associacions del període democràtic a Catalunya (Llei basca d'associacions, 1988), han passat gairebé vint anys. Durant aquests anys, el dret d'associació era oficialment regulat per una llei franquista (Llei d'associació 191/1964 del 24 de desembre de 1964) que preveia associacions sota tutela que havien de comunicar al governador civil totes les seves reunions 72 hores abans que tinguessin lloc i que estaven a mercè de l'autoritat de tutela. A partir de 1978, les associacions es van poder desenvolupar lliurement per derogació tàcita d'aquesta llei i les associacions es van autoregular a través dels seus estatuts. Pel que fa a la llei estatal, aquesta estableix un seguit d'articles que tenen un caràcter orgànic (enumerats en la disposició final primera) i que garanteixen, conforme a l'article 149.1 de la Constitució, la igualtat de tots els ciutadans espanyols davant la llei.

I.2. ELS DIFERENTS TIPUS D'ASSOCIACIÓ

En el marc francès, existeixen diversos tipus d'associacions:

- les associacions regulades pel codi civil local d'Alsace i de Moselle (que no es defineixen pel principi de no lucrativitat);
- les associacions no declarades, que no tenen personalitat jurídica;
- les associacions dites «associacions llei 1901» que representen la quasi totalitat del sector associatiu.

En aquest estudi, tractarem només de les associacions regulades per la llei de l'1 de juliol de 1901 i el seu decret d'aplicació.

Al si de l'estat espanyol, existeixen diferents tipus d'associacions, en el sentit que les associacions estan regulades per diferents lleis segons la comunitat autònoma en què tenen la seva seu i en què exerceixen principalment les seves activitats (l.1. El marc jurídic general). En el marc de la llei catalana, la forma d'associació no declarada també existeix, la regula l'article 11 de la Llei 7/1997 d'associacions («Associacions no inscrites»). **Aquestes associacions, però, a diferència de les associacions no inscrites regulades pel dret francès, tenen personalitat jurídica.**

En aquest estudi, tractarem només de les associacions declarades, regulades per la Llei 7/1997 d'associacions.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Reconeixement de la llibertat d'associació	La llibertat d'associació és un principi reconegut a nivell internacional, estatal i autonòmic. Aquesta llibertat està reconeguda constitucionalment a tots els estats membre de la Unió europea.	
Tipus d'associacions	El dret francès distingeix dos tipus d'associacions: aquelles regides pel Codi civil d'Alsace-Moselle o aquelles regides per la llei 1901.	Al si de l'estat espanyol existeixen diverses lleis d'associacions: una llei orgànica i diverses lleis autonòmiques entre les quals la llei catalana d'associacions.
Associacions no inscrites	Associacions no inscrites En el marc francès, les associacions no inscrites no tenen personalitat jurídica.	En el marc català, les associacions no inscrites tenen personalitat jurídica.

I.3. LES CONDICIONS PRÈVIES A LA CONSTITUCIÓ

Segons la legislació francesa i segons la legislació catalana, una associació es constitueix per un contracte. L'associació és, doncs, una convenció regulada pels principis generals del dret aplicable als contractes i obligacions. La capacitat requerida per constituir una associació és la capacitat de dret comú necessària per contractar, aquesta capacitat és idèntica en les legislacions francesa i catalana, és a dir que poden constituir una associació o fer-se'n membre les persones físiques i jurídiques següents:

- menors amb l'autorització del representant legal;
- menors emancipats;
- majors, fins i tot sota tutela;
- Estrangers: els estrangers poden constituir una associació o fer-se'n membre sempre i quan tenen residència legal a Espanya o a França segons el cas. Així, els ciutadans dels Estats membre de la Unió europea i els ciutadans d'Estats no membre de la Unió europea que tenen residència legal a Espanya o a França, poden constituir o fer-se membre d'una associació a Espanya o a França;
- persones jurídiques de dret privat;
- persones jurídiques de dret públic.

Una diferència important entre les dues lleis és el nombre mínim de membres fundadors: dos en el cas francès i tres en el cas català.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Capacitat requerida per constituir una associació	La capacitat requerida per contractar és la mateixa de banda i banda de la frontera.	
Nombre mínim de membres fundadors	Dos	Tres

I.4. ELS ESTATUTS

La llei francesa no imposa cap formalisme particular. Els membres decideixen lliurement les modalitats d'organització de l'associació, les modalitats de presa de decisió i el contingut dels estatuts de l'associació (excepte algunes associacions que han de respectar determinades regles per obtenir l'habilitació corresponent a l'activitat que porten a terme.

Només dues informacions han d'explicitar-se necessàriament en els estatuts:

- la denominació de l'associació: lliurement escollida a l'excepció de les denominacions exclusivament reservades a ens d'altra naturalesa i de les denominacions que es poden confondre amb les d'altres associacions;
- l'objecte de l'associació: lliurement escollit pels associats amb dues restriccions, la finalitat no pot ser el repartiment dels beneficis, i l'activitat ha de ser lícita.

La llei catalana imposa els següents continguts, que necessàriament han d'explicitar-se en els estatuts:

- denominació: ha de fer referència a les finalitats estatutàries de l'associació o a l'objecte principal i algun nom que la singularitzi. No s'admeten les denominacions exclusivament reservades a ens d'altra naturalesa i les denominacions que es poden confondre amb les d'altres associacions;
- domicili social: el domicili social s'ha de situar a Catalunya, en el lloc on l'associació té la seu central o bé on duu a terme les seves activitats principals;
- àmbit territorial: àmbit geogràfic en què l'associació ha de desenvolupar principalment les seves activitats;
- finalitats: conjunt de les finalitats que perseguirà l'associació;
- requisits i procediments per adquirir o perdre la condició de socis o sòcies, així com les diferents classes de socis i sòcies, si s'escau;
- drets i obligacions dels associats i associades;
- estructura i competències de l'òrgan de govern, condicions de nomenament i de destitució dels seus membres i durada dels càrrecs, que no pot excedir els cinc anys, sens perjudici de llur possible reelecció si no ho exclouen els estatuts;
- mecanismes de participació que garanteixen els drets i els deures dels voluntaris o voluntàries, si s'escau;
- forma i els requisits per a la convocatòria d'assemblea general ordinària i l'extraordinària;
- regles segons les quals han de deliberar i prendre decisions els òrgans col·legiats;
- procediment de modificació dels estatuts, que sempre s'ha d'acordar

en assemblea general;

- règim econòmic: recursos econòmics previstos;
- causes de dissolució i l'aplicació que s'ha de donar als béns de l'associació en la seva liquidació.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Contingut dels estatuts	La llei francesa imposa només dos elements: determinar el nom i l'objecte de l'associació. No imposa cap regla de funcionament intern, ni el principi de funcionament democràtic.	La llei catalana imposa nombrosos continguts vinculats essencialment al funcionament intern de l'associació i a la definició dels drets i deures dels membres.
Indicació de l'àmbit territorial	Cap indicació necessària.	La indicació de la seu social i de l'àmbit territorial imposada per la llei catalana s'explica per la repartició de competències entre la Generalitat i l'Estat: la llei catalana regeix les associacions que tenen la seu a Catalunya i hi exerceixen principalment les seves activitats.

I.5. LES REGLES DE FUNCIONAMENT

La llei francesa imposa només inscriure el nom, la professió, el domicili i la nacionalitat d'aquells que estan encarregats de la direcció l'associació. Per tant, tota associació pot fixar lliurement en els seus estatuts, i/o el seu reglament interior, les modalitats del seu funcionament: el nombre d'òrgans de govern, la seva estructura, les seves competències, el seu nom, les diferents funcions en el si d'aquests òrgans de govern, les condicions d'accés als càrrecs,...

Tampoc pel que fa als principis generals d'organització no hi ha cap obligació: no hi ha cap disposició que imposi la consulta periòdica dels membres, i no hi ha cap disposició que imposi un funcionament democràtic ni representatiu.

La llei catalana en canvi imposa un nombre important d'elements: primer, l'article 2 de la llei, que defineix l'essència de la forma associativa estipula que l'organització interna i el funcionament de les associacions han de ser democràtics. A més, els estatuts han de fixar necessàriament determinades modalitats de funcionament (vegeu I.4. Els estatuts). Aquestes modalitats de funcionament han de respectar els següents punts:

–Estructura i competències dels òrgans de govern: en les associacions hi ha d'haver, com a mínim, els òrgans següents:

- una assemblea general d'associats i associades, sobirana, que s'ha de reunir, com a mínim, un cop l'any i ha de tenir les competències següents: modificar els estatuts, elegir els membres de l'òrgan de govern i controlar-ne l'activitat, aprovar el pressupost anual i la liquidació de comptes anual, acordar la dissolució de l'associació, decidir la separació o la incorporació a altres unions d'associacions, sol·licitar la declaració d'utilitat pública, aprovar el reglament interior, acordar la separació dels membres, resoldre sobre qualsevol altra qüestió que no estigui expressament atribuïda a altres òrgans de l'associació;

- un òrgan que governa, gestiona i representa els interessos de l'associació, d'acord amb les disposicions i directrius de l'assemblea general.

–Convocatòria i constitució de l'assemblea: és convocada per l'òrgan de govern, d'acord amb els requisits que determinen els estatuts, mitjançant una convocatòria, que ha de contenir, com a mínim, l'ordre del dia, el lloc, la data i l'hora de la reunió. Si els estatuts no ho disposen altrament, aquesta convocatòria s'ha de comunicar quinze dies abans de la data de reunió, individualment al domicili dels membres. L'òrgan de govern pot convocar una assemblea extraordinària sempre que ho consideri necessari, i ho ha de fer quan el 10% dels membres ho sol·licita. L'assistència de tots els membres deixa sense efecte qualsevol irregularitat en el procés de convocatòria. Si l'assemblea no es convoca en els termes establerts pels estatuts o per aquesta Llei, pot convocar-la el jutge de primera instància a petició de qualsevol dels associats i associades.

–Adopció dels acords: Els acords s'han de prendre per majoria simple dels

socis i sòcies presents o representats. S'ha d'estendre acta de les reunions i els acords de l'assemblea, la qual ha d'incloure la data de la reunió, la llista de les persones assistents, els assumptes tractats i els acords adoptats, i ha d'ésser signada per les persones que designin els estatuts i, en tot cas, pel secretari o secretària, amb el vistiplau del president o presidenta.

–Competència de l'òrgan de govern: l'acció de l'òrgan de govern comprèn tots els actes propis de l'acompliment dels objectius de l'associació. Els estatuts han de fixar l'estructura de l'òrgan de govern així que l'adjudicació del poder de representació a les persones que en formen part. L'òrgan de govern pot delegar les seves facultats a un o a alguns dels seus membres i pot habilitar representants generals o específics, tanmateix, les accions que requereixen l'autorització de l'assemblea són indelegables.

–Regles de designació dels membres de l'òrgan de govern: els estatuts han de fixar les condicions per poder ésser membre de l'òrgan de govern, així com la durada de l'exercici del càrrec i la possibilitat de reelecció. Els membres de l'òrgan de govern han de ser membres de l'associació. L'assemblea pot acordar en qualsevol moment la separació de les seves funcions. El nomenament i el cessament s'han de notificar al Registre d'Associacions.

– Adopció dels acords: s'ha d'estendre acta de les reunions i acords de l'òrgan de govern, i les actes han d'ésser signades pel secretari o secretària, amb el vistiplau del president o presidenta.

–Drets dels membres: els membres tenen, com a mínim, els drets següents:

- assistir i participar a les assemblees generals;
- votar a les assemblees generals;
- ésser informats de la marxa de l'associació, de la identitat dels altres membres i de la comptabilitat de l'associació;
- ésser escoltats prèviament a l'adopció de mesures disciplinàries i ésser informats de les causes que les motiven, que s'han de fundar sempre en l'incompliment dels deures vinculats com a membre;
- posseir un exemplar dels estatuts i del reglament interior, si s'escau;
- consultar els llibres de l'associació;
- ésser elector i elegible als òrgans de govern.

–Deures dels membres: els membres tenen, com a mínim, els deures següents:

- comprometre's amb les finalitats de l'associació i participar activament per a l'assoliment d'aquestes;
- contribuir al sosteniment de les despeses de l'associació amb el pagament de quotes i altres aportacions previstes als estatuts;
- complir els acords adoptats pels òrgans de govern.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Regles de funcionament intern	La llei francesa no imposa res. Es pot determinar lliurament la totalitat de les modalitats de funcionament intern.	La llei catalana imposa una sèrie d'elements relatius als drets i deures dels membres, a la repartició de les competències entre els diferents òrgans col·legials i, sobretot, imposa un funcionament democràtic i pluralista.

I.6. INSCRIPCIÓ REGISTRAL

Segons la llei francesa, una associació té personalitat jurídica una vegada declarada als serveis prefectorals i tan bon punt la declaració ha estat publicada al Diari oficial. Una associació declarada i no publicada té el mateix estatut que una associació no declarada, és un contracte que només té valor per als contractants i que no permet tenir la personalitat jurídica.

Tota persona pot consultar els estatuts i la declaració a la prefectura o sotsprefectura i pot consultar les declaracions publicades al Diari oficial.

- Declarants: han de fer la declaració els encarregats de la direcció de l'associació. Subratllem que el nombre mínim de membres fundadors és de dues persones físiques i/o jurídiques.
- Lloc: la declaració s'ha de fer a la sotsprefectura del lloc en què l'associació té la seva seu o a la prefectura si la capital de districte («arrondissement») també és la capital de departament (Perpinyà pel departament dels Pirineus Orientals) (vegeu Annex).
- Contingut:
 - un exemplar dels estatuts firmats per almenys dos membres fundadors o dirigents;
 - una carta de declaració inicial que esmenti el nom i l'objecte de l'associació, així com les persones encarregades de la direcció de l'associació (nom, cognom, professió, domicili, nacionalitat);
 - l'adreça de la seu de l'associació si no s'indica als estatuts;
 - una sol·licitud d'inserció al Diari oficial firmada pels declarants.
- Terminis: la prefectura (o sotsprefectura) ha de lliurar un rebut en un termini de 5 dies, i la inserció al Diari oficial s'ha de fer en un termini d'un mes a partir de la declaració.

Segons la llei catalana, les associacions que s'han constituït d'acord amb allò comentat anteriorment, s'ha d'inscriure només a efectes de la publicitat (article 92 de la Llei 7/1997 i 10 de la Llei 1/2002). Amb l'atorgament de l'acta fundacional, l'associació, a diferència del que passa a França, ja adquireix la personalitat jurídica i la plena capacitat d'obrar.

Tota persona pot consultar els estatuts i les associacions inscrites al Registre d'Associacions. Tanmateix, l'accés al Registre és limitat en virtut de la legislació sobre la protecció de les dades, ja que els llibres de l'associació contenen nombroses informacions sobre els membres (vegeu V. Les obligacions documentals).

- Declarants: la llei catalana no imposa res pel que fa a la identitat de les persones encarregades de la inscripció de l'associació. Subratllem que el nombre mínim de membres fundadors és de tres persones físiques i/o jurídiques.
- Lloc: la declaració s'ha de fer al Registre d'Associacions que depèn del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya (vegeu Annex).

- Contingut:
 - un exemplar dels estatuts firmats per tots els membres fundadors.
 - l'acta fundacional que conté l'expressió de la voluntat dels fundadors de constituir l'associació, el lloc i la data de redacció, la identitat dels membres fundadors (nom, cognom, DNI per a les persones físiques, NIF per a les persones jurídiques), el document justificatiu de la personalitat o de la nacionalitat si es tracta de persones físiques o jurídiques estrangeres, el domicili de cada membre fundador, la designació de la persona física que la representa, l'aprovació dels estatuts i la designació dels primers membres de l'òrgan de govern;
 - subratllem que la inscripció requereix escriptura pública si hi ha aportació de béns immobles, si alguns dels integrants és una persona jurídica, o bé si l'associació obté recursos mitjançant la captació pública de fons.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Tràmits d'inscripció	Els tràmits d'inscripció són aproximadament els mateixos, excepte l'obligació d'escriptura pública en cas d'aportació de béns immobles i de captació pública de fons. Aquesta obligació tindria poca raó de ser en el cas de les associacions de dret francès, ja que la seva capacitat a posseir béns immobles i a obtenir recursos mitjançant la captació pública és molt limitada.	
Obligació d'escriptura pública	Cap obligació d'aquest tipus.	L'obligació d'escriptura pública si un dels membres és una persona jurídica és una diferència important. En reparlarem en la segona part d'aquest estudi.

I.7. LES MODIFICACIONS

Abans de tot, cal establir una distinció entre tres tipus de modificacions: la modificació dels estatuts, el canvi de seu i el canvi de membres directius. Tan per la llei catalana com per la llei francesa, les modificacions es poden oposar a tercers un cop feta la seva declaració.

I.7.1. CANVI DE SEU

Les associacions declarades a Catalunya han de presentar al Registre els següents documents:

- la sol·licitud corresponent de comunicació de canvi de domicili;
- la certificació del canvi de seu estès pel secretari amb el vist-i-plau del president, amb indicació del nou domicili i de l'òrgan directiu que ha pres la decisió.

Per a les associacions declarades a França, hi ha dos casos:

- si la seu no s'esmenta als estatuts, s'ha de presentar a la prefectura o sotsprefectura una simple declaració de modificació;
- si la seu s'esmenta als estatuts, el canvi de seu s'assimila a una modificació estatutària.

I.7.2. CANVI DELS MEMBRES DIRECTIUS

Pel que fa a les associacions de dret català, la decisió és competència exclusiva de l'assemblea general i la declaració dels canvis s'ha de fer al Registre amb la sol·licitud corresponent a la decisió de renovació dels càrrecs i amb el model de certificat signat pel Secretari amb el vist-i-plau del President/a, ambdós de la junta que cessa i que figura inscrita en el registre, on consti la data de l'assemblea i la relació de tots els membres de la Junta Directiva, amb expressió de noms i cognoms, així com el càrrec que ocupen.

Pel que fa a les associacions de dret francès, la declaració ha de contenir el nom, el cognom, la nacionalitat, la professió i el domicili dels nous membres directius així com l'acta corresponent a la decisió de renovació dels càrrecs. Els nous membres directius han de fer la declaració a la prefectura o sotsprefectura.

I.7.3. MODIFICACIONS ESTATUTÀRIES

La llei francesa no imposa res al respecte, els estatuts fixen lliurement les modalitats d'organització i de presa de decisió i les modificacions estatutàries en formen part. Per tant, és possible atorgar aquesta competència a qualsevol òrgan de l'associació si aquest emana de l'assemblea general. Tot i així, si els estatuts no precisen res al respecte, la competència és de l'assemblea general ja que és per essència l'òrgan sobirà de l'associació.

Han de fer la declaració de les modificacions els membres directius, a la prefectura o sotsprefectura.

Ha de contenir els següents documents:

- dos exemplars dels nous estatuts o del text de les modificacions;
- l'acta d'adopció de la decisió de modificar els estatuts firmat, en pràctica, pel President/a i un altra membre directiu.

Per a les associacions de dret català, les modificacions estatutàries són competència exclusiva de l'assemblea general extraordinària. Cal presentar:

- dos exemplars del certificat firmat pel Secretari/ària amb el vist-i-plau del President/a;
- l'original i una còpia dels estatuts amb les modificacions introduïdes en el text i, al final, una diligència en la qual el Secretari/ària, amb el vist-i-plau del President/a, certifiqui que aquells són els estatuts aprovats en l'assemblea general i la data en que hagi tingut lloc.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Modificacions estatutàries	Els estatuts poden determinar les modalitats en què s'han de fer les modificacions estatutàries. En l'absència de disposició particular, és una competència "per defecte" de l'assemblea general.	Les modificacions estatutàries són una competència exclusiva i no delegable de l'assemblea general.
Canvi de seu	El canvi de seu es pot fer o bé per modificació estatutària o bé, si la seu no s'especifica en els estatuts, per simple declaració a la prefectura o sotsprefectura.	El canvi de seu és necessàriament una modificació estatutària ja que la indicació de la seu en els estatuts és obligatòria. Per tant, en teoria, la decisió de canvi de seu és competència de l'assemblea general, però en la pràctica l'òrgan de govern pot prendre aquesta decisió.
Forma dels tràmits	Els tràmits es fan sense cap mena de formularis o certificats.	Els tràmits es fan mitjançant certificats: certificat de modificació estatutària, de canvi de l'òrgan de govern,...
Vinculació	Les modificacions es poden oposar a tercers un cop feta la seva inscripció.	

I.8. LA DISSOLUCIÓ

Les legislacions francesa i catalana regulen la dissolució de manera gairebé igual. Les dues legislacions distingeixen els mateixos casos de dissolució:

- una dissolució de ple dret quan l'associació s'ha constituït per a una determinada durada prevista als estatuts o bé quan l'objecte de l'associació s'ha complert o que ja no té raó de ser. En el cas que una associació es faci unipersonal en el cas francès o bipersonal en el cas català, també es dissol de ple dret;
- una dissolució voluntària resultant d'una decisió dels membres. En el marc català, els estatuts han de fixar les causes i condicions de la dissolució i la competència és necessàriament de l'assemblea general mentre que, en el marc francès, no hi ha cap obligació al respecte. Així que si els estatuts no precisen res, la competència correspon a l'assemblea general;
- una dissolució pronunciada pels tribunals si la declaració de l'associació és irregular, o si hi ha infracció penal o bé si persegueix un objecte il·lícit.

L'associació dissolta conserva la personalitat jurídica fins a la liquidació completa de tots els drets i obligacions que li corresponen. La liquidació s'ha de declarar a la prefectura o sotsprefectura en el cas francès, i al Registre d'associacions en el cas català.

En ambdós casos, el patrimoni de l'associació no es pot repartir entre els membres de l'associació ni tampoc a qualsevol persona física o jurídica amb afany de lucre.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Modalitats de dissolució	La llei francesa no imposa res i, si no hi ha cap disposició al respecte, la competència pertany "per defecte" a l'assemblea general.	La llei catalana imposa que les causes i modalitats de dissolució estiguin especificades en els estatuts, i també que disposa que la competència pertany a l'assemblea general.
Liquidació	El patrimoni s'ha de destinar a persones privades o públiques sense afany de lucre.	

II. RESPONSABILITAT

II. RESPONSABILITAT

La responsabilitat és l'obligació de respondre d'un dany davant la justícia i d'assumir-ne les conseqüències civils, penals o disciplinàries. El dret francès i el dret català i espanyol divideixen de la mateixa manera la responsabilitat en dos grans blocs corresponents a la naturalesa del fet imputable: la responsabilitat civil i la responsabilitat penal. Ambdós marcs jurídics es basen sobre el mateix principi: el fet que les activitats s'exerceixin de manera desinteressada i voluntària no vol dir que no impliquen la responsabilitat de l'associació.

Les associacions, per tal de poder realitzar les finalitats per a les quals existeixen, necessiten valer-se de persones físiques que les portin a terme. Seran aquestes persones físiques les que, com a titulars dels òrgans de la persona jurídica, realitzin els actes dels quals naixeran obligacions. Aquesta dualitat de persones, la jurídica, i la física que actua per la primera, planteja el problema de la delimitació de la responsabilitat: si la imputació a la persona jurídica exclou la de les persones físiques o existeix compatibilitat de responsabilitats.

II.1. LA RESPONSABILITAT DE L'ASSOCIACIÓ

II.1.1. CARACTERÍSTIQUES DERIVADES DE LA PERSONALITAT JURÍDICA

Com a regla general comuna als marcs francès i català, de les obligacions de les associacions en respon la pròpia associació i no els associats. Aquesta és la característica principal que deriva de la personalitat jurídica: hi ha una distinció entre l'agrupació de persones que forma una entitat i la suma de les persones. És a dir, una persona física té la responsabilitat civil dels actes que pugui realitzar i una persona jurídica també té responsabilitat civil, però aquesta responsabilitat recau sobre l'entitat i no sobre cadascun dels seus membres.

D'aquesta característica en deriva una altra: en el marc francès únicament respon l'associació un cop inscrita, és a dir, en les associacions no inscrites, que no tenen la personalitat jurídica, són els membres que responen personalment i solidàriament de les obligacions concretes. En el marc català, l'associació respondrà únicament un cop inscrita, encara que aquesta respondrà de les obligacions que haguessin contret els promotors amb destí a l'associació en el període comprès entre la formalització de l'acta fundacional i la inscripció.

II.1.2. RESPONSABILITAT CIVIL

En els marcs francès i català, es distingeixen igualment dos tipus de responsabilitats de l'associació que corresponen a la naturalesa del dany: la responsabilitat contractual i la responsabilitat extracontractual (en francès "responsabilitat delictiva"). La responsabilitat contractual resulta de la inexecució d'una obligació que s'explicita al contracte⁷ mentre que la responsabilitat extracontractual resulta d'un dany

⁷ Com hem vist anteriorment, fer-se membre d'una associació s'assimila a acceptar un contracte. Per tant, parlarem a continuació de «contracte» com el conjunt dels drets i deures que l'associació i els seus membres es comprometen a respectar. Aquests drets i deures són definits pels estatuts, pel reglament interior si n'hi ha un, i també per les decisions legalment adoptades pels òrgans de l'associació.

comès fora del contracte. La distinció entre els dos tipus de responsabilitat és important perquè impliquen diferències significatives a l'hora de determinar els danys i perjudicis de l'afectat.

També podem distingir dos tipus de situacions que corresponen a la naturalesa de l'afectat, la responsabilitat vers un membre de l'associació i la responsabilitat envers un tercer. Així doncs, cal analitzar tres situacions tipus que comprometen la responsabilitat de l'associació:

- la responsabilitat contractual envers un membre;
- la responsabilitat contractual envers un tercer;
- la responsabilitat extracontractual envers un tercer.⁸

La responsabilitat contractual envers un membre s'adquireix quan l'associació no respecta els compromisos definits pels estatuts, i en particular quan no respecta el seu objecte estatutari.

La responsabilitat contractual envers un tercer esdevé si el dany resulta de la inexecució del contracte. Això implica d'una banda que hi hagi un contracte conclòs entre l'associació i el tercer, sigui quina sigui la seva naturalesa, i d'altra banda que aquest tercer pugui demostrar que hi ha una relació de causalitat entre el dany i la inexecució del contracte. Aquest seria el cas, per exemple, de les persones contractades laboralment per l'associació i dels possibles danys derivats de l'incompliment del contracte laboral.

En determinats casos, l'associació pot invocar una causa aliena si pot demostrar que el dany està comès fora de les obligacions del contracte i fora de les obligacions elementals de seguretat.

La responsabilitat extracontractual és automàticament generada envers un tercer i mai envers un membre ja que aquest tipus de responsabilitat es defineix precisament per l'absència de contracte entre l'associació i l'afectat. Així, en un cas de responsabilitat extracontractual, l'absència de contracte implica que l'afectat ha de demostrar que existeix una relació de causalitat entre l'acció de l'associació i el dany. Aquest dany pot ser un perjudici material, un perjudici físic, un perjudici moral o bé un perjudici virtual. La relació de causalitat ha de ser directa, la qual cosa es determina per la naturalesa de l'autor de la falta i per la naturalesa de l'acció o de l'absència d'acció.

Com a norma general comuna als marcs francès i català, cal subratllar la distinció entre l'acció de les persones físiques en nom propi i l'acció d'aquestes persones en nom de l'associació. L'associació ha de respondre civilment dels danys causats per l'activitat dolosa, culposa o negligent dels titulars dels seus òrgans de govern i administració, així com de la resta de persones (assalariats, membres, voluntaris) que obren en el seu nom i representació.

Així doncs, podem desglossar alguns tipus de fets que impliquen la responsabilitat delictiva envers un tercer:

- Una falta comesa per l'associació, o bé perquè no respecta una obligació legal, o bé perquè la seva actitud no és raonable i prudent;
- una falta comesa per una persona que obra en nom de l'associació, o bé perquè no respecta una obligació legal, o bé perquè la seva actitud no és raonable i prudent;

⁸ No existeix cap situació de responsabilitat delictiva envers un membre ja que aquest tipus de responsabilitat es defineix per l'absència de contracte entre l'associació i l'afectat.

- una falta comesa per una persona que està sota el control de l'associació de manera explícita i permanent (per exemple associació d'acollida de minusvàlids mentals);
- un dany comès per una cosa o un animal propietat de l'associació.

Una altra norma general comuna en ambdós marcs, la responsabilitat de l'associació o de les persones físiques implicades comença on s'acaben els límits de l'actitud raonable i prudent, és a dir que les persones implicades han de poder demostrar que van ser diligents per prevenir el dany (apreciació dels riscos, vigilància, prudència). És a dir, en determinats casos, l'associació pot invocar una causa aliena si pot demostrar que el dany resulta d'una falta comesa per l'afectat o si el dany és comès fora de les obligacions elementals de seguretat.

II.1.3. RESPONSABILITAT PENAL

La responsabilitat penal ve generada per la comissió d'un acte il·lícit penal, la qual cosa significa la realització d'una conducta o comportament tipificat com a delictes o falta i mereixedora de pena o sanció legal, la qual cosa provoca un procés sancionador.

Tant en el marc francès com en el marc català, una infracció comesa per una o diverses persones físiques actuant per compte de l'associació en tant que òrgan o membre directiu comporten la responsabilitat penal de l'associació. Això implica, d'una part, que la infracció ha de ser comesa en el marc de l'objecte estatutari de l'associació; d'altra banda, que la falta penal, voluntària o involuntària, d'un òrgan o membre directiu basta per fer néixer la responsabilitat penal de tota l'associació.

L'associació reconeguda penalment culpable s'exposa a diferents tipus de penes segons la gravetat de l'assumpte: multa, confiscacions, prohibició temporal d'exercir les seves activitats, dissolució,...

II.2. LA RESPONSABILITAT DELS MEMBRES DIRECTIUS

II.2.1. RESPONSABILITAT DAVANT L'ASSOCIACIÓ

Tant en el marc català com en el marc francès, els membres de l'òrgan de govern responen davant l'associació, pels actes o les omissions contraris a les lleis o als estatuts, i també pels danys causats dolosament o negligentment que hagin estat comesos en l'exercici de llurs funcions.

Tanmateix, per poder determinar si un membre directiu ha comès una falta i quin dels membres directius l'ha comesa, cal que els estatuts defineixin amb precisió la naturalesa i les competències de cada membre directiu, la qual cosa pot causar problemes, sobretot en el marc francès. Efectivament, com que la llei no imposa res al respecte, es poden trobar situacions en què els estatuts no precisin res sobre el contingut i els límits de les competències dels càrrecs electes.

Pel que fa al marc català, inspirant-se del dret mercantil, la Llei 1/2002 i la Llei 7/1997 aporten les següents precisions sobre la delimitació de la responsabilitat dels membres directius:

“Quan la responsabilitat no pugui ésser imputable personalment a cap membre de l'òrgan de govern, tothom respon solidàriament pels actes o les omissions a què es refereix l'apartat 3, tret dels que provin que no han participat en la realització i l'execució dels dits actes o omissions i que desconeixen que existien o que, tot i conèixer-los, van fer tot el possible per evitar-ne la realització o, almenys, s'hi van oposar expressament”.

D'altra banda, el o els membres directius de dret, és a dir els càrrecs electes, no són necessàriament responsables si han delegat tot o una part del seu poder a un membre directiu de fet. En efecte, en algunes associacions, els membres directius deleguen els seus poders a un o diversos assalariats que n'exerceixen llavors una gestió de fet. Les faltes comeses en el marc d'aquesta delegació de poder són imputables als dirigents de fet i no als dirigents de dret. És el cas si :

- els poders delegats són clarament definits;
- aquests poders es deleguen a una persona sotmesa a l'autoritat jeràrquica del membre directiu que fa la delegació;
- el delegat té la competència, l'autoritat i els mitjans per exercir els poders delegats.

II.2.2. RESPONSABILITAT DAVANT ELS ASSOCIATS I ELS TERCERS

Hem vist anteriorment que el tema de la responsabilitat es regula de forma semblant en el marc francès i en el marc català. És en aquest apartat on resideix la diferència essencial entre ambdós marcs.

En el marc francès es consideren els membres directius com a mandatari de l'associació i, per tant, és l'associació, en tant que mandant, i no el mandatari, la responsable de les faltes comeses per ell en el marc de les seves funcions. **Per tant, els membres directius són responsables davant dels membres o de tercers només per les faltes comeses fora de les seves funcions.**

En el marc català, els membres o titulars dels òrgans de govern i representació, i les altres persones que actuïn en nom i representació de l'associació, **han de respondre davant d'aquesta, davant dels associats i davant de tercers** pels danys causats i els deutes contrets per actes dolosos, culposos o negligents. A més, en el cas que no es pogués determinar quin dels membres directius ha comès la falta, tots en són responsables solidàriament.

Per tant, el règim de responsabilitat dels membres de directius és molt més severa en el marc català que en el marc francès, la qual cosa es pot explicar per la inspiració del dret mercantil o per la inspiració de l'estatut d'associació europea que també regulava la responsabilitat dels membres directius d'aquesta manera (i que havia estat criticada per aquesta raó).

II.3. LES ASSEGURANCES

La realitat legal i social existent obliga a les entitats sense ànim de lucre a prestar una especial atenció a la gestió de les assegurances, en moltes ocasions, en compliment d'una normativa que exigeix de manera obligatòria la contractació de les esmentades assegurances, normalment de responsabilitat civil, i moltes altres, d'una manera voluntària, exercint una important labor de previsió en la gestió de l'entitat.

Els efectes d'un accident, de qualsevol tipus, poden ser nefastos per a la situació patrimonial de qualsevol persona, física o jurídica, però si es dóna el cas, aquesta situació de risc s'accentua encara més en la majoria de les entitats sense ànim de lucre que, en moltes ocasions, ja tenen una situació econòmica prou precària i limitada. En efecte, afrontar determinats pagaments no previstos pot suposar el final de la vida de l'entitat o un trasbals tan important en el seu patrimoni que pot arribar a impedir el compliment de les seves finalitats socials.

D'altra banda, i sobretot en les entitats més petites, la situació en què es troben és que el pagament de les esmentades assegurances queda per sobre de les seves possibilitats econòmiques, la qual cosa els porta a confiar que el possible risc de patir un accident no es materialitzi. Això suposa una situació d'inseguretat poc aconsellable.

Tant en el marc català com en el marc francès, un contracte d'assegurança es defineix com el contracte a través del qual l'assegurador s'obliga, per mitjà del cobrament d'una prima i per al cas que es produeixi el risc objecte de cobertura, a indemnitzar, dins dels límits pactats, el dany produït a l'assegurat o a satisfer un capital, una renda o altres prestacions convingudes.

II.3.1. ASSEGURANCES OBLIGATÒRIES

Moltes vegades la contractació d'aquestes assegurances resulta obligada perquè hi ha una normativa que regula una activitat concreta i així ho exigeix; altres vegades, perquè la pròpia administració ho estableix com a requisit previ per a contractar un servei o concedir una subvenció.

Per tant, pel que fa a les assegurances de responsabilitat, existeixen dues obligacions comunes a les associacions de dret francès i les associacions de dret català:

- les associacions que exerceixen activitats que presenten un risc han de contractar obligatòriament una assegurança. Aquesta obligació afecta sobretot les associacions esportives i les associacions que organitzen activitats per a menors, però també tota altra activitat que presenta un cert risc;
- les associacions estan obligades a assegurar els seus vehicles motoritzats.

En el marc francès hi ha una altra obligació, la d'informar els seus membres sobre el contingut i els límits del seu contracte d'assegurança i d'informar tots els participants a les seves activitats, siguin membres o no, del seu interès a contractar una assegurança complementària. Aquesta obligació afecta sobretot les associacions esportives i les associacions que organitzen activitats per a menors.

II.3.2. ASSEGUANCES ACONSELLADES

És aconsellable contractar una assegurança complementària per determinats fets o activitats com per exemple:

- les activitats i manifestacions excepcionals que sovint no s'inclouen en el contracte de base;
- els locals de l'associació: cal cobrir-se pels possibles danys vers el propietari o tercers (sobretot els veïns) i cal cobrir-se pels possibles danys als locals de l'associació. És a dir que s'ha de diferenciar entre el que és l'edifici (continent) i els materials que hi tenim (contingut). El més habitual és contractar una pòlissa combinada que cobri els dos tipus d'accidents;
- els vehicles motoritzats dels assalariats o dels voluntaris utilitzats per a les necessitats de l'associació.

De forma general, abans de plantejar-se la contractació d'un pòlissa d'assegurança, és important determinar la naturalesa de les activitats, els seus límits i els riscos que impliquen, així com els mitjans materials i humans amb els quals es porten a terme. Per mitjà de la contractació d'una assegurança de responsabilitat civil, es cobreixen les possibles indemnitzacions que ens correspondrien com a conseqüència dels danys dels quals l'entitat resultés civilment responsable. Cal distingir, doncs, entre l'assegurança de l'entitat i l'assegurança de les persones que participin en les activitats de l'associació.

A l'hora de contractar l'esmentada assegurança (de responsabilitat civil de l'associació) haurem de tenir en compte els següents elements:

- Les pòlisses d'assegurança de responsabilitat de l'associació no cobreixen els socis ni aquelles persones que, de fet o de dret, depenen de l'entitat, sinó que cobreixen l'entitat mateixa;
- s'ha de comprovar si la pòlissa té franquícia i si és procedent valorar l'import de la mateixa (la franquícia és aquella quantitat màxima que, en cas de sinistre, ha d'assumir l'associació i de la qual la companyia d'assegurança no es fa càrrec);
- cal especificar detalladament totes les activitats que realitza l'associació, **així com l'àmbit de la pòlissa, sobretot si es realitzen activitats fora de l'estat en què hem contractat la pòlissa, la qual cosa és molt important en el marc de projectes transfronterers.**

II.4. ELS TRIBUNALS

En el marc català, les associacions tenen personalitat jurídica completa, la qual cosa els permet actuar davant de la justícia com qualsevol altra persona jurídica.

En el marc francès, les associacions tenen una personalitat jurídica limitada (petite capacité, vegeu capítol I.1.Marc jurídic general). Això no obstant, la limitació de la seva personalitat jurídica no afecta l'acció davant de justícia: una associació inscrita pot, com tota persona jurídica, anar als tribunals per demanar la reparació d'un perjudici material o moral en contra seu.

És important precisar la naturalesa privada de la personalitat de l'associació ja que el sistema jurídic francès es caracteritza per l'anomenat «dualisme jurisdiccional»⁹, és a dir, la completa separació de l'ordre judicial i de l'ordre administratiu.

Per tant, tot litigi entre una associació i una persona jurídica de dret públic és competència dels tribunals administratius, però tot litigi entre una associació i una altra persona jurídica de dret privat, o bé tota persona física, sempre és competència de les jurisdiccions judicials. Això és vàlid encara que l'associació sigui reconeguda d'utilitat pública, encara que es beneficiï de finançaments públics i encara que se li hagi delegat una missió de servei públic.

⁹ El dualisme jurisdiccional és una especificitat francesa que té les seves arrels en la Revolució de 1789. El principi és sostreure l'administració al control judicial sotmetent-la a un control específic assegurat per la mateixa administració. Fins al 1990, les jurisdiccions administratives eren competència del ministeri de l'Interior i no del ministeri de Justícia.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Responsabilitat: Principis bàsics	Ambdós marcs jurídics es basen sobre el mateix principi: el fet que les activitats s'exerceixin de manera desinteressada i voluntària no vol dir que no impliquin la responsabilitat de l'associació.	
Responsabilitat contractual i extracontractual	En els marcs francès i català, es distingeixen igualment dos tipus de responsabilitats de l'associació que corresponen a la naturalesa del dany: la responsabilitat contractual i la responsabilitat extra-contractual (en francès "responsabilitat delictiva").	
Responsabilitat dels membres directius davant l'associació	Tant en el marc català com en el marc francès, els membres de l'òrgan de govern responen davant de l'associació pels actes o per les omissions contraris a les lleis o als estatuts, i també pels danys causats dolosament o negligentment que hagin estat comesos en l'exercici de llurs funcions.	
Responsabilitat dels membres directius davant els membres i els tercers	En el marc francès es considera els membres directius com a mandataris de l'associació i, per tant, és l'associació, en tant que mandant, i no el mandatari, la responsable de les faltes comeses per ell en el marc de les seves funcions. Per tant, els membres directius són responsables davant dels membres o de tercers només per les faltes comeses fora de les seves funcions.	En el marc català, els membres o titulars dels òrgans de govern i representació, i les altres persones que actuïn en nom i representació de l'associació, han de respondre davant d'aquesta, davant dels associats i davant de tercers pels danys causats i els deutes contrets per actes dolosos, culposos o negligents. A més, en el cas que no es pogués determinar quin dels membres directius ha comès la falta, tots són responsables solidàriament.

III. RECURSOS FINANCIERS

III. RECURSOS FINANCERS

Aquest capítol té per objectiu definir els diferents tipus de recursos financers que poden fer servir les associacions per assolir el seu objecte social. Insistirem especialment en tres elements clau:

- el paper que poden jugar els diferents tipus de recursos en el funcionament de l'associació;
- la definició dels diferents tipus de recursos des d'una perspectiva comparativa, amb l'objectiu de delimitar cada recurs respecte als altres. Examinarem si existeix alguna possibilitat d'assimilació d'un tipus de recurs a un altre o, fins i tot, una possibilitat de requalificació d'un tipus de recurs en un altre;
- la determinació de la capacitat de l'associació per fer servir cada tipus de recurs. Veurem si totes les associacions poden fer servir tots els tipus de recursos, o bé si alguns estan reservats a determinats tipus d'associacions;
- les implicacions de la caracterització d'un ingrés des del punt de vista fiscal i des del punt de vista procedimental, tant per a l'associació que ingressa la suma com per a la persona física o jurídica que fa el pagament.

III.1. APORTACIONS FUNDACIONALS, DRETS D'ENTRADA I QUOTES

L'aportació fundacional es fa a l'hora de fundar l'associació i té com objectiu dotar-la d'un pressupost per començar a funcionar.

Els drets d'entrada corresponen a una suma pagada pels nous socis a l'hora de fer-se membre de l'associació.

La quota és una suma pagada periòdicament pels membres de l'associació per contribuir al seu finançament.

En el marc català com en el marc francès, tota associació pot preveure:

- l'abonament d'una aportació fundacional,
- el pagament de drets d'entrada,
- el pagament d'una quota.

En el marc català com en el marc francès, tota associació pot demanar el pagament d'una quota i fixar-ne l'import i la periodicitat. Aquest import pot ser el mateix per a tots els membres o bé es pot diferenciar

segons diferents categories de membres. Ni en el marc francès ni en el marc català no existeix cap disposició legal que obligui al pagament d'una quota: els estatuts ho determinen lliurement .

En el marc català com en el marc francès, la quota no ha de correspondre a la compra d'un bé o al pagament d'un servei. Si l'import de la quota és proporcional al preu d'un bé o d'un servei prestat a canvi d'aquest pagament, aquesta quota s'ha de considerar una renda produïda per una activitat econòmica, la qual cosa té implicacions fiscals importants.

En el marc català com en el marc francès, en determinats casos, els socis poden obtenir una desgravació fiscal corresponent al pagament de la quota.

III.2.DONACIONS

Una donació és la transmissió d'un bé a títol gratuït. Aquest acte ha de quedar documentat perquè el donatari i el donant puguin demostrar l'existència i la validesa d'aquest acte.

En el marc francès, totes les donacions s'haurien de fer mitjançant escriptura pública, per molt irrelevantes que siguin, però està admès que determinades donacions es puguin fer sense aquest tràmit. Aquesta classe de donacions, anomenada "donatius manuals" (dons manuels) es distingeix dels altres tipus de donacions pels següents elements:

- es fan sense escriptura pública,
- no estan sotmesos a cap obligació declarativa,
- només determinats tipus de béns poden fer-ne objecte (queden exclosos per exemple tots els béns immobles).

És important distingir els "donatius manuals" de les altres donacions perquè, a la diferència d'aquestes, tota associació pot rebre'ls sense cap autorització ni control previ. En efecte, no totes les associacions tenen la capacitat per rebre donacions, es tracta d'una limitació històrica de la capacitat jurídica de les associacions ("petita capacitat") explicada en la introducció d'aquest estudi.

A més de la limitació de capacitat que afecta la majoria de les associacions, les que tenen capacitat per rebre donacions han de fer una declaració prèvia a l'administració que pot oposar-s'hi. Aquestes associacions són les associacions i fundacions reconegudes d'utilitat pública, i les associacions que tenen per objecte exclusiu l'assistència, la beneficència o la recerca científica;

En el marc català, totes les associacions tenen la capacitat de rebre tots els tipus de donacions.

En el marc català, es distingeixen dos grans tipus de donacions: les donacions incondicionals i les donacions condicionals. Les donacions condicionals són donacions que el donant fa a canvi que l'associació respecti algunes condicions, que poden ser:

- que la donació es destini a un determinat tipus de projecte o que s'utilitzi d'una determinada manera;

- que la donació no sigui definitiva sinó temporal, amb la possibilitat per al donant de recuperar-la al cap d'un termini establert.

En el marc francès, els diferents tipus de donacions es desglossen de forma diferent: la donació amb condicions d'utilització es considera una donació normal, mentre que la donació temporal amb possibilitat de recuperació és una "aportació" (apport) que és un concepte diferent de la donació. Això implica que la limitació de la capacitat per rebre donacions no afecta aquest tipus de recurs: totes les associacions tenen dret a rebre una "aportació".

III.3. MECENATGE I PATROCINI

En el marc francès com en el marc català, el mecenatge i el patrocini (*sponsoring*) es diferencien per la seva intenció i pel seu objecte. Aquesta distinció és d'especial rellevància perquè tenen implicacions fiscals i comptables diferents.

El mecenatge és un suport donat a títol gratuït a una persona, a un organisme o a una acció d'interès general. El patrocini és un suport fet a qualsevol persona, organisme o acció amb la intenció de rebre'n un benefici.

El contracte que té per objecte l'aportació de diners, de materials, de recursos humans... a títol gratuït, és un contracte de mecenatge i l'ajuda objecte del contracte és assimilable a una donació.

El contracte que té per objecte l'aportació de diners, de materials, de recursos humans, ... amb l'objectiu de rebre una prestació a canvi, és un contracte de patrocini. Aquesta operació és assimilable a una prestació de servei.

En el marc francès, la diferència entre mecenatge i patrocini té implicacions importants per les associacions, totes poden concloure un contracte de patrocini mentre que la capacitat per concloure un contracte de mecenatge és limitada: és la capacitat necessària per rebre donacions.

III.4. VENDA DE BÉNS O DE SERVEIS

La venda de béns o de serveis és sinònima d'exercici d'una activitat econòmica. La noció d'activitat econòmica però no és sinònima de la d'activitat lucrativa (vegeu VII. Obligacions fiscals).

Tant en el marc català com en el marc francès, tota associació pot exercir una activitat econòmica.

Entre les principals distincions en comparació amb els altres tipus de recursos, es poden destacar les següents, **que són similars en el marc català i en el marc francès:**

- el contracte de patrocini, al contrari del contracte de mecenatge, és assimilable al pagament d'una prestació de servei;
- el pagament d'una quota no és assimilable al pagament d'un bé o

d'un servei. Si l'import de la quota és proporcional al preu del bé o del servei prestat a canvi, cal requalificar-la en aquest sentit. Per tant, és important distingir el pagament d'una quota, que és una contribució al funcionament de l'associació, i el pagament, a més de la quota, d'un servei prestat per l'associació als seus membres.

En el marc francès, l'exercici d'activitats econòmiques pot tenir implicacions fiscals importants si les condicions estan reunides (gestió interessada de l'associació, distorsió de la competència ... vegeu VII. Obligacions fiscals) per qualificar aquestes activitats econòmiques com a activitats lucratives.

En el marc català, les rendes obtingudes per l'exercici d'activitats econòmiques tenen, en principi, un tractament fiscal diferent del dels altres tipus de recursos, com ara les quotes i les donacions.

III.5. SUBVENCIONS PÚBLIQUES

III.5.1. DEFINICIÓ I PRINCIPIS BÀSICS

Definició: una subvenció és un ajut financer atorgat per una persona jurídica pública amb una intenció liberal.

Capacitat de l'associació per rebre una subvenció: totes les associacions que tenen personalitat jurídica poden rebre subvencions públiques. **En el marc francès, a diferència del marc català**, només les associacions inscrites tenen gaudeixen de la personalitat jurídica.

Capacitat de l'administració per atorgar una subvenció: les administracions locals poden atorgar subvencions a les associacions. **Tant en el marc francès com en el marc català**, les administracions tenen un poder discrecional per a l'atorgament de les subvencions, és a dir, tenen un marge d'apreciació per decidir acceptar o rebutjar les sol·licituds de les associacions. Això no vol dir que no han de tenir en compte els diferents criteris fixats per l'atorgament de la subvenció. Aquest comentari és especialment important en el marc català, ja que les bases de les subvencions són definides amb molta precisió.

Tipus de subvencions: tant en el marc català com en el marc francès, existeixen diversos tipus de subvencions classificades de forma similar:

- les subvencions en capital (*subventions d'équipement*) que es destinen a finançar elements d'immobilitzat (ordinadors, material adaptat...);
- les subvencions a l'explotació generalistes (*subventions d'exploitation*), que destinen a despeses corrents de la gestió o de funcionament de l'entitat o del programa presentat;
- les subvencions a l'explotació finalistes (*subventions d'équilibre*), que es destinen a una activitat en concret o a un tipus de despesa concreta.

Sol·licitud de subvenció: pel que fa als mecanismes de sol·licitud de subvenció el marc català i el marc francès es diferencien clarament. **En el marc català**, totes les subvencions, sigui quina sigui l'administració que les atorga, es convoquen mitjançant una convocatòria publicada al diari oficial: Butlletí Oficial de la província corresponent, diari oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC) o Butlletí Oficial de l'Estat (BOE). Aquesta convocatòria defineix bases precises referents principalment als següents elements:

- objecte;
- sol·licitants;
- requisits;
- presentació de la sol·licitud;
- criteris de valoració;
- obligacions dels beneficiaris;
- justificació.

Les subvencions es convoquen en el primer trimestre de l'any. Una eina útil per tal de facilitar l'organització del disseny i redacció del projecte i la presentació d'aquest a diferents convocatòries és la realització d'un calendari de convocatòries fixes anuals. Efectivament, la gran majoria de convocatòries tendeixen a repetir les mateixes dates de publicació d'any en any. Si seleccionem aquelles que s'adeqüen a la nostra entitat, la seva finalitat i els nostres objectius i les situem en un calendari podrem canalitzar i treballar els projectes amb prou temps com per fer una bona formulació d'aquest, dels seus objectius, activitats, planificació, recursos necessaris i pressupost.

En el marc francès, les administracions locals dissenyen una sèrie de “programes” i les associacions estan convidades a adreçar les seves sol·licituds. Existeixen molts tipus de programes de subvencions, amb bases més o menys precises segons l'administració, el departament, la regidoria,... que convoca aquestes subvencions, però **no hi ha res comparable al mecanisme de convocatòries del marc català**. **En el marc francès, els programes de subvenció no es publiquen en el diari oficial.**

III.5.2. SUBVENCIONS PÚBLIQUES I CONTRACTES PÚBLICS

En el marc català, el sistema de convocatòries facilita la distinció entre subvencions públiques i contractes públics, ja que el títol de la convocatòria ja estableix aquesta distinció.

En el marc francès, aquesta distinció és més problemàtica i, per tant, és necessari establir una distinció amb molta claredat, ja que aquests dos tipus de relacions entre l'administració i l'associació estan sotmesos a diferents disposicions i procediments, i impliquen un règim fiscal diferent.

El contracte públic (*marché public*) és un contracte conclòs a títol oneros entre una persona pública o privada i una persona pública, perquè aquesta última obtingui béns o serveis que donin resposta a les seves necessitats. Per tant, quan una administració comunica una necessitat de la seva iniciativa pròpia i que demana a una persona pública o privada de fornir el servei corresponent a canvi d'un pagament corresponent al preu del servei (o del bé), es tracta d'un contracte públic. Quan una persona pública ajuda a finançar les activitats d'una associació que ha dissenyat un projecte propi, es tracta d'una subvenció.

III.5.3. PROCEDIMENT I RÈGIM FISCAL

Quines implicacions té la qualificació de la relació entre una administració i una associació?

Pel que fa als contractes públics, la persona pública no pot escollir el prestatari, ha de concloure el contracte amb el prestatari que ofereix la prestació amb millor relació qualitat/preu. Per l'associació prestatària, els ingressos vinculats al contracte públic s'han de considerar resultats d'una activitat econòmica, la qual cosa pot tenir conseqüències fiscals.

Pel que fa a les subvencions, **en el marc francès**, si l'associació respecta els criteris de no lucrativitat (vegeu VII. Obligacions fiscals), les subvencions no estan sotmeses a cap impost. Si l'associació està parcialment fiscalitzada perquè algunes de les seves activitats es consideren lucratives, cal examinar l'afectació de la subvenció. **En el marc català**, en principi, les subvencions no entren en la base d'imposició de l'IS ni de la TVA, però també és de molta importància examinar l'afectació de la subvenció.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Categorització dels diferents tipus de recursos	La categorització dels diferents tipus de recursos és similar en el marc català i en el marc francès: quotes, donacions, resultat de l'exercici d'activitats econòmiques, subvencions... S'observen les mateixes diferències fonamentals entre el pagament d'una quota i el pagament d'un bé o d'un servei, entre el mecenatge i el patrocini, entre la subvenció pública i el contracte públic.	
Mecanismes de subvenció	Les persones públiques subvencionen les associacions mitjançant programes de subvenció el nivell d'exigència dels quals és molt variable. No hi "convocatòries" i mai no es publiquen al diari oficial.	Les persones públiques subvencionen les associacions mitjançant convocatòries les bases de les quals contenen una sèrie d'obligacions i de requisits relatius a la naturalesa l'entitat, al seu objecte, així com criteris de valoració dels diferents projectes, terminis de presentació de les sol·licituds... Aquestes convocatòries es publiquen al diari oficial corresponent al nivell administratiu (local, autonòmic, estatal).
Convocatòries i "appels à projets"	Estaríem temptats de fer correspondre la noció de "convocatòria" a allò que, en el marc francès, s'anomena "appel à projets". Tot i així, l'equivalència és molt parcial ja que la fórmula de "l'appel à projets" només es pot utilitzar per finançar un projecte concret, mai per finançar les despeses corrents de l'entitat (subvenció generalista).	

IV. RECURSOS HUMANOS

IV. RECURSOS HUMANS

Arribar a discernir sota quina modalitat realment s'exerceix l'activitat és important per evitar futurs problemes jurídics i conèixer les possibilitats d'incórrer o no en responsabilitat, perquè no sempre la relació d'una persona amb l'entitat s'exerceix sota la modalitat adequada. En efecte, en la majoria de casos la figura del treballador per compte aliè s'intenta camuflar amb altres figures de menor cost econòmic. Per tant, el principi bàsic a aplicar és el següent, i és vàlid tant en el marc català com en el marc francès: **«el que defineix realment la forma i la relació d'una persona amb una entitat no és el nom que se li assigni, sinó els actes i la manera en què es duu a terme l'exercici d'aquesta activitat».**

IV.1. TREBALLADOR VOLUNTARI (“BÉNÉVOLE”)

El voluntari és la persona que participa al funcionament de l'associació sense remuneració. En teoria, el voluntari pot ser soci de l'associació o no, i també pot ser treballador remunerat per l'associació. A la pràctica però, rarament és alhora treballador voluntari i treballador remunerat.¹⁰

La definició que dóna la Llei espanyola del voluntariat 6/1996 sembla aclaridora, i és vàlida també pel marc francès:

“s'entén per voluntariat el conjunt d'activitats d'interès general, desenvolupades per persones físiques, sempre que aquestes activitats no es realitzin en virtut d'una relació laboral, funcional, mercantil o qualsevol altra retribuïda i reuneixi els següents requisits: que tinguin caràcter altruista i solidari, que la seva realització sigui lliure, que es portin a terme sense contraprestació econòmica, sense perjudici del dret al reembossament de les despeses que l'acompliment de l'activitat voluntària ocasioni”

En el marc català i en el marc francès, el treball voluntari es defineix pels següents elements :

- voluntarietat;
- alienat: el treball es presta per a una associació, no per compte propi, i els mitjans de producció són també aliens;
- absència de remuneració: la remuneració inclou la remuneració financera (salari, guanys, honoraris...) i la remuneració en espècies (allotjament, posada a disposició d'un vehicle...). Els reembossaments de despeses no es consideren una remuneració si corresponen a una despesa real i justificada;
- absència de vincle de subordinació jurídica: el vincle de subordinació es defineix per l'execució d'un treball sota l'autoritat d'una persona o òrgan que té el poder d'ordenar, de controlar i de sancionar. Tanmateix,

¹⁰ Efectivament és possible efectuar tasques remunerades i tasques voluntàries en la mateixa associació. Tanmateix, és una fórmula molt arriscada que implica delimitar molt clarament el contingut de les tasques remunerades i el contingut de les tasques voluntàries, així com els horaris durant els quals aquestes tasques es porten a terme.

el voluntari ha de seguir unes directrius i forma part d'una jerarquia en què ha acceptat entrar.

IV.2. “VOLONTAIRE”¹¹

El “volontaire” és figura que existeix **només en el marc francès** i des de fa molt poc. És una creació de la Llei n°2006-586 del 23 de maig de 2006 relativa al “volontariat associatif”. Des del punt de vista del dret laboral, la figura del “volontaire” és un objecte no identificat que se situa entre el voluntari (“bénévole”) i el treballador per compte aliè. El “volontaire” no és voluntari ja que efectua una «missió» (treball) a canvi d'una «indemnització» (remuneració), però tampoc no és treballador per compte aliè ja que, en teoria, no hi ha vincle de subordinació jurídica entre ell i l'associació. És aquesta absència teòrica de vincle de subordinació que impedeix qualificar el voluntari de treballador per compte aliè, tanmateix alguns consideren que el contracte de “volontariat” és un contracte laboral disfressat.

Descriurem breument les característiques d'aquest contracte:

- Definició: és un contracte que formalitza una col·laboració desinteressada entre l'organisme habilitat i la persona voluntària, i que té per a objecte l'assoliment d'una missió d'interès general.
- Llei aplicable: el contracte no està regulat pel Codi laboral i no implica cap vincle de subordinació jurídica.
- Cobertura social: el voluntari es beneficia d'una cobertura social completa.

IV.3. TREBALLADOR PER COMPTE ALIÈ

IV.3.1. CONSIDERACIONS GENERALS

En el marc català com en el marc francès, el vincle entre el treballador per compte aliè i l'empresari no es defineix per la firma d'un contracte, sinó per la relació real que existeix entre ambdós: «el que defineix realment la forma i la relació d'una persona amb una entitat no és el nom que se li assigni sinó els actes i la manera en què es duu a terme l'exercici d'aquesta activitat». Per tant, si la relació d'una persona amb l'entitat compleix els requisits per enquadrar-la com una relació laboral ordinària, aquesta prevaldrà sobre qualsevol altre tipus de relació o figura que es pretengui aplicar.

Aquests requisits són els següents:

- voluntarietat,
- alienitat,
- retribució,
- dependència.

¹¹ Utilitzarem a continuació la paraula en francès ja que “volontaire” és un fals amic que no s'ha de confondre amb el “voluntari” en català que correspon al “bénévole” en francès.

Els dos primers requisits no permeten distingir la figura del treballador per compte aliè del treballador voluntari. Són els dos últims que permeten establir aquesta distinció:

- retribució: la retribució inclou la retribució financera (salari, guanys, honoraris,...) i la remuneració en espècies (allotjament, vehicle,...). Els reembossaments de despeses no es consideren una remuneració si corresponen a una despesa real i justificada;
- dependència: es defineix per l'execució d'un treball sota l'autoritat d'una persona o òrgan que té el poder d'ordenar, de controlar i de sancionar.

IV.4. TREBALLADOR AUTÒNOM (PER COMPTE PROPI)

En el marc francès com en el marc català, el vincle entre el treballador autònom i l'associació és un contracte mercantil que implica l'execució de tasques que el treballador factura a l'associació.

En aquests casos, l'entitat es converteix en client i l'autònom duu a terme el servei amb els seus propis mitjans. Els rendiments que l'autònom obté, doncs, no són rendiments del treball, sinó d'una activitat econòmica.

IV.5. FIGURES ESPECÍFIQUES

En aquest capítol hem reunit dues figures específiques: la figura del treballador que imparteix tallers o cursos en el marc català, i la figura de l'agrupament d'empresaris en el marc francès.

IV.5.1. PERSONES QUE IMPARTEIXEN CURSOS O TALLERS

En el marc català existeix una figura específica que és la de la persona que imparteix cursos o tallers. El més important a destacar en aquesta figura és que la prestació del servei ha de ser ocasional i no habitual, ja que en cas contrari estaríem davant d'una relació laboral o una relació d'autònom, depenent dels casos. Els ingressos obtinguts en aquesta modalitat es consideren rendiments del treball i estan subjectes a un tipus de retenció fix del 15% a compte de l'IRPF. Al no tractar-se d'una relació laboral per compte aliè, només se li apliquen deduccions per aquest concepte i, evidentment, no es cotitza a la Seguretat Social.

Aquesta forma de prestar serveis és bastant confusa per a les entitats, ja que en nombroses ocasions amaga una veritable relació laboral en no complir-se el requisit de l'ocasionalitat i, pel contrari, complir-se la resta de requisits de la relació laboral per compte aliè. Aquesta confusió no és en va o per falta de coneixements legals, atès que és difícil aclarir a partir de quin moment deixa de ser una prestació de cursos o tallers i passa a ser altra mena de relació. Ni el Tribunal Suprem ni les consultes vinculants realitzades a la Direcció General de Tributs no semblen aportar una solució definitiva.

IV.5.2. AGRUPAMENT D'EMPRESARIS

En el marc francès existeix una figura específica anomenada “agrupament d’empresaris” (*GE, groupement d’employeurs*). Es tracta d’una associació de segon grau que contracta treballadors per compte aliè pel compte dels seus membres.

Les associacions membres de l’agrupament es reparteixen les hores de treball dels treballadors i n’assumeixen el cost corresponent a les hores treballades. Aquesta fórmula permet a les associacions contractar serveis de forma flexible i minimitzar els costos i els tràmits vinculats a la gestió de l’assalariat. D’altra banda, permet que aquesta flexibilitat no es tradueixi per la precarietat del treballador, que té com a únic empleador l’agrupament i, per tant, un únic contracte en lloc d’una multitud de petits contractes.

L’agrupament d’empresaris es diferencia d’una associació de segon grau constituïda per altres associacions amb l’objectiu d’ajudar-les a desenvolupar les seves activitats, d’assessorar-les... (aquest és precisament el cas del Suport Associatiu de la Fundació de l’Esplai i del Centre d’Informations et de Ressources Associatives) per la relació que manté amb els seus membres. És a dir, l’agrupament no desenvolupa cap activitat per si sol i sovint tampoc té local propi, només posa els treballadors que contracta a disposició de les associacions membres, perquè exerceixin el seu treball dins les associacions en qüestió.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Figures principals	En el marc català com en el marc francès, es distingeixen tres figures principals: el treballador voluntari, el treballador per compte aliè i el treballador per compte propi. Els criteris de distinció entre aquestes tres figures són similars, es tracta de l’alienitat, de la remuneració i de la subordinació.	
Figures específiques	En el marc francès, existeixen dues figures específiques: d’una banda, la recent i ambigua figura del “volontaire”, a mig camí entre el treballador voluntari i el treballador per compte aliè, d’altra banda la fórmula de l’agrupament d’empresaris, que és una entitat de segon grau que té per únic objectiu posar a disposició dels seus membres treballadors contractats per ell.	En el marc català, destaca una figura específica, la de la persona que imparteix cursos o tallers. No es tracta ni d’un treballador per compte propi ni d’un treballador per compte aliè. Es caracteritza per l’ocasionalitat de les seves prestacions.

V. OBLIGACIONS DOCUMENTALS

V. OBLIGACIONS DOCUMENTALS

V.1. EL MARC CATALÀ

En el marc català, tota associació ha de portar els llibres següents:

- **Un llibre de registre dels associats i associades**, on es facin constar les altes i baixes de tots els socis inscrits a l'associació. Hi han d'aparèixer el nom, cognoms i les dates d'alta i baixa com a socis de l'associació i el domicili de tots els associats. D'aquesta manera, sempre es pot saber quants socis té l'associació i no hi ha errors a l'hora de convocar-los a l'Assemblea General, enviar-los documentació, cobrar les quotes, etc. Cada membre de l'associació té un número de soci que no es modifica encara que es produeixin altes i baixes.
- **Un llibre d'actes**, on figuren les reunions de les Assemblees Generals, i dels altres òrgans de l'associació, com la Junta Directiva. En l'acta s'hauran de reflectir tots els acords que es prenguin durant les sessions i hauran de ser subscrietes pel Secretari de l'associació amb el vist-i-plau del president.
- **Un llibre de caixa** adequat a les activitats que faci l'associació: on s'hauran de portar al dia les entrades i sortides de diners, i les operacions de naturalesa econòmica i financera relatives a l'exercici de l'activitat de l'associació.
- **Un llibre d'inventari de béns** i, per les associacions en què col·laboren voluntaris i voluntàries no associats, s'ha de portar també un **llibre del personal voluntari**.

Els llibres no només suposen una garantia de l'efectivitat dels drets dels socis, sinó que també poden ser cabdals alhora de fer valer enfront de terceres persones, determinades dades o acords que hi puguin constar. Per això cal que l'entitat porti els llibres al Registre, per tal que aquest els pugui diligenciar. Des de l'any 2005 (Llei 11/2005, de 7 de Juliol, de modificació i derogació parcial de diverses lleis relatives a entitats públiques i privades en matèria de personal), però, les associacions inscrites en el Registre d'Associacions del Departament de Justícia, ja no tenen l'obligació de legalitzar els seus llibres. En tot cas, aquelles entitats que decideixin legalitzar els seus llibres de comptabilitat i d'actes, hauran de dirigir-se al Registre Mercantil.

V.2. EL MARC FRANCÈS

En el marc francès, hi ha molt poques obligacions documentals.

De la mateixa manera que als capítols que segueixen (*1.7. Obligacions comptables, 1.8. Fiscalitat*), analitzarem aquestes obligacions per eliminació. En efecte, és la manera més apropiada per analitzar un marc gairebé desproveït d'obligacions.

Les associacions que tenen assalariats han de portar un “Llibre de pagues” en el qual han de conservar tots els butlletins de paga durant un mínim de 5 anys.

Les associacions sotmeses a l'IVA (vegeu VII. Obligacions fiscals) han de portar un **“Llibre de registre de les operacions subjectes a l'IVA”**.

Les associacions subjectes al Pla comptable general (vegeu VII. Obligacions comptables) han de portar tots els llibres que imposa aquest pla: **“Llibre-diari”, “Grand-livre”, “Llibre d'inventari”** que recullen i organitzen totes les dades necessàries a la gestió comptable, així com un **“Llibre de les col·laboracions voluntàries”** (portar aquest llibre no és obligatori però és aconsellable, ja que permet quantificar i valorar les col·laboracions voluntàries).

Les associacions que no entren en cap dels tres casos precedents, és a dir un nombre molt important d'associacions, han de portar un únic registre anomenat «Registre especial». Aquest registre s'ha de conservar a la seu social de l'associació i ha de recollir:

- les modificacions estatutàries;
- els canvis de membres directius;
- els canvis de seu social;
- les adquisicions d'immobles.

En aquest cas, els estatuts (o qualsevol altre document legalment adoptat pels òrgans de l'associació) determinen lliurement la persona que s'encarrega de portar aquest llibre. D'altra banda, les autoritats administratives o judicials han de poder consultar aquest llibre en qualsevol moment.

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Els llibres	En el marc francès, existeixen obligacions documentals només en casos particulars (contractació de treballadors, operacions sotmeses a l'IVA). Per la resta d'associacions, només han de quedar documentades les informacions més bàsiques: els canvis de seu, de membres directius i les modificacions estatutàries.	En el marc català, totes les associacions tenen les obligacions esmentades en la llei d'associacions: han de portar, com a mínim, quatre llibres, un llibre de registre dels socis i sòcies, un llibre d'actes, un llibre de caixa i un llibre d'inventari de béns.
La legalització dels llibres	Des de l'any 2005, ni en el marc català ni en el marc francès, la validesa dels llibres no depèn de cap tràmit de legalització.	

VI. OBLIGACIONS COMPTABLES

VI. OBLIGACIONS COMPTABLES

Per analitzar les regles que permeten determinar les obligacions comptables, adoptarem una perspectiva diferent de les dels capítols precedents. En efecte, convé analitzar separatament el marc francès i el marc català, ja que no només els termes i els conceptes de l'anàlisi difereixen sinó tot el mètode d'anàlisi. Els conceptes, justament, són força similars: d'una banda, existeix en els dos marcs una distinció semblant entre les associacions en general i les associacions reconegudes d'utilitat pública que tenen més obligacions i més avantatges que les primeres, d'altra banda, en els dos marcs les normes comptables són les mateixes ja que, des de finals de la segona guerra mundial, s'ha desenvolupat un procés d'harmonització de les normes comptables al si de l'ONU (SNC Sistema normalitzat de comptabilitat nacional) i al si de la Unió Europea (SEC Sistema europeu dels comptes integrats). En el marc francès com en el marc català, existeix doncs un Pla General Comptable semblant (PGC) així com una adaptació d'aquest a les especificitats dels organismes sense finalitat lucratiu. A més, els documents comptables que componen els comptes anuals són els mateixos: balanç (*bilan*), compte de resultats (**compte de resultats**) i memòria (*annexe*).

Aquest Pla General Comptable adaptat a les associacions ha estat establert, en el marc francès, pel Reglament 99-01 del Comité de Règlementation comptable relatiu a les modalitats d'establiment dels comptes anuals de les associacions i fundacions, i en el marc català, pel Real Decreto 776/1998 per el que se aproban las normas de adaptación del Plan General de Contabilidad a les entidades sin fines lucrativos.

VI.1. EL MARC FRANCÈS

Per analitzar el marc francès procedirem per eliminació. Les associacions que tenen obligacions comptables són les següents :

- les associacions que es beneficien d'un finançament públic;
- les associacions que tenen una activitat econòmica;
- les associacions acceptades;
- les associacions reconegudes d'utilitat pública ;
- determinats tipus d'associacions l'activitat de les quals està regulada per lleis sectorials (federacions esportives, associacions que gestionen centres mèdics,...).

Totes les associacions que no entren en un d'aquests casos no tenen cap obligació comptable, sinó les determinades pels seus estatuts.

VI.1.1. LES ASSOCIACIONS AMB FINANÇAMENT PÚBLIC

Tota associació que sol·licita una subvenció pública ha de presentar un pressupost provisional, i tota associació que rep una subvenció ha de poder presentar els comprovants de les despeses. Això implica doncs, al mínim, dos “documents comptables”: un pressupost provisional i un llibre de caixa que registra les entrades i sortides de diners.

A més, des del decret de l'11 d'octubre de 2006, les associacions que es beneficien de subvencions destinades a un projecte particular, han de demostrar la conformitat de les despeses efectuades mitjançant un balanç que s'ha de lliurar a la persona pública finançadora en un termini de sis mesos després el final de l'exercici. Aquest balanç ha de contenir el recull de les entrades i sortides de diners destinats a la realització del projecte, ha de fer aparèixer les desviacions entre el pressupost provisional i el pressupost definitiu, i ha de contenir una memòria que comentï aquestes desviacions pressupostàries.

Existeixen també una sèrie de l·lindars de finançament públic que tenen implicacions fiscals i comptables:

- tota subvenció de més de 23.000 euros implica la redacció d'una convenció entre la persona pública i l'associació, que defineixi l'objecte, l'import i les condicions d'utilització. L'objectiu de la convenció és distingir formalment la subvenció pública del contracte públic. A més, a partir de 23.000 euros, l'associació ha de presentar més informació comptable;
- més enllà de 75.000 euros d'ajut públic anual, les associacions han de respectar els principis i mètodes del Pla general comptable (PGC);
- més enllà de 150.000 euros d'ajut públic anual, les associacions han de respectar els principis i mètodes del Pla general comptable (PGC), i han de fer certificar els comptes mitjançant una auditoria externa.

VI.1.2. LES ASSOCIACIONS QUE EXERCEIXEN UNA ACTIVITAT ECONÒMICA

Per una anàlisi més precisa de la qualificació de les activitats de les associacions (activitat econòmica, activitat lucrativa, activitat comercial), vegeu el capítol VII. Obligacions fiscals.

Pel que fa a la determinació de les obligacions comptables de les associacions que exerceixen una activitat econòmica, cal recordar que no hi ha cap definició clara i unívoca de la noció “d'activitat econòmica”. Tanmateix, totes les associacions formen part, d'una manera o d'una altra, del tràfic econòmic i totes produeixen riqueses més o menys tangibles.

Així, el mètode utilitzat per determinar si les activitats econòmiques d'una associació justifiquen la imposició d'obligacions comptables és la fixació de “l·lindars d'activitat” de l'associació. Aquests l·lindars es mesuren en nombre d'assalariats i/o en volum de negocis o de recursos. Aquests l·lindars són els següents : 50 assalariats i 3 milions d'euros de volum de negocis o de recursos (associacions «d'una certa talla»); i, 300 assalariats o 18 milions d'euros de volum de negocis o de recursos (associacions «de talla molt important»).

Les associacions que superen aquests llindars han d'aplicar els principis i mètodes comptables del Pla general comptable (PGC) adaptat a les associacions. Han de fer certificar els comptes mitjançant una auditoria externa.

VI.1.3. LES ASSOCIACIONS RECONEGUES D'UTILITAT PÚBLICA

Les associacions reconegudes d'utilitat pública han de presentar cada any els comptes anuals a la prefectura, al ministre de l'Interior i al ministre de tutela que correspon al sector d'activitat de l'associació. No estan obligades a aplicar el Pla general comptable adaptat a les associacions, tanmateix, han de presentar, com a mínim, el balanç, el compte de resultat i la memòria.

VI.2. EL MARC CATALÀ

VI.2.1. LES OBLIGACIONS BÀSIQUES

En el marc català, existeix una obligació comptable mínima, vàlida per a totes les associacions, independentment de la seva talla, de la seva naturalesa o de la seva activitat, enunciat així per la llei catalana d'associacions:

“Una assemblea general d'associats i associades, sobirana, que s'ha de reunir, com a mínim, un cop l'any i ha de tenir les competències següents: [...] aprovar el pressupost anual i la liquidació de comptes anuals”.

Aquesta competència obligatòria de l'assemblea general implica que hi hagin “comptes anuals” és a dir, com a mínim, un registre de les entrades i sortides de diners. A més, una de les obligacions documentals és (era) la de presentar al Registre d'entitats jurídiques el “llibre de caixa” que recull aquestes dades.

A més, la llei orgànica d'associacions promulga les obligacions següents (art. 14):

“Les associacions han de disposar de la relació actualitzada dels seus associats i associades, portar una comptabilitat que permeti obtenir la imatge fidel del patrimoni, del resultat i de la situació financera de l'entitat, així com de les activitats realitzades, efectuar un inventari dels seus béns i recollir en un registre els actes de les reunions dels òrgans de direcció”.

Aquest article implica doncs que l'associació ha de tenir, com a mínim, els documents següents: el balanç, el compte de resultats i la memòria. A més, el fet que la comptabilitat hagi de permetre obtenir una imatge fidel del patrimoni implica que sigui una comptabilitat en partida doble.

VI.2.2. LES OBLIGACIONS COMPTABLES DE LES ASSOCIACIONS QUE EXERCEIXEN ACTIVITATS ECONÒMIQUES NO EXEMPTES DE L'IMPOST DE SOCIETATS

Les associacions que exerceixen activitats econòmiques no exemptes de l'impost de societats estan obligades a aplicar les normes comptables que implica aquest impost, és a dir l'aplicació del Pla general comptable.

VI.2.3. LES OBLIGACIONS COMPTABLES DE LES ASSOCIACIONS RECONEGUDES D'UTILITAT PÚBLICA

Les associacions reconegudes d'utilitat pública tenen obligacions comptables més nombroses:

- han de presentar els comptes anuals de l'exercici anterior en un termini de sis mesos després de la seva finalització;
- han de presentar una memòria descriptiva de les activitats realitzades;
- els comptes anuals han d'expressar la imatge fidel del patrimoni, dels resultats i de la situació financera, així com l'origen, la quantitat i l'assignació dels recursos públics rebuts.

Les associacions reconegudes d'utilitat pública han d'aplicar el Pla general comptable adaptat als organismes sense finalitat lucrativa..

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Els llibres	Existència d'un procés d'harmonització de les normes comptables en al si de l'ONU (SNC Sistema normalitzat de comptabilitat nacional) i al si de la Unió Europea (SEC Sistema europeu dels comptes integrats). En el marc francès com en el marc català, existeix doncs un Pla General Comptable semblant (PGC) així com una adaptació d'aquest a les especificitats dels organismes sense finalitat lucratiu. Els documents comptables que componen els comptes anuals són els mateixos: balanç (bilan), compte de resultats (<i>compte de résultats</i>) i memòria (annexe).	
La legalització dels llibres	En el marc francès, totes les associacions que no entren en un dels casos particulars que impliquen obligacions comptables no tenen cap obligació, només les que preveuen els seus estatuts	En el marc català, tota associació han de presentar, com a mínim, el balanç, el compte de resultats i la memòria. A més, el fet que la comptabilitat hagi de permetre "obtenir una imatge fidel del patrimoni" implica que sigui una comptabilitat en partida doble.
Aplicació del Pla Comptable General adaptat	En el marc francès com en el marc català, existeixen determinats casos particulars que impliquen l'aplicació del PGC adaptat, aquests poden ser el tipus d'activitats de l'associació o el seu reconeixement d'utilitat pública.	

VII. OBLIGACIONS FISCALS

VII. OBLIGACIONS FISCALS

Per analitzar el règim fiscal de les associacions en el marc francès i en el marc català, primer presentarem els principals impostos que els poden afectar, després intentarem introduir la qüestió de la no lucrativitat, per fi donarem els criteris que permeten avaluar la situació fiscal d'una associació per poder determinar si aquesta està totalment o parcialment sotmesa als impostos comercials, o si n'està exempta.

VII.1. ELS TRÀMITS I ELS IMPOSTOS QUE PODEN AFECTAR LES ASSOCIACIONS

En els capítols següents proposem equivalències entre els tràmits i els impostos que poden afectar les associacions per facilitar la comparació. Tanmateix, aquestes equivalències són fràgils, i en tots els casos, són vàlides només des del punt de vista del subjecte de l'impost (l'associació) i de l'objecte de l'impost (les operacions que hi estan sotmeses i la naturalesa de la base d'imposició). No es tracta aquí de la forma de percebre aquests impostos, de les administracions que els perceben, de la manera de fixar les taxes,...

VII.1.1. EL CODI D'IDENTIFICACIÓ FISCAL (CIF) I EL NÚMERO SIREN

En el marc francès, l'associació ha de demanar el número SIREN en dos casos:

- si és sotmesa als impostos comercials;
- si contracta assalariats.

Aquest número s'ha de demanar a l'Institut nacional de l'estadística i dels estudis econòmics (INSEE) mitjançant la presentació d'una còpia del rebut d'inscripció de l'associació a la prefectura, d'una còpia de la primera pàgina dels estatuts en què consta el nom i l'objecte de l'associació, i d'una còpia de l'extracte del Diari oficial en què apareix la inscripció de l'associació.

En el marc català, l'associació ha de demanar el CIF (Codi d'identificació fiscal) a Hisenda. Per demanar-lo, cal presentar el model 036 a la delegació de l'agència tributària corresponent al domicili social de l'entitat, amb l'original i la còpia dels estatuts, l'original i la còpia de l'acte fundacional, així com la còpia del DNI de la persona que firma la sol·licitud.

El número SIREN és obligatori només per a les associacions que tenen assalariats i les que estan sotmeses als impostos comercials. Per tant, un nombre important d'associacions no tenen número SIREN. El CIF és obligatori per a les associacions que volen desenvolupar una activitat econòmica, que volen contractar personal, que volen comprar béns o serveis, que volen sol·licitar subvencions públiques... Una associació es pot constituir i no sol·licitar el CIF, tanmateix, aquest número és necessari en la quasi totalitat de les operacions necessàries per al desenvolupament de les activitats de les associacions. Per tant, poques associacions no tenen CIF.

VII.1.2. IMPOST SOBRE EL VALOR AFEGIT (IVA) – TAXE SUR LA VALEUR AJOUTÉE (TVA)

L'IVA és l'únic impost harmonitzat a nivell comunitari. Una sèrie de directives comunitàries ha permès harmonitzar i simplificar el funcionament de l'IVA, la qual cosa era un procés ja anunciat des del Tractat de Roma (art. 99, avui art. 93).

L'IVA és un impost de naturalesa indirecta que grava els lliuraments de béns i les prestacions de serveis, sigui quina sigui la seva naturalesa: “estan sotmesos a l'impost sobre el valor afegit els lliuraments de béns i les prestacions de serveis efectuades a títol oneros”. El subjecte de l'impost està definit a l'article 4 de la Sisena Directiva IVA de la manera següent:

*“1. Es considera subjecte de l'impost qui exerceix, de forma independent i en qualsevol lloc, una de les activitats econòmiques esmentades al paràgraf 2, **siguin quins siguin els objectius o els resultats d'aquesta activitat.***

2. Les activitats econòmiques esmentades al paràgraf 1 són totes les activitats de productor, de comerciant o de prestatari de serveis”

El règim de l'IVA és més complicat que el dels altres impostos comercials, per la seva naturalesa comunitària i indirecta; la diferència principal entre aquest impost i els altres impostos és que l'IVA grava tipus d'operacions i no tipus de persones. La Sisena Directiva IVA¹² preveu exempcions (Art. 13) “a favor de determinades activitats d'interès general”. Aquesta directiva, transposada al dret francès i al dret espanyol, imposa un règim fiscal particular per a determinades activitats. Aquest règim és similar en ambdós marcs, però té molta més importància en el marc català que en el marc francès (vegeu VII.2. La definició de la no lucrativitat i VII.3. L'anàlisi de la situació fiscal).

VII.1.3. IMPOST DE SOCIETATS (IS) – IMPÔT SUR LES SOCIÉTÉS (IS)

En el marc català com en el marc francès, l'impost de societats és un impost sobre els beneficis realitzats per les societats i altres persones morals.

En el cas francès, estan subjectes a l'impost, sigui quin sigui el seu objecte, totes les persones morals que realitzen operacions de caràcter lucratiu (article 206 del Codi general dels impostos). Per tant, la definició del caràcter no lucratiu d'una associació és necessària per determinar si està sotmesa o no a aquest impost. La base d'imposició es compon dels beneficis resultants de l'exercici de les activitats imposables, la seva taxa normal és d'un 33 %, però les associacions es poden beneficiar de taxes reduïdes a un 24 o 10 %.

En el cas català, el fet que l'associació sigui de caràcter no lucratiu l'exempta només parcialment d'aquest impost. Es diferencien les associacions de les empreses a finalitat lucrativa pels tipus d'ingressos imposats així com per la taxa aplicada:

¹² Sisena Directiva 77/388 CEE

- es distingeixen els ingressos exemptes (donacions, subvencions...) i els ingressos no exemptes (ingressos resultants de l'exercici d'activitats econòmiques);
- s'apliquen una taxes reduïdes.

A més, les associacions reconegudes d'utilitat pública es beneficien d'un règim fiscal més avantatjós que la resta de les associacions (vegeu VII.3. L'anàlisi de la situació fiscal).

VII.1.4. TAXA PROFESSIONAL (TP) - IMPOST SOBRE L'ACTIVITAT ECONÒMICA (IAE)

La taxa professional s'ha de pagar cada any per les persones físiques o morals que exerceixen a títol habitual una activitat professional no assalariada (art. 1447 del CGI). Això implica alhora l'exercici habitual i la recerca d'un profit. Aquesta taxa es calcula sobre la base del valor de les immobilitzacions corporals utilitzades per a l'activitat sotmesa i també una fracció dels salaris ingressats pel personal afectat a aquesta activitat.

L'impost d'activitats econòmiques grava les persones que exerceixen activitats empresarials, professionals o artístiques, és a dir les activitats que suposen "l'ordenació per compte propi de medis de producció i recursos humans o d'un d'ells, amb la finalitat d'intervenir a la producció o distribució de béns o serveis".

A diferència de la taxa professional, les activitats econòmiques estan teòricament sotmeses a l'IAE encara que estiguin dutes a terme amb finalitat no lucrativa i encara que el seu exercici no sigui habitual. D'altra banda, l'IAE es pot comparar a la taxa professional pel fet que la base imposable d'aquests dos impostos es calcula principalment a partir dels mitjans emprats per produir o distribuir béns o serveis. En el cas català, es tracta sobretot de la superfície dels immobles utilitzats per a la producció o distribució i en el cas francès es tracta dels immobles així com dels recursos humans.

Com que l'IAE grava les activitats econòmiques independentment dels beneficis realitzats i independentment de la finalitat lucrativa, les associacions hi estan en principi sotmeses, però a la pràctica n'estan sovint exemptes (vegeu VII.3. L'anàlisi de la situació fiscal). A més, cal precisar que l'IAE és un impost de caràcter censal que s'apropa en aquest sentit al número SIREN en el marc francès. En efecte, un dels objectius de l'IAE és registrar les persones que exerceixen activitats econòmiques amb l'objectiu de comptabilitzar-les en la classificació d'activitats econòmiques (CAE Classificació d'activitats econòmiques).

VII.1.5. IMPOST SOBRE LA RENDA - IMPOST SOBRE LA RENDA DE LES PERSONES FÍSQUES (IRPF)

En el marc francès, l'impost sobre la renda no afecta les associacions, ja que la declaració es fa anualment per les persones físiques.

En el marc català, l'IRPF interessa les associacions perquè han de fer una retenció sobre cada pagament de salaris, honoraris i altres tipus d'ingressos, per ingressar les sumes corresponents a Hisenda cada trimestre.

VII.2. LA DEFINICIÓ DE LA NO LUCRATIVITAT

La definició de la no lucrativitat és de crucial importància i d'una gran dificultat teòrica. Presentem doncs dos mètodes que permeten delimitar la qüestió, el primer dóna una visió teòrica dels diferents enfocaments que permeten delimitar el sector sense finalitat lucrativa; el segon aplica aquests enfocaments als marcs francès i català.

VII.2.1. ENFOCAMENT TEÒRIC

En el marc català com en el marc francès, la no lucrativitat és el caràcter que distingeix l'associació de les altres formes jurídiques, és aquest caràcter que justifica les particularitats jurídiques i fiscals de la forma associativa. Tanmateix, ni la definició teòrica de la no lucrativitat ni la seva definició pràctica no són fàcils: les diferents legislacions i jurisprudències, així com els diferents marcs teòrics d'anàlisi no coincideixen. La diversitat dels termes utilitzats il·lustra aquesta dificultat: el sector d'entitats sense finalitat lucrativa, el non profit sector, el tercer sector, l'economia social i solidària,...

El projecte interuniversitari d'investigació sobre el tercer sector a Bèlgica (Defourny, 2001)¹³ proposa diferents aproximacions per definir la no lucrativitat:

- **l'aproximació des dels recursos:** el mercat es concep com el lloc de trobada entre una oferta i una demanda respecte a un bé o un servei, el preu del qual ha de cobrir el cost assumit pel productor. Llavors, els diners obtinguts de la venda es qualifiquen de "recurs mercantil" per al productor. El criteri dels recursos s'aplica doncs a l'activitat i no a l'organització: és mercantil, una activitat per a la qual s'intenta cobrir el cost de producció a través de la mediació del mercat; és no mercantil una activitat on predomina la utilització de recursos altres que el preu de la venda, és a dir principalment les cotitzacions, les donacions i els recursos públics. Per extensió, les organitzacions que funcionen gràcies a recursos no mercantils estan qualificades d'organitzacions no mercantils;
- **l'aproximació des de la finalitat:** el mercat es concep com un lloc d'intercanvi en el qual els agents econòmics actuen pel seu interès propi. Llavors, una organització es qualifica de "mercantil" quan la seva finalitat és lucrativa, és a dir quan cerca la maximització del profit, i de service "no

¹³ Ce projet de recherche interuniversitaire s'inscrit dans le cadre du programme international John Hopkins d'études comparatives du secteur sans but lucratif dont nous avons repris les éléments de méthode dans l'introduction générale.

mercantil” quan la seva finalitat primera no és la cerca d’un profit sinó la prestació d’un servei als seus membres o a la col·lectivitat;

- **l’aproximació des de les activitats:** el mercat es defineix pel tipus de béns i serveis que s’hi intercanvien. Aquesta aproximació distingeix determinats béns i serveis que podrien estar sotmesos a les lleis del mercat, però que la col·lectivitat prefereix protegir dels mecanismes de la competència perquè puguin estar produïts o prestats en condicions particulars i per a públics particulars. Això val en particular per a sectors com el de l’educació, el de la inserció social, de la salut, de la cultura... En aquest sentit es consideren no mercantils les organitzacions que produeixen aquests tipus de béns i serveis.

Aquestes tres aproximacions permeten emmarcar cadascuna una part del problema, tanmateix, cadascuna presenta límits importants: la primera (aproximació des dels recursos) no permet classificar les organitzacions a recursos mixtos que, de fet, són molt nombrosos; la segona (aproximació des de la finalitat) delimita un sector no mercantil molt més ampli que el que s’entén habitualment per aquest terme, ja que no implica la no distribució dels beneficis als membres; la tercera (aproximació des de les activitats) no permet establir una distinció clara ja que, en la majoria dels sectors d’activitat, operen una multitud d’agents entre els quals només una part no té finalitat lucrativa. Per tant, cap d’aquestes tres aproximacions no basta per distingir les organitzacions no lucratives dels altres tipus d’organitzacions. És doncs, el fet de crear aquestes diferents aproximacions que permet establir una distinció pertinent.

VII.2.2. ENFOCAMENT APLICAT

La llei catalana d’associacions precisa en la definició de l’associació que “tres persones o més s’uneixen de manera voluntària, lliure i solidària per realitzar, sense afany de lucre, un objectiu comú d’interès general o particular”. La llei francesa defineix l’associació com “la convenció per la qual dues o més persones posen en comú, d’una manera permanent, els seus coneixements o la seva activitat amb un objectiu diferent que el de repartir beneficis”.

La llei catalana afegeix que es considera que una associació no té finalitat lucrativa, encara que desenvolupi una activitat econòmica, si els resultats d’aquesta activitat es reutilitzen exclusivament per a l’acompliment dels objectius d’interès general establerts pels estatuts”.

Podem doncs treure les conclusions següents:

- Un primer punt comú entre les dues lleis: l’objectiu lucratiu es defineix en primer lloc pel repartiment dels beneficis. En els dos casos el primer criteri per avaluar la no lucrativitat serà la no distribució dels beneficis entre els membres, la qual cosa implica necessàriament la gestió desinteressada de l’entitat, però no el fet de realitzar beneficis. Aquest primer punt, que

correspon a l'aproximació des de la finalitat, definida en la primera part d'aquest capítol, no és tan evident com sembla. El criteri utilitzat per les dues lleis, el de la no repartició dels beneficis entre els membres, és molt més estricte que el criteri definit com "la no recerca de la maximització del profit". Seria doncs factible (és el cas a Alemanya per exemple) permetre que els socis percebin una retribució per al seu treball o el seu capital invertit, sense que això posi en dubte el caràcter no mercantil de l'associació (Lipietz, 2001);

– Una diferència que introdueix la llei catalana quan precisa que el caràcter no lucratiu no depèn només de la no repartició dels beneficis sinó també de la seva reafectació a l'assoliment de l'objectiu. Aquest element correspon també a l'aproximació des de la finalitat. És absent de la llei francesa, però és present en la instrucció fiscal del 18 de desembre de 2006 (vegeu VII.3. L'anàlisi de la situació fiscal);

– una segona diferència que introdueix la llei catalana quan distingeix, en la definició de la forma associativa, objectius d'interès general i objectius d'interès particular. Aquest element correspon a l'aproximació des de les activitats, en efecte, es tracta de saber si les activitats de l'associació tenen una utilitat social, o bé si només es destinen a un públic restringit a priori. Aquest punt tampoc no és present en la llei francesa, però correspon a la distinció entre associacions anomenades «obertes» i «tancades» que implica algunes diferències pel que fa al règim fiscal de les donacions.

Així, en el marc francès i en el marc català, els criteris generals que permeten distingir la no lucrativitat de la lucrativitat són força semblants. Són aquests criteris que justifiquen els avantatges fiscals dels quals es beneficien les associacions respecte a les organitzacions a finalitat lucrativa.

Veurem al capítol que segueix que la diferència essencial entre el marc català i el marc francès resideix en el mètode emprat per determinar el règim fiscal de les associacions. Mentre que en el marc francès s'utilitza preferentment l'aproximació per les activitats (organitzacions les activitats de les quals queden protegides dels mecanismes de la competència), en el marc català s'utilitza preferentment l'aproximació des dels recursos (organitzacions que funcionen gràcies a recursos no mercantils). Això no obstant, en cap dels dos marcs l'ús d'una o altra aproximació no és exloent, és a dir, es creuen criteris de les tres aproximacions definides anteriorment.

VII.3. L'ANÀLISI DE LA SITUACIÓ FISCAL

Per analitzar les regles que permeten determinar les obligacions fiscals, adoptarem un mètode diferent del dels capítols anteriors. En efecte, cal fer una anàlisi separada del marc francès i del marc català, ja que no són només els termes i els conceptes que difereixen sinó tot el mètode d'anàlisi.

VII.3.1. EL MARC FRANCÈS

La instrucció 4 H-5-06 publicada el 18 de desembre de 2006 per la Direction Générale des Impôts (Hisenda) presenta en un document únic el règim fiscal del conjunt de les organitzacions sense finalitat lucrativa. Aquestes organitzacions són les següents:

- les associacions regulades per la llei 1901;
- les associacions regulades pel Codi civil d'Alsace-Moselle;
- les congregacions religioses;
- les fundacions.

VII.3.1.1. EL CARÀCTER NO LUCRATIU DE LES ACTIVITATS

El caràcter no lucratiu de les activitats s'avalua mitjançant una aproximació iterativa en tres etapes, que permet determinar si la gestió de l'associació és de caràcter interessat o desinteressat i si l'activitat de l'associació s'exerceix en competència amb activitats dutes a terme per empreses lucratives.

ETAPA 1 : EL CARÀCTER INTERESSAT O DESINTERESSAT DE LA GESTIÓ

Es consideren membres directius els membres de l'òrgan de direcció, i es consideren retribucions totes les aportacions en diners o en espècie, així com els reemborsaments de despeses si no es poden justificar. En principi, la remuneració dels membres directius està prohibida.

Tanmateix, existeixen ara dues excepcions a la prohibició de retribuir els membres directius. D'una banda, està tolerat retribuir-los en el límit dels tres quart del sou mínim interprofessional (Smic); d'altra banda, està permès retribuir-los quan els recursos de l'associació superen determinats llindars. En el primer cas com en el segon, per retribuir un membre directiu sense que això posi en dubte el caràcter no lucratiu de l'associació, cal que es respectin les quatre condicions següents:

- La transparència financera: cal que els estatuts prevegin la retribució dels membres directius, i cal sotmetre els comptes a auditoria;
- el funcionament democràtic: cal que els directius estiguin escollits de manera regular i periòdica, i que hi hagi un control efectiu dels socis sobre l'òrgan de direcció;
- l'adequació de la remuneració a les subjeccions dels directius: cal que la retribució sigui la contrapartida de l'exercici efectiu del càrrec i que sigui proporcional al treball efectuat pel directiu (en termes de temps i de responsabilitat);

- el valor màxim de la remuneració: fins a un cert llindar de recursos, la remuneració no pot superar els tres quarts del sou mínim. A partir de 200.000, 500.000 i 1.000.000 euros de recursos propis, és possible retribuir respectivament un, dos o tres membres directius per un valor superior als tres quarts del sou mínim.

D'altra banda, encara que es respectin aquestes condicions, la gestió econòmica de l'associació pot portar a considerar-la interessada. Es tracta aquí del problema de l'afectació dels beneficis. Una associació pot produir beneficis i els pot acumular temporalment; tanmateix, aquests beneficis s'han de reafectar en la realització de la finalitat no lucrativa de l'associació. Una utilització abusiva dels beneficis (remuneració de nombrosos membres directius, despeses exagerades en benefici dels seus membres...) condueix a considerar que la gestió de l'associació no és desinteressada, la qual cosa posa en dubte el seu caràcter no lucratiu, la qual cosa portar a sotmetre l'associació als impostos comercials.

Si no es respecten totes aquestes condicions, la gestió de l'associació es considera interessada i, en conseqüència, ha d'estar sotmesa als impostos comercials.

Si es respecten totes aquestes condicions, la gestió de l'associació es considera desinteressada, i cal passar a la segona etapa per examinar si les activitats de l'associació fan la competència a activitats d'empreses lucratives.

ETAPA 2: L'EXAMEN DE LA COMPETÈNCIA

En cas que la gestió fos desinteressada, es pot considerar que té caràcter lucratiu només si fa la competència a organitzacions del sector lucratiu. Això s'aprecia respecte a empreses o organitzacions lucratives que exerceixen la mateixa activitat, en el mateix sector. L'examen de la competència s'ha de fer a un nivell fi i no per gran sector d'activitat, i també s'ha de tenir en compte l'àmbit geogràfic en què s'exerceixen les activitats. La qüestió important és de saber si el públic es pot adreçar indiferentment a l'associació o a qualsevol altra organització lucrativa.

Si les activitats de l'associació fan la competència a cap activitat d'empreses del sector lucratiu, aquestes activitats es consideren no lucratives i, per tant, estan exemptes d'impostos comercials.

Si les activitats de l'associació fan la competència a activitats d'empreses del sector lucratiu, cal passar en l'etapa 3 per examinar les condicions d'exercici d'aquestes activitats.

ETAPA 3: LES CONDICIONS D'EXERCICI DE LES ACTIVITATS

El que convé examinar és el caràcter d'utilitat econòmica i social de l'activitat. Això s'avalua mitjançant un feix de criteris agrupats sota el terme de "regla dels 4 P"

- producte: és d'utilitat social l'activitat que tendeix a satisfer una necessitat que el mercat no té en compte o que té en compte de manera poc satisfactòria;
- públic beneficiari: és d'utilitat social l'activitat que s'adreça a un públic que es mereix la concessió d'avantatges particulars;
- preu: és d'utilitat social l'activitat que l'associació fa accessible al públic blanc mitjançant l'aplicació d'un preu clarament inferior als preus practicats per les empreses del sector lucratiu i/o mitjançant preus diferenciats segons els diferents tipus de públics;
- publicitat: per determinar si els mètodes utilitzats són de caràcter no mercantil, cal intentar distingir entre "informació" i "publicitat". La difusió de missatges publicitaris i de catàlegs, o l'ús d'altres mètodes que tendeixen a proposar productes i a difondre ofertes a un públic no restringit s'han de distingir de la difusió d'aquests missatges o catàlegs a un públic restringit de socis o a un públic blanc propi de l'associació.

Si les condicions d'exercici de l'activitat són similars a les de les empreses del sector lucratiu que exerceixen les mateixes activitats, l'associació ha d'estar sotmesa als impostos comercials. Si no és el cas, ha d'estar-ne exempta.

El següent esquema resumeix l'aproximació iterativa que acabem de detallar:

ETAPA 1

És la gestió de l'associació desinteressada?

Sí:
Passar a l'etapa 2

No:
L'associació està sotmesa a impostos comercials

ETAPA 2

L'associació fa la competència a una empresa?

Sí:
Passar a l'etapa 3

No:
L'associació està sotmesa a impostos comercials

ETAPA 3

L'associació exerceix la seva activitat en les mateixes condicions que les empreses del sector lucratiu a les quals fa competència?

Sí:
L'associació està sotmesa als impostos comercials

No:
L'associació està sotmesa a impostos comercials

Font: Direction Générale des Impôts, Instruction 4 H-5-06.

En el cas en què l'associació no estigués integralment exempta d'impostos comercials, es pot beneficiar de determinades exempcions pròpies a cada impost, o bé, en determinades condicions, es pot beneficiar d'una franquícia dels impostos comercials.

VII.3.1.2. EXEMPCIONS PRÒPIES A CADA IMPOST

Existeixen exempcions pròpies a cada impost, de les quals es poden beneficiar les associacions que exerceixen activitats considerades lucratives.

Pel que fa a l'IVA, les exempcions són les definides per la Sisena Directiva IVA (vegeu VII.1. Els tràmits i impostos que poden afectar les associacions), aquestes exempcions són similars a les del marc català.

Pel que fa a l'impost de societats, l'exempció s'aplica, com en el marc català, als recursos propis de les organitzacions sense finalitat lucrativa, és a dir, a les donacions, a les cotitzacions i a les subvencions. Tanmateix, aquestes exempcions també depenen de l'afectació d'aquests recursos, així, una subvenció destinada al desenvolupament d'activitats lucratives ha d'entrar a la base imposable de l'IS.

VII.3.1.3. FRANQUÍCIA DELS 60.000 EUROS

Les associacions que exerceixen activitats lucratives accessòries per finançar activitats no lucratives preponderants es poden beneficiar d'una franquícia que s'aplica als tres impostos comercials.

La franquícia dels 60.000 euros s'aplica si es respecten les tres condicions següents:

- la gestió de l'associació és desinteressada;
- les activitats no lucratives són preponderants;
- l'import dels resultats d'explotació de les activitats lucratives en l'exercici d'un any no supera 60.000 euros.

VII.3.2. EL MARC CATALÀ

En el marc català, el mètode utilitzat per determinar el règim fiscal és el que hem anomenat "aproximació des dels recursos" (vegeu VII.2. La definició de la no lucrativitat). Això vol dir que cal dur a terme l'anàlisi de la situació fiscal impost per impost, i no de manera global com en el marc francès. En aquest capítol, tractarem de l'impost sobre les activitats econòmiques (IAE), de l'impost sobre el valor afegit (IVA), de l'impost sobre les societats (IS), però no de l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF) ja que, quant a aquest impost, l'associació només juga un paper de recaptació intermèdia.

VII.3.2.1. IMPOST SOBRE LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES (IAE)

L'IAE és un tribut directe que grava les persones pel fet d'exercir activitats empresarials, professionals o artístiques al territori nacional. Es considera que una activitat es realitza amb caràcter empresarial, professional o artístic "quan suposi l'ordenació per compte propi de medis de producció i recursos humans o d'un d'ells, amb la finalitat d'intervenir a la producció o distribució de béns o serveis."

L'IAE grava les activitats econòmiques independentment dels beneficis realitzats i independentment de la finalitat lucrativa, per tant, en principi les associacions hi estan sotmeses. Tanmateix, a la pràctica, es beneficien d'una important exempció que fa que la majoria d'elles no han de tributar. En efecte, des del 2003 (entrada en vigor de la Llei 51/2002 que modifica la Llei 39/1998 relativa a les finances locals), totes les entitats amb xifra de negocis per sota d'un milió d'euros estan exemptes d'IAE.

L'IAE és un impost de caràcter "censal" o "registral" que s'apropa en aquest sentit al número SIREN en el marc francès. En efecte, un dels objectius de l'IAE és de registrar les persones que exerceixen activitats econòmiques amb l'objectiu de comptabilitzar-les en la Classificació d'activitats econòmiques (CCAIE). Així, encara que n'estiguin exemptes, les associacions que exerceixen activitats econòmiques s'han de registrar a l'ajuntament i/o als serveis fiscals.

VII.3.2.2. IMPOST SOBRE EL VALOR AFEGIT (IVA)

L'IVA grava tipus d'operacions i no tipus de persones. En principi, la submissió a aquest impost no depèn ni dels beneficis generats per les activitats econòmiques ni de la finalitat lucrativa o no lucrativa de la persona física o moral que exerceix aquestes activitats.

LES EXEMPCIONS PREVISTES PER LA SISENA DIRECTIUA IVA

L'article 13 de la Sisena Directiva IVA estableix una sèrie d'exempcions per a «determinades activitats d'interès general», entre les quals els serveis mèdics, les prestacions de serveis i els lliuraments de béns estretament vinculats a l'assistència social i a la seguretat social, a la protecció de la infantesa i de la joventut, a l'educació, l'ensenyament o la formació. Nombroses associacions i fundacions exerceixen aquest tipus d'activitats i, en el marc de la transposició de la Sisena Directiva, les seves operacions estan exemptes d'IVA, previ reconeixement del seu caràcter d'interès social.

Les activitats d'interès general que les associacions són susceptibles d'exercir són les següents (art. 13):

- els serveis mèdics i sanitaris;
- els serveis prestats directament als seus membres per unions, agrupacions o entitats autònomes, si les persones membres d'aquestes agrupacions exerceixen essencialment activitats exemptes i si els serveis prestats per les agrupacions als seus membres s'utilitzen exclusivament

per desenvolupar les activitats exemptes dels membres;

- les prestacions de serveis que tenen per objectiu la protecció de la infància i de la joventut, l'assistència a la gent gran...;
- l'educació, l'ensenyament escolar o universitari, la formació contínua, així com les prestacions de serveis i els lliuraments de béns que hi estan vinculats;
- les prestacions de serveis i els lliuraments de béns realitzats per l'entitat en benefici dels seus membres, a canvi del pagament d'una cotització fixada pels estatuts, a condició que aquesta exempció no sigui susceptible de provocar distorsions de la competència ;
- les prestacions de serveis vinculades a la pràctica de l'esport o de l'educació física;
- les prestacions de serveis culturals.

Els Estats membres poden subordinar la concessió d'aquestes exempcions al respecte d'una o diverses de les condicions següents:

1. Les organitzacions en qüestió no han de tenir per finalitat la recerca sistemàtica del profit, els beneficis mai no s'han de redistribuir entre els socis sinó que s'han de reafectar al manteniment o a la millora de les prestacions.
2. Les organitzacions s'han d'administrar principalment a títol gratuït per persones que no tenen cap interès directe o indirecte en els resultats de l'explotació.
3. Han de practicar preus homologats per les autoritats públiques o bé, per a les operacions que no són susceptibles de tenir preu homologat, han de practicar preus inferiors als preus demanats per empreses comercials sotmeses a l'IVA per a operacions similars;
4. Les exempcions no han de provocar distorsions de la competència en detriment de les empreses comercials sotmeses a l'IVA.

Les prestacions de serveis i els lliuraments de béns no es poden beneficiar d'aquestes exempcions si:

- no són imprescindibles per dur a terme les operacions exemptes;
- estan destinades essencialment a procurar a l'organització ingressos suplementaris per la realització d'operacions en competència directa amb les d'empreses comercials sotmeses a l'IVA.

Es pot reconèixer en aquesta directiva l'aproximació des de les activitats que està sistematitzada en el marc (vegeu VII.3.1. El marc francès). Aquesta aproximació que protegeix les activitats dels mecanismes de la competència és eficaç per distingir allò lucratiu d'allò no lucratiu. Tot i així, es pot considerar que aquesta distinció és només un "efecte secundari" del desenvolupament del dret estatal i comunitari de la competència, l'objectiu del qual és, abans de tot, assegurar el funcionament del mercat amb una competència lliure i sense distorsions.

EL REONEIXEMENT DEL CARÀCTER SOCIAL DE L'ASSOCIACIÓ

En el marc francès, el reconeixement del caràcter social de l'associació té poca importància, ja que, en principi, l'associació està exempta automàticament d'aquest impost. En el marc català en canvi, l'aproximació des dels recursos implica que algunes de les operacions esmentades anteriorment estiguin exemptes d'IVA només si el caràcter social de l'associació està reconegut prèviament.

Per obtenir aquest reconeixement, cal que l'associació respecti les condicions 1 i 2 esmentades anteriorment, és a dir, d'una banda, els beneficis mai no s'han de redistribuir sinó que s'han de reafectar a l'acompliment de l'objecte de l'associació, i d'altra banda, la gestió de l'associació ha de ser desinteressada. La sol·licitud de reconeixement s'ha d'adreçar a Hisenda i ha de contenir:

- el Codi d'Identificació fiscal (CIF);
- els estatuts;
- el certificat d'inscripció de l'associació al Registre d'associacions ;
- la certificació del secretari de l'associació que l'associació respecta les condicions esmentades anteriorment.

LA TRIA DEL RÈGIM FISCAL

En el marc català, l'associació pot escollir el seu règim fiscal, és a dir estar o no sotmesa a l'IVA. Per això, ha d'adreçar una sol·licitud a Hisenda que indica que renuncia a les exempcions de les quals s'hauria pogut beneficiar.

Aquest tràmit és de gran importància en el cas en què les activitats de l'associació “no afegeixen cap valor”, és a dir, si l'IVA deduïble (l'IVA pagat per l'associació) és més important que l'IVA recollit (l'IVA facturat per l'associació). En aquest cas, l'associació pot demanar a Hisenda que li pagui la diferència entre TVA recollit i TVA deduïble.

VII.3.2.3. IMPOST SOBRE LES SOCIETATS (IS)

Hem vist anteriorment que la majoria d'associacions es beneficien d'una exempció de l'IAE, i que l'IVA grava tipus d'operacions i no tipus de persones. Per tant, és sobretot en matèria d'IS que s'utilitza “l'aproximació des dels recursos” per distingir les organitzacions sense finalitat lucrativa dels altres tipus d'organitzacions.

Aquest impost grava els resultats de totes les persones morals, és a dir els beneficis obtinguts per l'exercici d'activitats econòmiques. La no lucrativitat de l'associació i la reafectació dels beneficis en l'acompliment de l'objecte social no implica que l'associació no hagi de pagar l'IS. Tot i així, el caràcter no lucratiu implica importants diferències de tractament en comparació amb les organitzacions lucratives:

- d'una banda, una part dels recursos de l'associació està exempta automàticament. Es tracta dels recursos propis de la seva naturalesa no lucrativa, és a dir els recursos "no comercials";
- d'altra banda, l'associació es beneficia d'una taxa reduïda d'IS.

Pel que fa al règim fiscal de les associacions, i en particular pel que fa a l'IS, existeix dues categories d'associacions:

- les acollides per la llei 49/2002, és a dir les associacions i fundacions d'utilitat pública;
- les associacions no acollides per aquesta llei, és a dir la resta de les associacions.

En els dos casos, els recursos "no comercials" i exemptes per aquest motiu són els següents:

- les cotitzacions dels socis;
- les aportacions fundacionals;
- les subvencions;
- les donacions.

Les associacions acollides per la llei 49/2002 es beneficien, a més d'aquestes exempcions, de les exempcions següents :

1. Els recursos que provenen del patrimoni mobiliari o immobiliari de l'associació
2. Els recursos que provenen de l'exercici d'activitats econòmiques exonerades, és a dir:
 - Les explotacions econòmiques que tinguin com a finalitat prestar serveis per a la promoció i gestió de l'acció social, assistència social i la inclusió social, relatives a la protecció de la infantesa i de la joventut, l'assistència a la tercera edat...
 - Les explotacions econòmiques de prestació de serveis d'hospitalització o assistència sanitària i activitats auxiliars o complementàries...
 - les d'investigació científica i desenvolupament tecnològic.
 - les dels béns declarats d'interès cultural...
 - les d'organització de representacions musicals, cinematogràfiques, teatrals...
 - les de parcs i espais naturals protegits.
 - les d'ensenyament i de formació professional...
 - les d'organització d'exposicions, conferències, col·loquis, cursos,....

- les d'elaboració, edició, publicació i venda de llibres, revistes...
- les explotacions econòmiques de prestació de serveis de caràcter esportiu a persones físiques que practiquen l'esport o l'educació física...
- les explotacions econòmiques que tenen caràcter auxiliar o complementari de les exemptes o de les activitats adreçades a complir els fins estatutaris o l'objecte de l'entitat sense fins lucratiu...

SÍNTESI

	MARC FRANCÈS	MARC CATALÀ
Tipus d'impostos i de tràmits	Hi ha una certa correspondència, en el marc francès i en el marc català, entre els tràmits i els impostos que afecten les associacions: NIF-SIREN, IS-IS, IVA-TVA, IAE-TP. Existeix també en ambdós marcs diferents reconeixements del caràcter social de l'associació o del seu interès general, així com un reconeixement d'utilitat pública, els quals permeten beneficiar-se d'avantatges fiscals.	
Aproximacions emprades per determinar el règim fiscal de les entitats sense finalitat lucrativa	En el marc francès, l'aproximació predominant és l'aproximació des de les activitats. Això explica que el mètode utilitzat per determinar el règim fiscal sigui un mètode global que tracta junts tots els impostos.	En el marc català, l'aproximació predominant és l'aproximació des dels recursos. Això explica que el mètode utilitzat per determinar el règim fiscal sigui un mètode particular per cada impost.
Les exempcions de l'IVA	La transposició de la Sisena Directiva IVA es tradueix per l'existència d'un marc semblant pel que fa a les exempcions d'IVA. Tot i així, en el marc francès, aquestes exempcions són "implícites" ja que estan "contingudes" en el mètode iteratiu que permet determinar el caràcter no lucratiu de l'associació. En el marc català, en canvi, aquestes exempcions són explícites, i les associacions han d'examinar si les seves activitats es poden beneficiar d'aquestes exempcions.	
La tria del règim fiscal	En el marc francès, les associacions no poden triar el règim fiscal.	En el marc català, les associacions poden triar el règim fiscal, la qual cosa és una decisió molt important, amb més raó si les activitats de l'associació no tenen "valor afegit" (es tracta aquí de "valor afegit" en el sentit estricte, és a dir el sentit de l'IVA).

COOPERACIÓ TRANSFRONTERERA ASSOCIATIVA

Bases teòriques i pràctiques
per a la cooperació de les associacions
a l'espai català transfronterer

Part II – Fitxes pràctiques

ÍNDEX

Introducció	2
Fitxa 1 – Recercar un col·laborador	3
Fitxa 2 – Determinar la “nacionalitat jurídica” de l’associació	5
Fitxa 3 – Entendre dos conceptes bàsics del dret internacional: els conflictes de llei i els conflictes de jurisdicció	6
Fitxa 4 – Concloure contractes internacionals	8
Fitxa 5 – Preveure les conseqüències dels fets jurídics internacionals	12
Fitxa 6 – Aplicar una convenció col·lectiva	13
Fitxa 7 – Redactar una convenció de col·laboració	15
Fitxa 8 – Obrir un compte bancari	17
Fitxa 9 – Legalitzar documents	20
Fitxa 10 – Integrar treballadors voluntaris	23
Fitxa 11 – Contractar treballadors	25
Fitxa 12 – Anàlisi situacional	32
Fitxa 13 – Exercir activitats sense establiment	35
Fitxa 14 – Crear una sucursal	36
Fitxa 15 – Crear una filial	37
Fitxa 16 – Crear una entitat conjunta	38
Fitxa 17 – Crear una Agrupació Europea d’Interès Econòmic (AEIE)	39

INTRODUCCIÓ

Primer de tot, cal recordar que la major part de les fitxes metodològiques que presentem en aquesta segona part desenvolupen temes de dret internacional privat complexos, cadascun dels quals és objecte de llibres sencers i debats teòrics. L'objectiu d'aquesta part, doncs, és fer que aquests continguts siguin accessibles i útils per a les associacions, la qual cosa implica un treball de simplificació dels temes fonamentals de dret internacional privat. Aquest treball de simplificació implica evidentment una certa falsificació. Si efectivament “tot allò simple és fals i tot allò complicat és inútil”, el repte assumit en aquesta segona part és presentar continguts tan simples i útils com sigui possible tot conservant un cert grau de rigor.

A més, abans de començar, hem d'aclarir alguns temes relacionats amb la cooperació internacional, amb la cooperació transfronterera i amb els seus vincles amb el desenvolupament de la Unió europea.

Primer, si el camp de competència de la Generalitat de Catalunya és molt ampli en matèria de dret civil, no ho és en matèria de dret internacional. En efecte, l'article 149 de la Constitució espanyola atorga a l'Estat la competència exclusiva en matèria de nacionalitat, d'immigració, d'emigració i d'estrangeria. En conseqüència, aquesta segona part de l'estudi no tindrà per objecte, com la primera part, el “marc català” i el marc francès”, sinó els marcs que regulen l'existència i l'acció de les persones físiques i jurídiques en dret internacional, és a dir, els estats francès i espanyol.

Després, cal insistir sobre la diferència fonamental que existeix entre la cooperació transfronterera de les associacions i la cooperació transfronterera de les administracions. En efecte, aquesta última s'explica només en el context de la Unió europea i es desenvolupa en marcs especialment establerts per a aquesta finalitat. En el cas de les associacions, en canvi, el desenvolupament de l'UE intensifica les necessitats de cooperació transfronterera, mentre que no es preveu cap marc específic perquè aquesta cooperació es pugui dur a terme correctament. Així, poques coses distingeixen la cooperació internacional de la cooperació transfronterera associativa, i aquestes poques coses no són pròpies de les associacions: es tracta de les facilitats atorgades a les persones físiques i a les altres persones jurídiques en el marc de la llibertat de circulació de les persones i de les mercaderies així com en el marc de la llibertat d'establiment i de prestació de servei.

FITXA 1 – RECERCAR UN COL-LABORADOR

En el procés que porta a la realització d'un projecte transfronterer, es poden distingir dos esquemes: o bé és la trobada d'un col·laborador que fa sorgir una idea de projecte comú, o bé sorgeix primer una idea de projecte i la recerca d'un col·laborador es fa després. En aquest cas, es tracta de trobar una entitat (o diverses) interessada pel projecte i que té característiques que corresponen a les expectatives de l'associació que recerca un col·laborador.

Aquesta recerca, però, pot topar amb almenys tres tipus de problemes:

1. Primer, no hi ha cap equivalència exacta entre els sectors d'activitat a banda i banda de la frontera. A títol d'exemple, resultaria vana la recerca d'un equivalent francès al sector anomenat en català "l'àmbit comunitari". En efecte, el sector que més se n'aproparia, el de les "associacions de quartier", no es pot comparar amb l'amplitud del moviment veïnal de l'altra banda de la frontera. A més, l'àmbit comunitari comprèn un ventall d'activitats molt més ampli que el sector de les "associacions de quartier". Hi cabrien també les "maisons de quartier" (casals), els "centres aérés" (casals), i moltes altres activitats per a la gent gran, per a les dones, per als pares i mares d'alumnes... que es classificarien en altres sectors de l'altra banda de la frontera. Per tant, l'associació a la recerca d'un col·laborador s'ha d'assegurar que les activitats del seu col·laborador s'ajusten més o menys a les seves.
2. En segon lloc, una de les característiques essencials del sector associatiu, característica comuna a les associacions de banda i banda de la frontera, és l'existència, més enllà de les simples activitats, d'un esperit o d'una ideologia subjacent. Aquest esperit, propi a cada associació o a cada moviment, és el resultat de la seva història que, en la majoria dels casos, l'associació en recerca desconixerà. Per tant, resulta fonamental que els col·laboradors es posin d'acord no només pel que fa a les accions podrien dur a terme, sinó també pel que fa a l'esperit en què es desenvoluparien.
3. Finalment, cal subratllar la probabilitat que hi hagi una "diferència de pes" entre els dos col·laboradors. Hem vist precedentment que el marc català imposa més condicions per a la constitució d'una associació i que el règim fiscal i els mecanismes de subvenció són més complicats que en el marc francès. Això implica una diferència global de mida, d'organització i de professionalització dels socis o dels assalariats de les associacions. A França existeix una multitud de petites associacions que no existirien o no sobreviurien en el marc català. La diferència de pes pot ser un problema important a l'hora de preparar i de dur a terme un projecte conjunt.

No es pot donar cap recepta per buscar i trobar un col·laborador, però es poden donar algunes pistes:

- per a alguns sectors d'activitat, els webs de les federacions (esportives, de voluntariat social...) permeten localitzar les associacions membres més properes;
- de forma general, els webs dels municipis i de les altres administracions locals sovint tenen una pàgina dedicada a la vida associativa amb les adreces de contacte de les associacions;
- el cercador de la Generalitat "Xarxanet" permet localitzar bastantes associacions en el sector del voluntariat social;
- per fer recerques més precises i personalitzades, és possible contactar directament el CI&RA o el Suport Associatiu de la Fundació de l'Esplai.

FITXA 2 – DETERMINAR LA “NACIONALITAT JURÍDICA” DE L’ASSOCIACIÓ

L’aplicació a les persones jurídiques de la noció de “nacionalitat” crea debat. Les dues qüestions essencials que es plantegen són, d’una banda, la de saber si aquesta noció de “nacionalitat”, en principi reservada a les persones físiques, es pot traslladar a les persones jurídiques; d’altra banda, si el problema de la nacionalitat d’una persona jurídica es pot assimilar al problema de la llei aplicable a aquesta persona. Per raons de simplificació, respondrem a aquestes dues preguntes afirmativament: el concepte de nacionalitat es pot aplicar a persones jurídiques i aquesta nacionalitat determina la llei aplicable.

La nacionalitat es determina mitjançant dos criteris: el criteri del control i el criteri de la seu social:

1. El control: segons aquest criteri, la nacionalitat de l’associació dependria de la nacionalitat de les persones físiques que la controlen. Aquesta concepció, que va néixer en el context de les dues guerres mundials, ja no s’utilitza avui dia, o només en casos molt particulars.
2. La seu social: és el criteri fonamental per determinar la nacionalitat i per tant la llei aplicable a l’associació. Tanmateix, la noció de seu social és problemàtica. En efecte, es poden distingir entre la seu estatutària, que correspon al lloc on l’associació està inscrita, i la seu real, que correspon al lloc on l’associació exerceix realment les seves activitats. La llei catalana d’associacions ja recull (Art. 1) aquesta doble naturalesa de la seu per determinar si l’associació entra en el camp de competència de la Generalitat: “aquesta Llei s’aplica a les associacions que tenen el domicili i desenvolupen llurs activitats principalment a Catalunya”. La qüestió de l’aplicació del criteri de la seu estatutària o del criteri de la seu real és molt problemàtica tant en el dret francès com en el dret espanyol. Tot i així, simplifiquem fàcilment aquest problema si considerem que l’aplicació d’un dels dos criteris és un problema només en casos fraudulents, és a dir, en els casos en què una persona jurídica intenta beneficiar-se d’avantatges que li ofereix la legislació de l’estat en el qual està inscrita (seu estatutària), tot exercint les seves principals activitats en un altre estat (seu real). En el cas que ens ocupa, el de les associacions sense finalitat lucrativa, es pot esperar que aquest problema no es produeixi, la qual cosa ens permet considerar que la seu estatutària i la seu real sempre coincideixen. Aquesta seu de l’associació, determinada pel lloc on està inscrita i on exerceix les seves principals activitats, determina la seva nacionalitat jurídica i, per tant, la llei aplicable.

FITXA 3 – ENTENDRE DOS CONCEPTES BÀSICS DEL DRET INTERNACIONAL: ELS CONFLICTES DE LLEI I ELS CONFLICTES DE JURISDICCIÓ

Tota associació ha d'intentar dur a terme les seves activitats en un marc que procuri seguretat jurídica tant a l'associació, en tant que persona, com als seus socis o col·laboradors. Ara bé, no hi ha seguretat jurídica si els responsables de l'associació no poden preveure quines lleis s'apliquen a les operacions que duen a terme i quins tribunals serien competents en cas de litigi.

Una associació que fa una operació en la qual hi ha un "element d'estrangeria" corre el perill de perdre el control sobre els marcs en què s'inscriu aquesta operació, la qual cosa implica la impossibilitat de preveure les seves conseqüències. Per exemple, en cas de litigi sobre un contracte conclòs amb una empresa establerta de l'altra banda de la frontera en cas de litigi sobre una convenció de col·laboració amb una associació establerta de l'altra banda de la frontera, en cas d'accident durant una trobada organitzada de l'altra banda de la frontera,... cal poder preveure quina llei s'aplicarà i quin tribunal serà competent per jutjar l'assumpte.

El conflicte de lleis i el conflicte de jurisdicció són els dos conceptes fonamentals del dret internacional. En el cas que ens ocupa, serà més útil detallar el tema del conflicte de lleis que el tema del conflicte de jurisdicció, ja que és aquest primer tema que podrà permetre a l'associació preveure les possibles conseqüències de les seves accions. Així, es tractarà poc el tema del conflicte de jurisdicció, però cal insistir sobre el fet que **la qüestió del tribunal competent i la qüestió de la llei aplicable són dues qüestions relativament independents.**

El dret internacional és internacional només pel que fa al seu objecte, és a dir, que és diferent a cada estat: en aquest sentit, la seva vocació és més aviat resoldre els litigis entre les lleis que es podrien aplicar a un litigi que no pas resoldre el mateix litigi.

Així, es poden distingir dos grans tipus de regles:

- d'una banda, les regles materials (o substancials), és a dir les regles directament aplicables;
- d'altra banda, les regles de designació, que determinen en quin ordenament jurídic s'han de buscar les regles materials.

I tres grans tipus de reglaments de conflictes de lleis:

- les regles materials de dret internacional: són les regles que donen una solució de fons a una qüestió, que s'apliquen directament a un litigi. Poden ser de fons estatal o internacional, i s'apliquen a àmbits molt específics, com ara el transport marítim, el transport aeri...
- les lleis de policia: són aquestes lleis estretament vinculades a la sobirania d'un estat i, per aquesta raó, s'apliquen per sobre de qualsevol

altra llei estrangera. Aquesta situació es dóna, per exemple, en l'àmbit del dret laboral, en l'àmbit de la seguretat nacional, en l'àmbit del dret immobiliari,... Així doncs, un estat no pot deixar que s'apliqui una llei estrangera a immobles situats al seu territori, ni regular l'estatut dels treballadors que exerceixen les seves activitats al seu territori (vegeu Fitxa 4 i Fitxa 11);

– les regles de designació: són les regles d'origen estatal o internacional que designen la llei aplicable a una qüestió. És principalment aquesta categoria de regles que intentarem precisar, ja que representen la major part dels problemes que es poden plantejar en el marc d'un projecte de cooperació transfronterera associativa.

En les dues fitxes següents presentarem, doncs, quines regles designen la llei aplicable:

- als “actes jurídics”, és a dir, a les relacions que impliquen la voluntat de les parts i per tant, la seva responsabilitat contractual;
- als “fets jurídics”, és a dir, als fets que no impliquen la voluntat de les parts, i per tant que, la seva responsabilitat extracontractual.

FITXA 4 – CONCLoure CONTRACTES INTERNACIONALS

INTRODUCCIÓ

Una associació tendeix a concloure contractes molt sovint:

- l'associació mateixa és un contracte entre persones físiques i/o jurídiques;
- l'associació, per desenvolupar les seves activitats, ha de concloure contractes amb tota mena d'empreses per obtenir diferents béns i serveis;
- l'associació també pot contractar treballadors quan els treballadors voluntaris no basten per assegurar el seu funcionament;
- l'associació també pot concloure contractes amb altres associacions i entitats per dur a terme projectes de col·laboració.

Així, el contracte és la base de l'activitat d'una associació. Si l'associació conclou un contracte que conté un "element d'estrangeria", ja sigui perquè està conclòs amb persones físiques o jurídiques que tenen la nacionalitat d'un altre estat (vegeu Fitxa 2), o bé perquè aquestes persones tenen el seu domicili en un altre estat, o per qualsevol altra raó, es tracta d'un contracte internacional.

Estudiarem successivament tres tipus de contractes internacionals:

1. Els contractes regulats per la Convenció de Roma
2. El contracte de treball
3. El contracte de constitució de l'associació

ELS CONTRACTES REGULATS PER LA CONVENCIÓ DE ROMA

El text que regula els contractes internacionals és la Convenció de Roma (1980), que fa prevaler l'autonomia de les parts contractants. Aquesta convenció, resultat d'una llarga evolució en matèria de contractes internacionals, formalitza l'abandó del principi medieval que feia prevaler l'aplicació de la llei del lloc on s'havia conclòs el contracte. El principi d'autonomia, és a dir la llibertat per les parts contractants de triar la llei aplicable al contracte, no vol dir l'obligació de triar-la.

Aquest principi s'enuncia de la manera següent:

"Article 3 – Llibertat de tria

1. El contracte està regulat per la llei escollida per les parts. Aquesta tria ha de ser explícita o ha de ser el resultat de les disposicions del contracte o de les circumstàncies de la causa. Per aquesta tria, les parts poden designar la llei aplicable a la totalitat o només a una part del contracte.

2. Les parts poden acordar, en tot moment, de fer regular el contracte per una llei diferent de la que el regia abans, o bé en virtut d'una tria anterior, segons el present article, o bé en virtut d'altres disposicions de la present convenció. Tota modificació quant a la determinació de la llei aplicable, intervinguda posteriorment a la conclusió del contracte, no afecta la validesa formal del contracte [...]

Article 4 - Llei aplicable a defecte de tria

1. Quan la llei aplicable al contracte no ha estat escollida conforme a les disposicions de l'article 3, el contracte està regulat per la llei del país amb el qual presenta els vincles més estrets”.

Aquest principi d'autonomia s'aplica a tots els tipus de contracte, excepte a alguns contractes específics, com ara als vinculats al dret de la família, als vinculats a la constitució i a la capacitat d'una persona jurídica, o bé als regulats per altres convencions internacionals.

El principi d'autonomia implica principalment les conseqüències següents:

- la qüestió del consentiment (la seva existència i els seus vicis) està sotmesa a la llei del contracte;
- la qüestió de la causa (si és lícit l'objecte del contracte) està sotmesa a la llei del contracte;
- la qüestió de la capacitat de les persones jurídiques o físiques per concloure contractes ve determinada per la “nacionalitat” d'aquestes persones. En efecte, tant el dret francès com el dret espanyol regulen l'estatut de les persones, que comprèn la capacitat, segons el criteri de la nacionalitat (contràriament al dret anglès per exemple, vegeu Fitxa 10 i Fitxa 2);
- la qüestió de la representació (si la persona és vàlidament habilitada per representar una altra persona física o jurídica) està sotmesa a la llei de la font d'aquesta habilitació, és a dir, en el cas del dret francès i del dret espanyol, a la llei determinada per la “nacionalitat” de l'associació (vegeu Fitxa 2);
- els efectes del contracte vénen determinats per la llei del contracte, en el límit de les lleis de policia. Aquestes s'apliquen principalment als següents àmbits: el dret de la competència, el dret del consum i el dret laboral;
- la forma dels actes: si el fons del contracte escapa a la llei del lloc on el contracte està conclòs, la forma del contracte hi queda sotmesa, en principi i amb nombrosos matisos. Per exemple, el dret francès imposa

que una donació es faci mitjançant escriptura pública, la qual cosa implica que, per ser vàlida, tota donació feta a França es faci mitjançant escriptura pública, tot i que la llei escollida per les parts sigui la d'un altre ordenament jurídic.

EL CONTRACTE INTERNACIONAL DE TREBALL

El Tractat de Roma constitutiu de la Comunitat europea (TCE) creà dues llibertats que expliquen la importància actual del contracte internacional de treball:

- la llibertat d'establiment, és a dir, la supressió de l'exigència d'una autorització de treball per als ciutadans comunitaris;
- la llibertat de circulació, és a dir, el dret de moure's a cada estat membre de l'UE i el dret de residir-hi.

L'exercici d'aquestes dues llibertats, així com totes les facilitats que els estan vinculades, com ara l'euro o l'homologació dels diplomes, expliquen el ràpid desenvolupament dels contractes internacionals de treball a la Unió europea.

La Convenció de Roma s'aplica també al contracte internacional de treball, però en aquest cas el principi d'autonomia està estrictament emmarcat. L'article 6 de la Convenció diu que "quant al contracte de treball, la tria per les parts de la llei aplicable no pot tenir com a resultat privar el treballador de la protecció que li asseguren les disposicions imperatives de la llei que li seria aplicable, a falta de tria, en virtut del paràgraf 2 del present article".

El paràgraf 2 d'aquest article preveu que, a falta de tria, el contracte de treball està regulat:

- per la llei del país on el treballador exerceix habitualment el seu treball, encara que estigui desplaçat temporalment a un altre país;
- si el treballador exerceix habitualment el seu treball a diversos països, per la llei del país on es troba l'establiment que ha contractat el treballador.

El dret laboral és un àmbit molt protegit. El temor al dumping social ha provocat i encara provoca nombrosos debats en el marc de les diferents proposicions de directives europees relatives als serveis. En efecte, la proposició de "directiva serveis", anomenada "directiva Bolkenstein" va ser rebutjada l'any 2005, a causa del principi molt polèmic que volia instituir: el principi del país d'origen. Aquest principi implicava l'aplicació del dret corresponent a la nacionalitat de l'empresa, sigui quin sigui el lloc d'exercici de les seves activitats.

Els elements del contracte internacional de treball estan regulats de la manera següent:

- com per als altres contractes, la forma del contracte continua estant sotmesa, en principi, a la llei del lloc on el contracte està conclòs;

- com per als altres contractes, la qüestió de la capacitat de les persones jurídiques o físiques per concloure contractes ve determinada per la “nacionalitat” d’aquestes persones. En efecte, tant el dret francès com el dret espanyol regulen l’estatut de les persones, que comprèn la capacitat, segons el criteri de la nacionalitat (contràriament al dret anglès per exemple, vegeu Fitxa 18 i Fitxa 2);
- a diferència dels altres contractes, la tria per les parts de la llei aplicable comporta nombrosos límits. La llei escollida no pot privar el treballador de la protecció mínima que li asseguraria la llei aplicable per defecte, és a dir, en la majoria dels casos, la llei del lloc d’exercici del treball. Aquesta protecció mínima inclou en particular: els períodes màxims de treball, els períodes mínims de descans, la durada mínima de les vacances, el sou mínim, la seguretat i la higiene al treball.

Tractarem en una fitxa a part, la Fitxa 6, el cas particular de les convencions col·lectives.

En el cas d’un contracte internacional de treball com en el cas de qualsevol altre contracte regulat per la Convenció de Roma, la tria de la llei aplicable no és obligatòria, tanmateix és molt aconsellable fer-ho. En efecte, l’empresari té l’obligació d’informar l’assalariat sobre les condicions del seu contracte, la qual cosa implica determinar prèviament aquestes condicions, la qual cosa porta necessàriament a escollir una llei aplicable. En la majoria dels casos, aquesta serà la llei corresponent a la “nacionalitat” de l’associació, ja que la majoria de les associacions tenen les competències per actuar en un marc jurídic diferent del que les regula.

D’altra banda, la qüestió de la jurisdicció competent en cas de litigi és independent de la llei aplicable al contracte. El reglament anomenat “Brussel·les 1” (Reglament 44/2001, del 22 de desembre de 2000, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l’execució de les decisions en matèria civil i comercial) determina el següent:

- l’empresari pot portar l’assumpte només davant dels tribunals de l’estat en el qual resideix l’assalariat;
- l’assalariat pot escollir entre els tribunals de l’estat on resideix i els tribunals de l’estat on exerceix el seu treball.

EL CONTRACTE DE CONSTITUCIÓ D’UNA ASSOCIACIÓ

La Convenció de Roma no s’aplica “a les qüestions relatives al dret de les societats, associacions i persones jurídiques, com ara la constitució, la capacitat jurídica, el funcionament intern i la dissolució” (art. 1). Totes aquestes qüestions vénen determinades per la llei de la “nacionalitat” de l’associació, aquesta essent determinada pel lloc de la seva seu estatutària i real (vegeu Fitxa 2).

La “nacionalitat” d’una associació no té res a veure amb la nacionalitat dels membres d’aquesta associació. En el marc francès i en el marc català, tota persona pot, en principi, crear una associació o fer-se’n membre, sigui quina sigui la seva nacionalitat, i sense que això impliqui cap discriminació per part de l’estat on aquesta associació està establerta (vegeu Fitxa 10).

**FITXA 5 – PREVEURE LES CONSEQÜÈNCIES
DELS FETS JURÍDICS INTERNACIONALS**

Els fets jurídics són els delictes, és a dir de tots els actes perjudicials, intencionals o no, que es poden produir fora dels contractes conclusos per l'associació i les diferents persones implicades.

Determinats delictes són objecte de convencions internacionals. És el cas, per exemple, dels accidents de trànsit que estan regulats per la Convenció de la Haia del 4 de maig de 1971. Aquesta convenció imposa l'aplicació de la llei del lloc on s'ha produït l'accident, excepte si el o els vehicles implicats estan tots matriculats al mateix país. En aquest cas s'ha d'aplicar la llei del país de matriculació.

Fora d'aquestes convencions internacionals, el dret intern dels estats determina la regla de conflicte. Tant pel dret francès com pel dret espanyol, la regla de dret comú és que la llei aplicable és la del lloc del fet generador dels fets que impliquen la responsabilitat extracontractual.

FITXA 6 – APLICAR UNA CONVENCIÓ COL·LECTIVA

Les convencions col·lectives són marcs sectorials en els quals nombroses associacions evolucionen, tant en el marc francès com en el marc català. Tractem aquest tema en una fitxa a part, ja que presenta certa ambigüitat. En efecte, una convenció col·lectiva és alhora un contracte i una norma.

Com a contracte, la convenció col·lectiva no està sotmesa a la Convenció de Roma (vegeu Fitxa 4) ja que aquesta només s'aplica als "contractes individuals de treball" (art. 6).

Com a norma, la llei aplicable a un contracte internacional de treball comprèn, en principi, les convencions col·lectives contingudes en l'ordenament jurídic escollit. Així, en el marc d'un contracte internacional de treball, el problema plantejat és saber si una convenció col·lectiva es pot aplicar i, si és el cas, quina convenció col·lectiva s'ha d'aplicar:

- la de la llei aplicable al contracte de treball internacional escollida per les parts;
- o bé la de la llei del país on s'executa el treball.

L'article 6 de la Convenció de Roma limita el principi d'autonomia que permet escollir la llei aplicable al contracte internacional de treball de la manera següent:

“quant al contracte de treball, la tria per les parts de la llei aplicable no pot tenir com a resultat privar el treballador de la protecció que li assegurin les disposicions imperatives de la llei que li seria aplicable, a falta de tria, en virtut del paràgraf 2 del present article “

El paràgraf 2 d'aquest article preveu que, a falta de tria, el contracte de treball està regulat:

- per la llei del país on el treballador exerceix habitualment el seu treball, encara que estigui desplaçat temporalment a un altre país;
- si el treballador exerceix habitualment el seu treball a diversos països, per la llei del país on es troba l'establiment que ha contractat el treballador.

Per tant, s'han de distingir diversos casos:

- si l'associació i l'assalariat han escollit explícitament una llei aplicable, es pot aplicar la convenció col·lectiva inclosa en aquesta llei;
- tanmateix, la convenció en qüestió no es pot aplicar si priva l'assalariat de la protecció que li hauria assegurat la convenció col·lectiva de l'estat en el qual s'executa el treball;

- si l'associació i l'assariat no han escollit explícitament la llei aplicable al contracte, es pot aplicar la convenció col·lectiva del país en el qual s'executa el treball.

Així doncs, cal insistir en dos punts: d'una banda, és molt aconsellable escollir la llei aplicable a un contracte internacional de treball (vegeu Fitxa 4). D'altra banda, abans de preguntar-se quina convenció col·lectiva es pot aplicar, cal comprovar si la convenció en qüestió té un àmbit territorial d'aplicació definit.

FITXA 7 – REDACTAR UNA CONVENCIÓ DE COL-LABORACIÓ

CONTINGUT D'UNA CONVENCIÓ DE COL-LABORACIÓ

De banda i banda de la frontera, la convenció de col·laboració entre dues associacions és un contracte de dret privat que requereix un contingut mínim per ser vàlid, però que no està sotmès a cap obligació quant a la seva forma.

Un contracte, tal com està definit en el Codi civil francès i en el Codi civil espanyol, és vàlid quan reuneix quatre condicions «intrínseques» al contracte: el consentiment de les parts, la seva capacitat per contractar, un objecte que forma la matèria del compromís, una causa lícita.

Des d'un punt de vista operacional, un contracte és vàlid quan assegura la seguretat jurídica de les parts contractants, és a dir, quan defineix molt clarament l'objecte de la convenció, així com la sèrie de drets i de deures que en deriven.

Cal definir sobretot els següents elements:

- la identitat de les parts contractants: es tracta d'identificar els contractants de manera no equívoca. Per això, cal identificar l'associació amb el seu nom i el seu número d'identificació (es tractarà del SIRET per a les associacions inscrites a França i del NIF per a les associacions inscrites a Catalunya) així com la persona física que representa l'associació amb el seu nom i el títol en nom del qual representa l'associació (president, secretari, delegat...);
- el consentiment de les parts, amb fórmules com “acordem...”, “ens comprometem a...”;
- els antecedents de la convenció: es tracta de l'històric de la col·laboració, que ha d'aclarir el context que ha portat les associacions a redactar la convenció;
- l'objecte de la convenció: ha de definir clarament el contingut i la naturalesa de «l'espai de treball conjunt» formalitzat per la convenció;
- la definició dels drets i deures que deriven del contracte: es tracta de delimitar quina part del treball li toca a cada part contractant, en quines condicions i en quins terminis aquest treball s'ha de realitzar, quins drets tenen les parts contractants sobre el producte material o immaterial de la col·laboració...;
- dispositius financers: cal determinar l'afectació i la distribució de les despeses i dels ingressos que deriven de la col·laboració;

- durada, modificació i rescissió de la convenció: s'ha de determinar la durada de la validesa de la convenció, així com les raons i les condicions en què es pot modificar o dissoldre la convenció.

PARTICULARITATS D'UNA CONVENCIÓ DE COL-LABORACIÓ INTERNACIONAL

Un contracte entre dues associacions, és a dir dues persones jurídiques de dret privat, de dos estats diferents és un contracte de dret internacional privat.

En el marc d'una convenció de col·laboració entre associacions inscrites en dos estats diferents, el principi que preval és el principi d'autonomia (convenció de Roma), és a dir la llibertat de tria de la llei aplicable per les parts contractants (vegeu Fitxa 4). Aquest principi s'enuncia de la manera següent:

“Article 3 – Llibertat de tria

1. El contracte està regulat per la llei escollida per les parts. Aquesta tria ha de ser explícita o ha de ser el resultat de les disposicions del contracte o de les circumstàncies de la causa. Per aquesta tria, les parts poden designar la llei aplicable a la totalitat o només a una part del contracte.

2. Les parts poden acordar, en tot moment, de fer regular el contracte per una llei diferent de la que el regia abans, o bé en virtut d'una tria anterior, segons el present article, o bé en virtut d'altres disposicions de la present convenció. Tota modificació quant a la determinació de la llei aplicable, intervinguda posteriorment a la conclusió del contracte, no afecta la validesa formal del contracte [...]

Article 4 - Llei aplicable a defecte de tria

1. Quan la llei aplicable al contracte no ha estat escollida conforme a les disposicions de l'article 3, el contracte està regulat per la llei del país amb el qual presenta els vincles més estrets”.

Així, en el marc d'un projecte de col·laboració transfronterera entre dues o més associacions, el més senzill i segur és que els col·laboradors determinin, des del principi, la llei aplicable a la convenció.

Pel que fa a la llengua del contracte: si aquest està redactat en diverses llengües, en francès i en català per exemple, cal afirmar explícitament en la convenció la validesa dels documents originals en les dues llengües. Això implica evidentment que els dos exemplars estiguin redactats i traduïts amb molta atenció.

FITXA 8 – OBRIR UN COMPTE BANCARI

CONSIDERACIONS PRÈVIES

Primer de tot, cal donar algunes informacions senzilles però essencials:

1. “Nacionalitat jurídica” del banc: hem vist anteriorment que la “nacionalitat jurídica” d’una persona jurídica depèn de l’estat en el qual està matriculada. D’això deriva la qualificació d’una transferència bancària feta d’un establiment bancari a un altre: es qualifica de “transfronterera” una transferència feta d’un establiment bancari situat en un estat cap a un establiment situat en un altre estat, independentment del fet que el banc es consideri «català», «espanyol» o «francès». És a dir, una transferència feta, per exemple, des d’un establiment de la Caixa Catalunya situat a Perpinyà cap a un establiment de la Caixa Catalunya situat a Girona és una transferència transfronterera, de la mateixa manera que una transferència entre un establiment del Crèdit Agricole de Perpinyà cap a un establiment del Crèdit Agricole de Girona.
2. Mitjans de pagament: a França, un dels mitjans de pagament més utilitzats, tant pels particulars com per les associacions, és el xec bancari, mentre que aquest mitjà de pagament és gairebé inexistent a Espanya. El mitjà que més s’hi utilitza és la transferència bancària. Això implica diverses conseqüències: d’una banda, una associació no pot pagar amb xecs bancaris perquè són rebutjats sistemàticament (tot i que és teòricament possible pagar amb xecs en euros a tota la zona euro). D’altra banda, una associació o un particular amb compte bancari francès que volgués transferir diners a una associació o un particular amb compte bancari espanyol ha de saber que el destinatari hauria de pagar una comissió bastant important, proporcional a l’import de la transferència.
3. Transferències bancàries d’un estat membre de la Unió Europea a un altre estat membre: per facilitar les transferències d’un país a l’altre, les entitats bancàries han establert les normes internacionals anomenades “IBAN” (International Bank Account Number) i “BIC” (Bank Identifier Code, també anomenat «SWIFT») que permeten identificar l’entitat bancària, l’establiment i el compte. Aquests codis permeten fer transferències transfrontereres més fàcils i menys costoses. L’esment dels codis IBAN i BIC és important, ja que condiona la comissió que se li aplicarà. Si aquests dos codis es donen quan es fa la transferència, la comissió és gairebé igual que la comissió que s’hauria aplicat per una transferència nacional de la mateixa suma.

Per tant, si una associació o una administració vol organitzar una trobada, un cicle de formació o tota altra manifestació transfronterera que requereix el pagament d'una matrícula, ha de precisar totes les informacions bancàries necessàries per fer la transferència corresponent.

OBERTURA D'UN COMPTE BANCARI

D'entrada, es poden distingir tres casos que basten per esgotar totes les situacions possibles, com ara:

- l'acció en solitari d'un costat o de l'altre de la frontera sense creació d'una entitat nova,
- la creació d'una «filial» d'un costat o de l'altre de la frontera,
- la creació d'una «sucursal» d'un costat o de l'altre de la frontera,
- la creació d'una entitat comuna entre diverses associacions d'un costat o de l'altre de la frontera.

L'obertura d'un compte bancari correspondrà a uns dels tres casos següents:

“NACIONALITAT JURÍDICA” DE L'ASSOCIACIÓ I DE L'ESTABLIMENT BANCARI”

	FRANCÈS	ESPANYOL
FRANCESA: - associació inscrita a França - filial o sucursal d'una associació inscrita a Catalunya o a Espanya - entitat conjunta de dret francès	CAS nº 1	CAS nº 3
CATALANA O ESPANYOLA: - associació inscrita a Catalunya o a Espanya - filial o sucursal d'una associació de dret francès - entitat conjunta de dret català o espanyol	CAS nº 3	CAS nº 2

Cas nº 1

Si una associació inscrita a França, la qual cosa inclou també les filials i sucursals d'associacions estrangeres establertes a França, vol obrir un compte en un establiment bancari francès, ha de produir la mateixa documentació que qualsevol altra associació de dret francès.

Cas nº 2

Si una associació inscrita a Catalunya o a Espanya, la qual cosa inclou les filials i sucursals d'associacions estrangeres establertes a Catalunya o a Espanya, vol obrir un compte en un establiment bancari espanyol, ha de produir la mateixa documentació que qualsevol altra associació de dret català o espanyol.

Cas nº 3

Tota persona jurídica legalment constituïda en un estat membre de la Unió Europea pot obrir un compte bancari en un altre estat membre. A més, França i Espanya han signat i ratificat la Convenció de la Haia del 5 d'octubre de 1961 que suprimeix l'exigència de legalització dels actes públics estrangers (vegeu Fitxa 9). Aquesta convenció ha creat un instrument de certificació anomenat «postil-la» que permet simplificar els tràmits vinculats a l'autenticació d'una acta pública estrangera, la qual cosa inclou l'acta d'inscripció d'una associació.

Així, els tràmits d'obertura d'un compte, en un estat o en l'altre, són similars: es tracta de la documentació que acredita la naturalesa i el domicili social de l'associació. Aquesta documentació es compon dels següents documents:

- els estatuts de l'associació;
- el document que acredita la inscripció de l'associació (al registre de la Generalitat o als serveis prefectorals) legalitzat gràcies a la postil-la de la Haia;
- el document que acredita la identificació fiscal de l'associació (NIF o SIRET);
- l'acta que acredita el poder de la o les persones físiques per representar l'associació davant del banc.

L'obertura d'un compte bancari en un estat diferent a l'estat en què està inscrita l'associació implica, a més dels tràmits que acabem de detallar, l'obligació per als representants de presentar els documents esmentats per a cada tràmit que requereix la seva presència, per exemple per informar dels canvis de membres directius, o per qualsevol altra raó.

Així, després del que s'ha dit sobre la facilitat d'efectuar transferències transfrontereres i sobre el seu cost similar al de les transferències fetes en el si d'un mateix estat, es pot desaconsellar l'obertura d'un compte bancari en un altre estat. En efecte, és un tràmit força complicat que, en la majoria dels casos, no és necessari ni avantatjós.

FITXA 9 – LEGALITZAR DOCUMENTS

INTRODUCCIÓ

A l'hora de dur a terme una acció o un projecte de cooperació transfronterera, pot resultar necessari fer tràmits de l'altra banda de la frontera i, per tant, pot resultar necessari presentar documents "legalitzats".

Cal distingir primer dos tipus de documents:

- d'una banda, els documents "públics", és a dir els documents que emanen d'una autoritat pública. En el cas que ens ocupa, es tractarà dels documents que acrediten que l'associació està legalment constituïda;
- d'altra banda, els documents "privats", és a dir, aquests documents que emanen de persones físiques o de persones jurídiques de dret privat. En el cas que ens ocupa, es tractarà principalment dels estatuts de l'associació així com de les decisions legalment adoptades pels seus òrgans.

Cal també precisar que a França, des de l'any 2001 (Decret 2001-899 de l'1 d'octubre de 2001), la certificació de conformitat de les còpies de documents públics ja no existeix.

La Convenció de la Haia del 5 d'octubre de 1961

Tradicionalment, per fer valer un document "públic", és a dir un document produït per una autoritat pública, en un estat diferent a l'estat d'emissió del document, calia passar per un procés de legalització a través dels serveis consulars.

La Convenció de la Haia del 5 d'octubre de 1961, que suprimeix l'exigència de la legalització dels actes públics estrangers, ha posat fi a l'obligació de legalització consular, almenys per a la majoria dels documents que podrien ser útils per a una associació. Aquesta convenció va ser signada per França l'any 1961 i per Espanya l'any 1976, i va entrar en vigor a França el 1965 i a Espanya el 1978.

S'aplica als documents següents (art. 1):

- els documents que emanen d'una autoritat o d'un funcionari d'una jurisdicció de l'Estat;
- els documents administratius;
- els documents amb escriptura pública.

El mecanisme de legalització creat per la convenció és la postil·la. La postil·la és l'únic tràmit exigít per acreditar l'autenticitat de la firma, la qualitat en què el signatari de l'acta ha actuat i, si s'escau, l'autenticitat del segell.

El funcionament de la postil·la

Primer hem de determinar per a quin tipus de documents o en quines situacions una associació podria necessitar realitzar aquesta legalització.

De forma general, l'únic document que pot necessitar una legalització és el que demostra que l'associació està legalment constituïda en un dels dos estats: en el marc francès es tracta del rebut d'inscripció de l'associació a la prefectura, en el marc català es tracta de l'acta fundacional de l'associació .

En efecte, es pot demanar aquest document que demostra que l'associació està legalment constituïda en un dels dos estats en els casos següents:

- si una associació de dret francès vol crear o fer-se membre d'una associació de dret català. En el marc català, si una persona jurídica vol constituir una associació, cal que presenti el document que acredita la seva personalitat jurídica i, a més, cal formalitzar l'acord mitjançant escriptura pública. En aquest cas, l'associació de dret francès haurà de presentar el rebut d'inscripció a la prefectura, legalitzat i traduït;
- si una associació de dret català vol crear o fer-se membre d'una associació de dret francès. En aquest cas, no es tracta d'un tràmit obligatori, tanmateix, per a una major seguretat jurídica, és aconsellable procedir a la legalització i a la traducció de l'acta fundacional de l'associació;
- si una associació de dret francès o de dret català vol obrir un compte bancari de l'altra banda de la frontera, haurà de presentar al banc el document que acredita que està legalment constituïda.
- si una associació vol obrir un establiment en l'altre estat, haurà de presentar el document que demostra que està legalment constituïda.

La postil·la legalitza el document original. Per fer aquest tràmit cal adreçar-se a les autoritats següents (vegeu Annex -Informacions pràctiques):

- a França, la postil·la s'obté a la Cour d'appel corresponent al lloc on el document s'ha emès. Per a la regió Languedoc-Roussillon es tracta de la Cour d'appel de Montpellier;
- a Catalunya, la postil·la s'obté al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya o bé, si es tracta d'una acta notarial, s'obté al Col·legi Notarial de Catalunya.

Una vegada obtinguda la postil·la, cal traduir el document a la llengua oficial corresponent, és a dir al francès a França i al català o al castellà a Catalunya. **Aquesta traducció ha de ser feta per un traductor jurat, que tradueix alhora el document i la postil·la. Per tant, cal traduir el document després d'haver obtingut la postil·la.** Per obtenir la llista dels traductors jurats, cal contactar els serveis consulars de França a Espanya o d'Espanya a França (vegeu Annex - Informacions pràctiques).

Els documents “privats”

Tots els documents no emesos per una autoritat pública i que no són actes notariais els anomenarem d'ara en endavant “documents privats”. Aquests documents, per exemple els estatuts de l'associació o les decisions legalment adoptades pels seus òrgans, no han de ser “legalitzats” mitjançant la postil·la, però pot resultar necessari fer-ne una traducció certificada. En aquest cas, cal contractar un traductor jurat. Per obtenir la llista dels traductors jurats, cal contactar els serveis consulars de França a Espanya o d'Espanya a França (vegeu Annex - Informacions pràctiques).

FITXA 10 – INTEGRAR TREBALLADORS VOLUNTARIS

La possibilitat per part d'una persona física de crear una associació o de fer-se'n membre és una llibertat reconeguda constitucionalment dels dos costats de la frontera (amb matisos, vegeu 1.1.1. El marc jurídic general). L'exercici d'aquesta llibertat fonamental no pot estar reservat només a les persones que tenen la nacionalitat de l'estat en què es vol crear l'associació o fer-se'n membre. **L'exercici d'aquesta llibertat no pot estar limitat per la llei de l'Estat en el qual està inscrita l'associació, però ho pot estar per la llei nacional de les persones que volen crear o fer-se membre d'una associació** (vegeu § 4 d'aquesta Fitxa).

Quant a aquest tema, existeix una sentència del Tribunal Suprem de les Comunitats europees (1999) que va reafirmar aquesta llibertat. Segons aquesta sentència, en tots els Estats membre, el reconeixement de la personalitat jurídica d'una associació no pot estar sotmès a la presència mínima de membres de la nacionalitat de l'estat implicat (CJCE 29-6-1999; C-172/98):

“1) L'exigència de la presència, segons el cas, d'un soci belga en l'administració de l'associació o una presència mínima, a més majoritària, de socis de nacionalitat belga per al reconeixement de la personalitat civil o jurídica d'una associació, el regne de Bèlgica ha faltat a les obligacions que li corresponen en virtut de l'article 6 del tractat CE [actualment l'article 12 CE]”

Article 12 del Tractat CE: *“En l'àmbit d'aplicació del present tractat, i sens perjudici de les disposicions particulars que preveu, està prohibida qualsevol discriminació exercida en base a la nacionalitat”.*

La llei belga del 27 de juny de 1921 que regeix les ASBL (*associacions sans but lucratif*) ha estat modificada per la llei del 18 d'octubre de 2002: la nacionalitat dels fundadors ja no es demana.

Aquesta sentència implica les conseqüències següents:

1. Les persones físiques i jurídiques, sigui quina sigui la seva nacionalitat (amb matisos, vegeu § 4 d'aquesta Fitxa), poden crear una associació o fer-se membre d'una associació ja existent.
2. Els estrangers han de residir legalment al país en qüestió. Tanmateix, aquesta obligació no implica cap tràmit per als ciutadans dels Estats membres de la Unió europea.
3. El reconeixement de la personalitat jurídica de l'associació no pot estar subordinat a la presència mínima de socis que tenen la nacionalitat de l'estat d'inscripció.
4. La capacitat per a un estranger de crear una associació o de fer-se membre d'una associació existent s'avalua en funció de la seva llei nacional i no en funció de la llei autòctona. En efecte, l'estatut de les persones està sotmès a la seva llei nacional tant per al dret francès com per al dret espanyol, i a diferència del dret anglès per exemple, que

utilitza el criteri del domicili. Així, ni el dret francès ni el dret espanyol no reconeixen la llibertat d'associació a una persona que té la nacionalitat d'un estat que no la hi reconeix. Per exemple, una persona de nacionalitat birmana, domiciliada a França o a Espanya, no té la capacitat de crear una associació o de fer-se membre d'un associació existent a França o a Espanya, mentre que tindria aquesta capacitat al Regne Unit, ja que en aquest cas l'estatut de les persones ve determinat pel criteri del domicili.

Subratllem que la prohibició per als estats de la UE a negar-se a concedir la personalitat jurídica a una associació constituïda d'estrangers és una prohibició relativa a una "discriminació pública". És evident que una associació, en tant que contracte de dret privat, pot imposar totes les menes de discriminacions: per exemple, una associació (fictícia) «Dones en acció» podrà perfectament prohibir als homes de formar-ne part, o bé una associació (fictícia) «Senegalesos al Rosselló» podrà imposar com a condició el fet de ser senegalès.

Pel que fa a la recent figura del "volontaire" tal com està definida en el marc francès per la llei 2006-586, les regles són més estrictes. La persona voluntària ha de tenir la nacionalitat francesa o la d'un Estat membre de la Unió europea o la d'un Estat de l'Espai econòmic europeu o justificar d'una residència regular i continua de més d'un any a França.

FITXA 11 – CONTRACTAR TREBALLADORS

INTRODUCCIÓ

Aquesta fitxa es compon de dues parts: la primera part presenta a grans trets els marcs en els quals s'inscriu la mobilitat de les persones físiques i jurídiques en el si de la UE, així com la imposició i la protecció social corresponent. La segona part declina totes les situacions de treball transfronterer i detalla les obligacions corresponents. Això que anomenem aquí "treball transfronterer" i que analitzem en aquesta fitxa comprèn totes les relacions de treball que impliquen un element d'estrangeria.

ELS MARCS DE LA MOBILITAT DE LES PERSONES FÍSiques I JURÍDIQUES

En el marc del desenvolupament del mercat únic, el dret comunitari ha anat fixant diversos principis bàsics que expliquen l'interès d'aquest estudi en general i d'aquesta fitxa en particular:

- la llibertat de circulació de les persones físiques i jurídiques;
- la llibertat d'establiment de les persones físiques i jurídiques;
- la llibertat de prestació de serveis.

Com a resultat de l'establiment d'aquestes llibertats, es plantegen dos problemes principals per als empresaris i els treballadors que circulen, s'estableixen o presten serveis:

- la imposició: on s'han de pagar els impostos i quins ingressos entren en la base imposable?
- la protecció social: on s'han de pagar les cotitzacions socials i on es pot beneficiar el treballador de la protecció social corresponent?

1. Seguretat social

Tant en matèria d'imposició com en matèria de seguretat social, no existeix cap veritable harmonització comunitària. Quant a la seguretat social, no es pot parlar d'harmonització sinó de coordinació dels sistemes estatals, en particular mitjançant el Reglament 883/2004 relatiu a la coordinació dels sistemes de seguretat social. En aquest marc, els estats membre conserven el dret de determinar els tipus de prestacions i les condicions de concessió d'aquestes prestacions, mentre que el dret comunitari imposa principis i regles per garantir que l'aplicació dels diferents sistemes estatals no porti perjudici a les persones que exerceixen el seu dret a la lliure circulació.

Els principis que prevalen en matèria de seguretat social són els següents:

- la persona assegurada està sotmesa a la legislació d'un únic estat membre;
- l'estat en qüestió és on la persona exerceix la seva activitat professional;
- si la persona en qüestió exerceix una activitat assalariada a diversos estats membre, està sotmesa a la legislació de l'estat de residència.

Per tant, els dos criteris clau són el lloc d'exercici del treball i el lloc de residència.

2. Impost sobre la renda

En matèria d'imposició sobre els ingressos de les persones físiques i jurídiques tampoc no existeix cap harmonització comunitària. La qüestió es resol mitjançant tractats bilaterals que tenen com a objectiu principal evitar les situacions de doble imposició. En el cas que ens ocupa, es tracta de la Convenció França-Espanya per tal d'evitar les dobles imposicions, signada a Madrid el 10 d'octubre de 1995.

3. Els tres criteris determinants

Els criteris definits en aquesta convenció, en matèria d'imposició, i els criteris definits en els texts comunitaris esmentats, en matèria de seguretat social, són els següents: la "nacionalitat" de l'associació, el domicili fiscal del treballador i el lloc d'exercici del treball.

Nacionalitat de l'associació: és la de l'estat on l'associació té la seva seu estatutària i real (vegeu Fitxa 2).

Domicili fiscal del treballador: la noció de domicili fiscal del treballador està definida per la convenció de doble imposició de la següent manera (art. 4):

"1. En el sentit de la present Convenció, l'expressió «resident d'un Estat contractant» designa tota persona que, en virtut de la legislació d'aquest Estat, està sotmesa a l'impost pel seu domicili, per la seva residència, per la seva seu o per qualsevol altre criteri. Tanmateix, aquesta expressió no inclou les persones que estan sotmeses a l'impost en aquest Estat només per als ingressos de fonts situades en aquest Estat o per a la fortuna que hi està situada.

2. Quan una persona física és resident dels dos Estats contractants, segons les disposicions del paràgraf 1, la seva situació es resol de la manera següent:

a) aquesta persona es considera resident de l'Estat on disposa d'un habitatge permanent; si disposa d'un habitatge permanent en els dos Estats, es considera resident de l'Estat amb el qual les seves relacions personals i econòmiques són les més estretes (centre dels interessos vitals);

b) si l'Estat on aquesta persona té el centre dels seus interessos vitals no es pot determinar, o si no disposa de cap habitatge permanent en cap dels Estats, es considera resident de l'Estat on roman de manera habitual;

c) si aquesta persona roman de manera habitual en els dos Estats o si no roman de manera habitual en cap d'ells, es considera resident de l'Estat del qual té la nacionalitat”

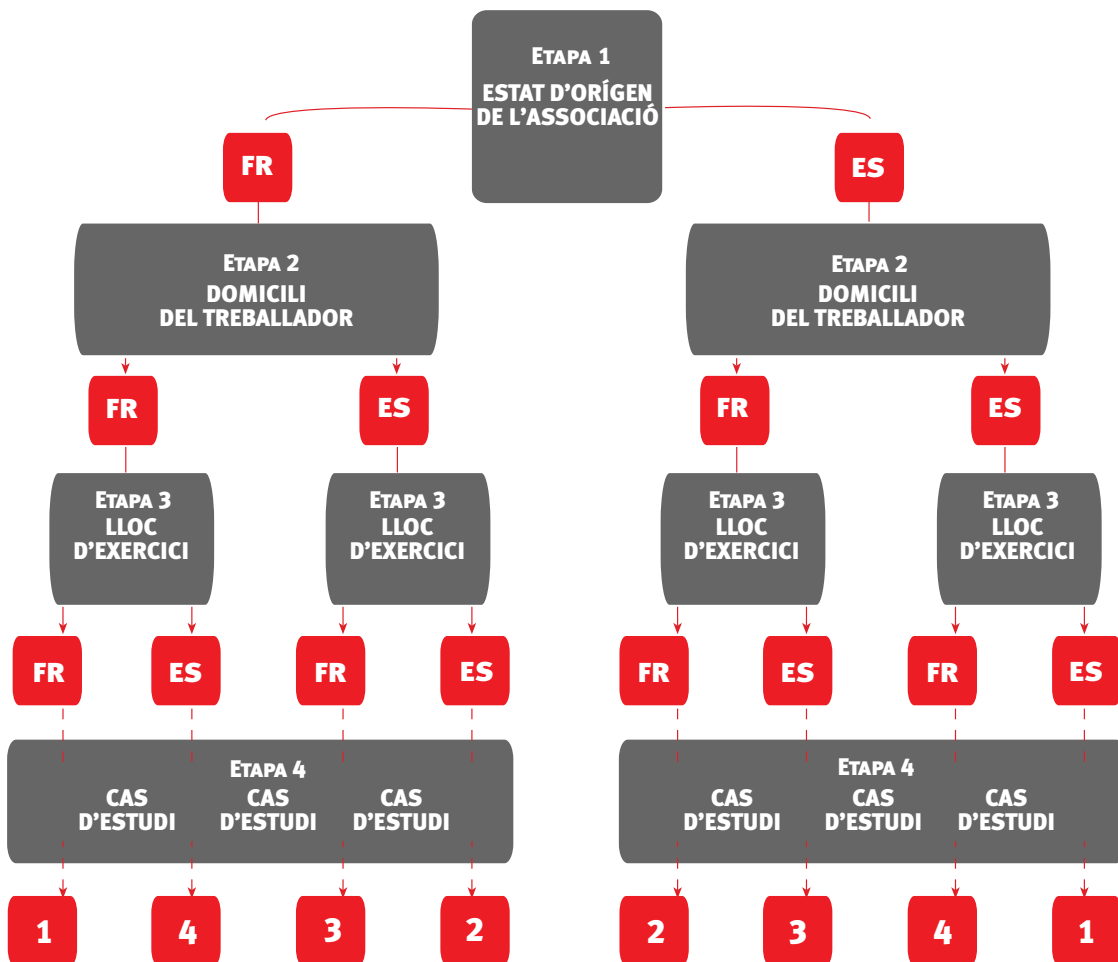
Lloc d'exercici del treball: aquest criteri en principi no és problemàtic, excepte en el cas dels treballadors itinerants i del treball a domicili. No tractarem aquí aquests dos casos particulars. És aquest criteri que determina el lloc on s'han de pagar els impostos i el lloc on han de ser pagades les cotitzacions socials (art. 15 de la Convenció de doble imposició):

“Els salaris, honoraris i altres remuneracions similars que un resident d'un Estat contractant rep a títol d'un treball assalariat són imposables només en aquest Estat, llevat que aquest treball s'exerceixi en l'altre Estat contractant. Si el treball s'hi exerceix, les remuneracions rebudes a aquest títol són imposables en aquest altre Estat”.

Els casos de treball transfronterer i les seves conseqüències

A partir dels tres criteris esmentats precedentment, proposem tres taules que sintetitzen gairebé totes les situacions possibles.

FIGURA 1: arbre dels casos de treball transfronterer

Aquest arbre es pot simplificar de la següent manera:

FIGURA 2: taula dels casos de treball transfronterers

	Nacionalitat de l'associació	Domicili fiscal del treballador	Lloc d'exercici del treball
Cas nº 1	FR	FR	FR
	ES	ES	ES
Cas nº 2	FR	ES	ES
	ES	FR	FR
Cas nº 3	FR	ES	FR
	ES	FR	ES
Cas nº 4	FR	ES	ES
	ES	FR	FR

Cas 1:

Aquest tipus de relació de treball no conté cap element d'estrangeria, per tant, és un cas que no estudiarem aquí.

Cas 2:

Aquest tipus de relació de treball és el més corrent. En efecte, el domicili fiscal del treballador està directament vinculat amb el lloc d'exercici del treball, i per tant hi ha moltes probabilitats que l'estat on s'exerceix el treball sigui també l'estat on està fiscalment domiciliat el treballador.

Cas 3:

Aquest tipus de relació de treball és més específic i més complex, ja que el lloc d'exercici del treball no correspon al domicili fiscal del treballador. Correspon al cas dels treballadors fronterers i al cas dels treballadors en situació de multiactivitat que exerceixen en els dos estats alhora.

Cas 4:

Aquest tipus de relació de treball és més específic i més complex, ja que el lloc d'exercici del treball no correspon al domicili fiscal del treballador. Correspon al cas dels treballadors desplaçats que treballen en un altre estat per una durada determinada.

Aquest quadre es pot simplificar al màxim de la manera següent:

FIGURA 3: taula simplificada del treball transfronterer i de les seves conseqüències

	Nacionalitat de l'associació	Domicili fiscal del treballador	Lloc d'exercici del treball	Seguretat social	IRPF
Cas nº 1	A	A	A	A	A
Cas nº 2	A	B	B	B	B
Cas nº 3	A	B	A	A/B	A/B
Cas nº 4	A	A	B	A/B	A/B

Cas 1:

Aquest cas no presenta cap dificultat, ja que no hi ha cap element d'estrangeria. Aquest cas inclou també l'exercici d'un treball temporal en l'estat B, si es respecten les condicions següents:

- el treball exercit en l'altre estat (estat B) no supera els 183 dies;
- el salari està pagat per l'associació de l'estat A;
- aquest salari no està pagat a través d'un establiment permanent que l'associació té a l'estat B.

Cas 2:

En aquest cas, les cotitzacions socials i l'IRPF s'han de pagar a l'estat B, ja que aquest és alhora el domicili fiscal del treballador i el lloc d'exercici del treball. Això implica per a l'associació l'obligació de:

- matricular-se als serveis pertinents per poder fer els pagaments i les retencions corresponents al salari del treballador (vegeu Fitxa 13);
- obrir un establiment en forma de sucursal (vegeu Fitxa 14) o de filial (vegeu Fitxa 15), la qual cosa significa suprimir l'element d'estrangeria del contracte de treball que llavors correspondria al Cas 1.

Cas 3:

En aquest cas, cal distingir dos tipus de situacions que tenen implicacions diferents:

- Si el treballador fa desplaçaments diaris, o almenys una vegada a la setmana, entre el lloc de treball situat en un estat (estat A) i el seu domicili situat en l'altre estat (estat B), se l'ha de considerar un treballador

fronterer. Les cotitzacions socials s'han de pagar a l'estat del lloc de treball (A) però el treballador rep les prestacions de l'estat de residència (B). Pel que fa a la fiscalitat, els ingressos del treballador estan imposats a l'estat de residència (B). Això implica l'obligació de fer els tràmits corresponents amb els serveis fiscals i amb els organismes de seguretat social.

– Si el treballador exerceix en el territori de l'estat A però no fa desplaçaments diaris, o en fa menys d'una vegada a la setmana, entre el seu lloc de residència (estat B) i el seu lloc de treball (estat A), no es considera treballador fronterer, i els seus ingressos, que tenen la seva font en l'estat A, estan imposats en aquest estat. Si aquest treballador té altres ingressos per un treball exercit al seu estat de residència (B) ha de declarar en aquest estat la totalitat dels seus ingressos (renda universal) i a l'estat A ha de declarar-hi només els ingressos que tenen la seva font en l'estat A. Llavors, obté una deducció de l'impost pagat per aquests ingressos (els ingressos de l'estat A) a l'estat de residència on ha declarat la seva renda universal. Això implica que l'associació ha de fer una retenció: si l'associació està inscrita a Espanya, fa la retenció com si es tractés d'un treballador normal; si es tracta d'una associació inscrita a França, contràriament al cas habitual, ha de fer una retenció segons el barem definit en el Code général des impôts (vegeu Annex – Informacions pràctiques).

Cas 4:

Aquest cas correspon als treballadors enviats a l'estat B per l'associació establerta en l'estat A, per executar una missió temporal que no pot excedir 12 mesos. En aquest cas, el treballador continua estant afiliat al règim de seguretat social en l'estat de l'empresari (A) però rep les prestacions en l'estat on exerceix el seu treball (B). Això implica l'obligació de declarar el desplaçament a l'organisme de protecció social de l'estat d'origen (A) per obtenir un certificat de desplaçament. Pel que fa a la fiscalitat, si la situació correspon a una missió temporal tal com descrita en el Cas 1, els ingressos estan imposats en l'estat A, si no, estan imposats en l'estat B.

FITXA 12 – ANÀLISI SITUACIONAL

INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquest estudi és facilitar l'acció de les associacions a l'espai català transfronterer. En aquest marc, anomenem "activitat transfronterera" qualsevol activitat que conté un element transfronterer, sigui el col·laborador de l'associació, el lloc on té lloc l'activitat que porta a terme, el domicili de les persones voluntàries o assalariades implicades,...

Amb una definició tan àmplia de la noció d'activitat transfronterera, les "situacions transfrontereres" en les quals es pot trobar una associació són il·limitades. Ara bé, cada situació implica determinats elements, siguin obligacions legals, recomanacions o trampes a evitar, i les associacions han de poder-se orientar en aquesta multitud de situacions possibles. Així, determinats elements ja presentats en les fitxes precedents resultaran útils en totes les situacions, mentre que altres elements resultaran útils només en determinades situacions. Per aquest motiu, presentem en aquesta fitxa una taula recapitulativa, que declina un nombre limitat de situacions, que presenta els instruments adaptats a aquestes situacions i que orienta el lector cap a altres fitxes d'aquest estudi.

CRITERIS D'ANÀLISI I DECLINACIÓ DELS CASOS

Les situacions declinades en la taula recapitulativa són les següents:

- Activitat puntual: aquesta categoria comprèn totes les activitats no permanents, "en solitari", és a dir sense col·laboració amb altres entitats, i que no impliquen contractar cap treballador fiscalment domiciliat en un altre estat que l'estat on està inscrita l'associació, ni un treballador que exerceixi en un estat diferent de l'estat en el qual està inscrita l'associació. Es pot tractar de l'organització d'una estada, d'una formació, d'una manifestació, ... de l'altra banda de la frontera; es pot tractar de la compra d'un bé o d'un servei de l'altre costat de la frontera...
- Activitat puntual amb situació de treball transfronterer: aquesta categoria comprèn totes les situacions en què l'associació contracta un treballador fiscalment domiciliat en un altre estat, o bé contracta un treballador perquè exerceixi en un estat diferent de l'estat en el qual l'associació està declarada. El caràcter puntual de l'activitat ve determinat pel fet que es contracta l'assalariat per una missió particular i per un temps determinat. Un treballador amb un contracte de durada indeterminada no pot entrar en aquest cas.
- Activitat permanent: aquesta categoria comprèn totes les situacions en les quals l'associació vol establir-se de l'altra banda de la frontera per tal de desenvolupar les seves activitats per un temps indeterminat.

- Col·laboració transfronterera: aquesta categoria comprèn totes les situacions en què almenys dues associacions de banda i banda de la frontera col·laboren en un mateix projecte.

A la segona columna de la taula, es parla de “forma” i de “tràmit”. Per aquests dos termes entenem el següent:

- Forma: es tracta de l'adopció o de la creació d'una altra forma o persona jurídica, com per exemple l'obertura d'un establiment de l'altre costat de la frontera en forma de “filial” o de “sucursal”.
- Tràmit: es tracta de tots els tipus de contractes, d'inscripcions o de matriculacions que podrien resultar necessaris per poder dur a terme una acció.

Anàlisi situacional: les “situacions transfrontereres” i les seves conseqüències

Situació transfronterera	Instruments (formes i tràmits)	Fitxes corresponents
Activitat puntual	Cap forma ni tràmit obligatori. Cal assegurar-se que les persones (voluntàries o assalariades) i els objectes implicats (material, vehicle) estan coberts.	Fitxa 5 – Preveure les conseqüències dels fets jurídics internacionals
Activitat puntual amb situació de treball transfronterer	Cap forma obligatòria. Cal que l'associació es matriculi als serveis pertinents perquè pugui respectar les seves obligacions en matèria de cotitzacions socials i d'IRPF.	Fitxa 11 – Contractar treballadors Fitxa 13 – Exercir activitats sense establiment
Activitat permanent	Per exercir una activitat permanent, l'associació ha d'obrir un establiment de l'altra banda de la frontera. Aquest establiment pot ser una delegació de l'associació que anomenarem “sucursal”, o bé una associació autònoma que anomenarem “filial”.	Fitxa 14 – Crear un “sucursal” Fitxa 15 – Crear una “filial”
Col·laboració transfronterera	Per dur a terme un projecte conjunt transfronterer, els col·laboradors poden escollir entre una forma purament contractual, que implica la firma d'una convenció de col·laboració, o bé poden crear una entitat conjunta que pot ser una associació de segon grau o bé una AEIE.	Fitxa 4 – Concloure contractes internacionals Fitxa 7 – Redactar una convenció de col·laboració internacional Fitxa 16 – Crear una entitat conjunta Fitxa 17 – Crear una AEIE

FITXA 13 – EXERCIR ACTIVITATS SENSE ESTABLIMENT

Una associació pot exercir activitats puntuals en un altre estat. Tot i així, si aquestes activitats impliquen contractar un assalariat fiscalment domiciliat en aquest estat per exercir un treball en aquest mateix estat, l'associació ha de poder fer els pagaments i retencions corresponents a la protecció social i a l'IRPF. Una activitat puntual ve determinada per la seva naturalesa i no per la seva durada. Si aquesta activitat implica contractar un treballador, el contracte de treball no pot ser indefinit.

Si l'associació està inscrita a Espanya i vol contractar un treballador fiscalment domiciliat a França per exercir un treball a França, ha de fer els tràmits següents:

- omplir el model Eo i adreçar-lo a l'Urssaf (Union de Recouvrement des Cotisations de Sécurité Sociale et d'Allocations Familiales) del Bas-Rhin, que és l'organisme al qual l'associació haurà de pagar les cotitzacions de seguretat social;
- efectuar la declaració única de contractació (déclaration unique d'embauche).

Després, l'Urssaf del Bas-Rhin informa els organismes següents:

- l'INSEE (Institut National de la Statistique et des Études Économiques), que atribueix un número SIRET;
- el Garp que percep les cotitzacions per a l'atur;
- el grup Taitbout que percep les cotitzacions de jubilació.

Pel que fa a la fiscalitat, cap tràmit no és necessari per a l'associació, ja que no hi ha, com a Espanya, retenció d'IRPF per part de l'empresari, és el treballador que declara anualment la seva renda.

Si l'associació està inscrita a França i vol contractar un treballador fiscalment domiciliat a Espanya per exercir un treball a Espanya, ha de fer els tràmits següents:

- omplir el model 036 i adreçar-lo a la delegació d'Hisenda corresponent al lloc on s'exerceix el treball, que proporciona un número d'identificació fiscal a l'associació;
- un cop obtingut el NIF, l'associació ha d'omplir el model TA.7 i ha d'adreçar-lo a la Tresoreria General de la Seguretat Social que li obre un Compte de Cotització.

Pel que fa a la fiscalitat, l'associació ha de fer la retenció d'IRPF i abonar trimestralment la suma corresponent a Hisenda.

Tot això té una conseqüència pràctica important per a les associacions: en la majoria dels casos, l'associació no serà capaç d'assegurar la gestió de les cotitzacions socials i de l'IRPF en un marc administratiu que desconeix. Per tant, haurà de fer-ho mitjançant un representant fiscal, que pot ser o bé una empresa especialitzada, o bé una associació que hagi desenvolupat aquesta activitat. És evident que això té un cost que cal integrar, des del principi, al pressupost previsional.

FITXA 14 – CREAR UNA SUCURSAL

Si una associació vol desenvolupar una activitat permanent en un altre estat, cal que hi obri un establiment. Aquest establiment pot ser o bé una delegació de l'associació, o bé una associació autònoma. Designarem aquests dos tipus de formes segons la terminologia utilitzada en dret mercantil: la delegació és una "sucursal" de l'associació, i l'associació autònoma n'és una "filial".

Tota associació inscrita a França pot crear una sucursal a Espanya i tota associació inscrita a Espanya pot crear una sucursal a França. En els dos casos, cal proporcionar les informacions i els documents següents:

- El DNI del representant de l'associació així com els documents que acrediten que l'associació està legalment constituïda en l'estat d'origen;
- l'acta que recull la decisió d'obrir una delegació firmada per les persones habilitades així com l'adreça del domicili de l'associació;
- la identitat dels representants de la delegació i la còpia del seu DNI o passaport.

En el primer cas, cal adreçar una demanda al Registre Nacional d'Associacions de la Secretaría General Técnica del Ministerio del Interior. En el segon cas, cal adreçar una demanda a la prefectura corresponent al lloc on l'associació vol establir-se.

Un cop oberta la sucursal, l'associació estrangera és assimilable a una associació inscrita en l'estat on ha obert la sucursal. Tot i així, no hi ha creació d'una segona persona jurídica distinta: es tracta d'una sola i mateixa persona. En conseqüència la seva capacitat és doblement limitada: d'una banda a les prerrogatives que li reconeix la seva llei nacional, d'altra banda a les prerrogatives que li reconeix el dret de l'estat en el qual ha obert la sucursal.

FITXA 15 – CREAR UNA FILIAL

Una associació que vol desenvolupar una activitat permanent en un altre estat hi ha d'obrir un establiment. Aquest establiment pot ser o bé una delegació de l'associació, o bé una associació autònoma. Designarem aquests dos tipus de formes segons la terminologia utilitzada en dret mercantil: la delegació és una "sucursal" de l'associació, i l'associació autònoma n'és una "filial".

La creació d'una filial, a diferència de la sucursal, comporta la creació d'una segona persona jurídica, distinta de "l'associació-mare".

Per obrir una filial, cal seguir les mateixes etapes i proporcionar els mateixos documents que per obrir qualsevol associació: aquestes etapes es detallen en la primera part d'aquest estudi.

Per tant, la filial és assimilable a qualsevol altra associació, i com es tracta d'una segona persona jurídica distinta, no hi ha doble limitació de la capacitat com en el cas de la sucursal.

FITXA 16 – CREAR UNA ENTITAT CONJUNTA

La creació d'una associació conjunta de segon grau és una solució que pot ser adient per a determinats tipus de projectes, però que no resol els problemes fonamentals de la cooperació. En efecte, aquesta solució no elimina els problemes d'estrangeria que es posen a tota associació, ja que l'associació conjunta continua estant sotmesa a l'ordre jurídic d'un sol dels dos estats, aquest on està inscrita, la qual cosa fa difícils les relacions amb l'altre estat.

Segons el lloc escollit per inscriure l'associació conjunta, cal recordar que en el marc català el nombre mínim de socis és de tres mentre que, en el marc francès, és de dos, i també que, en el marc català, la creació d'una associació de segon grau implica una acta notarial.

FITXA 17 – CREAR UNA AGRUPACIÓ EUROPEA D'INTERÈS ECONÒMIC (AEIE)

INTRODUCCIÓ

Hem subratllat diverses vegades que no existeix cap marc ni cap forma jurídica especialment prevista per a la cooperació transfronterera de les associacions. En efecte, l'estatut d'associació europea mai no s'ha creat, mentre que s'han anat creant amb èxit altres estatuts europeus, com ara el de la cooperativa europea o el de la societat europea. Tot i així, existeix una forma jurídica especialment prevista per a la cooperació de les persones jurídiques o de les persones físiques en el si de la Unió Europea, que podria ser útil en el marc d'una col·laboració transfronterera associativa. Es tracta de l'Agrupament Europea d'Interès Econòmic (AEIE), que és de fet la més antiga "forma jurídica comunitària". Aquesta figura va ser creada pel Reglament 2137/85 del 25 de juliol de 1985, perquè "les persones físiques, societats i altres entitats jurídiques puguin efectivament cooperar més enllà dels fronteres" (1r Considerant).

CARACTERÍSTIQUES GENERALS

Les característiques de l'AEIE, que podrien fer-ne un instrument adient per a la cooperació de les associacions són les següents:

- Caràcter transnacional: l'avantatge de l'AEIE respecte a altres formes és la naturalesa transnacional de l'agrupació, que constitueix un marc jurídic uniforme i relativament independent dels diferents sistemes jurídics estatals de la Unió Europea. La transnacionalitat no és només un avantatge sinó també una obligació, en efecte, l'AEIE ha d'estar constituïda per almenys dos socis provenint de dos diferents Estats membre de l'Espai econòmic europeu.
- Flexibilitat quant a la seva composició: poden fer-se membres d'una AEIE les societats comercials així com les altres entitats jurídiques de dret públic o privat, com per exemple les administracions locals, les cambres de comerç i, sota determinades condicions, les associacions.
- Flexibilitat quant a la seva organització: el Reglament garanteix l'agilitat de l'agrupació per la gran llibertat que tenen els seus membres d'organitzar les seves relacions i el funcionament de l'agrupació. Això val en particular pel que fa a la constitució de l'AEIE, pel que fa a la seva durada, a les seves modalitats de finançament i a les seves modalitats de funcionament intern. Els membres poden determinar lliurement la seva part contributiva a les pèrdues i als beneficis de l'AEIE, així com la ponderació dels vots en l'assemblea.
- Flexibilitat quant a la seva constitució: els tràmits de constitució d'una AEIE són la conclusió d'un contracte escrit (els estatuts) i la matriculació al registre (registre mercantil) de l'estat on s'estableix la seu de l'AEIE. Cap capital social no és exigint en el moment de la seva constitució, i totes les formes d'aportacions són possibles.

- Flexibilitat quant a la seu l'AEIE: és possible traslladar la seu de l'AEIE d'un estat membre a un altre, sense que aquesta operació sigui considerada com una dissolució de l'agrupació.
- Estabilitat de l'AEIE: l'AEIE té personalitat jurídica, pot tenir un patrimoni, contractar treballadors, concloure contractes,...
- Representació: l'agrupament de diversos socis al si d'una entitat única de naturalesa transnacional dóna un poder de negociació i de representació superior al que pot tenir cada soci a títol individual o el mateix agrupament a títol contractual (si han conclòs una convenció de col·laboració).
- Seguretat: el Reglament estableix el principi de responsabilitat solidària dels membres de l'AEIE per als deutes d'aquest, la qual cosa és una seguretat per als tercers que es relacionen amb l'agrupació.

L'OBJECTE DEL GEIE I LA POSSIBILITAT DE LES ASSOCIACIONS D'UTILITZAR AQUESTA FÓRMULA

L'objectiu de l'AEIE (art. 3) “és facilitar o desenvolupar l'activitat econòmica dels seus membres, millorar o augmentar els resultats d'aquesta activitat; no és realitzar beneficis per a ell mateix. La seva activitat ha d'estar relacionada a l'activitat econòmica dels seus membres i pot tenir només un caràcter auxiliar respecte a aquesta”.

L'AEIE es distingeix, doncs, d'una societat comercial principalment pel seu objectiu que és de facilitar l'activitat econòmica dels seus membres, per permetre que augmentin els seus propis resultats. Sobre la base d'aquest caràcter auxiliar, l'activitat de l'agrupació ha d'estar relacionada a l'activitat econòmica dels seus membres i no substituir-s'hi. Els membres conserven doncs, al llarg de la cooperació, un cert grau d'autonomia jurídica i econòmica. Entre altres, l'AEIE no pot tenir cap poder de direcció o de control sobre les activitats pròpies dels seus membres (art. 4).

Des del punt de vista de la fiscalitat, els beneficis que produeix l'AEIE estan imposats a nivell dels seus membres. Aquesta característica té una gran importància si els membres de l'agrupació són associacions que són exemptes parcialment o totalment d'impostos comercials.

Tot i aquests avantatges, l'objectiu de l'AEIE constitueix també el límit a la seva utilitat per a les associacions. En efecte, la constitució d'una AEIE per “facilitar o desenvolupar l'activitat econòmica dels seus membres” implica:

- que aquests membres han d'exercir una activitat econòmica, la qual cosa no és el cas de totes les associacions;
- que són aquestes activitats econòmiques que han de ser objecte de l'agrupament.

Així, la fórmula de l'AEIE pot resultar molt interessant en determinats casos de cooperació. És actualment l'única forma jurídica transnacional accessible per a les associacions.

ANNEX—INFORMACIONS PRÀCTIQUES

CONSTITUCIÓ D'UNA ASSOCIACIÓ, MODIFICACIONS I DISSOLUCIÓ

Préfecture des Pyrénées-Orientales

<http://www.pyrenees-orientales.pref.gouv.fr/>

24 quai Sadi Carnot

66951 PERPIGNAN

Tel. (0033) (0) 4 68 51 66 66

Sous-préfecture de Prades

177 avenue du Général de Gaulle

66500 PRADES

Tel. (0033) (0) 4 68 05 39 39

Sous-préfecture de Céret

1 rue de la Sardane - BP 321

66400 CERET

Tel. (0033) (0) 4 68 87 10 02

Generalitat de Catalunya – Departament de Justícia

<http://www20.gencat.cat/portal/site/Justicia>

Servei de Registre i Assessorament d'Entitats Jurídiques

Pau Claris, 81(Casal Sant Jordi)

08010 Barcelona

Tel. (0034) 93 316 41 00

Oficines i delegacions territorials del Departament de Justícia

http://www10.gencat.net/sac/AppJava/tramit_fitxa.jsp?codi=5498

IMPOSICIÓ I SEGURETAT SOCIAL

XARXA EURES

Liste des conseillers EURES de l'association transfrontalière PYREMED/PIRIME

<http://europa.eu.int/eures/main.jsp?catId=3&acro=eures&lang=es>

SEGURETAT SOCIAL

Administració de la Seguretat Social

Liste des bureaux et des délégations de la Trésoreria General de la Seguretat Social :

http://www.seg-social.es/Internet_1/Oficinas/index.htm?Comu=Cç

Centre des Liaisons Européennes et Internationales de Sécurité Sociale (CLEISS)

<http://www.cleiss.fr/>
11 rue de la tour des Dames
75436 Paris cedex 09
Tel. (0033) (0) 1 45 26 33 41

Groupement des Assedic de la Région Parisienne (GARP)

14, rue de Mantes
92703 COLOMBES cedex
Tel : (0033) (0) 1 46 52 26 16

Groupe Taitbout

<http://www.groupe-taitbout.com/>
21 bis, quai Vauban
BP 2002
90004 Belfort Cedex
Tel. (0033) (0) 825 320 310 (Entreprise)
Tel. (0033) (0) 825 047 046 (Salarié)

IMPOSTOS

Agència Tributària

<http://www.aeat.es/>
Tel. (0034) 901 33 55 33

Administration fiscale

<http://www.impots.gouv.fr/>
Tel. (0033) (0) 820 32 42 52

SERVEIS CONSULARS

Consulat de França a Espanya

<http://www.consulfrance-barcelone.org/>
Ronda Universitat, 22 Bis, 4º
08007 Barcelona
Tel. (0034) 93 270 30 00

Consulat d'Espanya a França

<http://www.amb-espagne.fr/>
12, rue Franklin
66000 Perpignan
Tel. (0033) (0) 4 68 34 33 78

OBTENCIÓ DE LA POSTIL·LA

Tribunal Superior de Justícia de Catalunya

Passeig Lluís Companys s/n - 1a planta
Servei de secretariat de govern
Departament de la Postil·la
08071 BARCELONA
Tel (0034) 93 486 61 84/85

Col·legi notarial de Catalunya

Notariat, 4
08001 BARCELONA
Tel. (0034) 933 174 800

Cour d'Appel de Montpellier

Palais de Justice
1, Rue Foch
34023 MONTPELLIER Cedex 1
Tel (0033) (0) 4 67 14 50 50

Anàlisi històrica i conceptual del tercer sector i de la forma associativa

ARCHAMBAULT, E., GARIAZZO, M., ANHEIER, H. K., SALAMON, L. M. (1999) «France: From Jacobin Tradition to Decentralization», in SALAMON, L. M. (dir.) *Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector*, Baltimore, John Hopkins Center for Civil Society Studies.

DEFOURNY, J., MARÉE, M., DEVILLE, C., MERTENS, S., MIGNOT, D., PIRARD, C. (2001) *Le secteur non marchand en Belgique. Analyse conceptuelle et statistique. Rapport de recherche réalisé à la demande de la Fondation Roi Baudoin et de la Confédération des Entreprises Non Marchandes dans le cadre d'un partenariat ULg-KUL-ULB-VUB*

FURET, F. (1978) *Penser la Révolution française*, Paris, Gallimard.

GARRIGOU LAGRANGE, M., KALTENBACH, P.P. (2003) «Association», *Encyclopédie Universalis* [CD-Rom].

GRUPO DE ESTUDIOS DE ASOCIACIONISMO Y SOCIABILIDAD (1998) *España en sociedad. Las asociaciones a fines del siglo XIX*, Cuenca, Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.

JEANTET, T. (2001) « Les associations : de multiples et fortes sources de citoyenneté en Europe », *Les associations et l'Europe en devenir, Mission interministérielle pour la célébration de la loi du 1er juillet 1901*, Paris, La Documentation française.

LOQUET, P. (2004) *L'économie sociale et solidaire au service d'un projet de territoire*, Editions «La Lettre du cadre territorial».

LUCHAIRE, F. (2001) «La décision du 16 juillet 1971», 1901-2001 : *Loi du 1er juillet 1901 relative au contrat d'association*, Lamy Associations Actualités, Editions Lamy, Supplément au n° 70.

MASGRAU I PLANA, R. (1992) *Els orígens del catalanisme polític (1870-1931)*, Barcelona, Editorial Barcanova.

MÜNKNER, H.-H. (2001) « Characteristics, working and limits of associations operating in Europe : the german case », *Les associations et l'Europe en devenir, Mission interministérielle pour la célébration de la loi du 1er juillet 1901*, Paris, La Documentation française.

RUIZ OLABUÉNAGA J. I., JIMENEZ LARA, A., ANHEIER, H. K., SALAMON, L. M. (1999) «Spain», in SALAMON, L. M. (dir.) *Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector*, Baltimore, John Hopkins Center for Civil Society Studies.

SALAMON, L. M., ANHEIER, H. K. (1997) *Defining the Nonprofit Sector: A Cross-national Analysis*, Manchester and New York, Manchester University Press.

SOLÀ I GUSSINYER, P. (1996) *L'esclafament de l'associacionisme lliure a Catalunya en temps del general Franco*, Barcelona, Rafael Dalmau Editor.

SOLÀ I GUSSINYER, P. (1993) Història de l'associacionisme català contemporani. Barcelona i les comarques de la seva demarcació (1874-1966), Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia.

SOUSI, G. (2001) «Pour la consécration constitutionnelle de la liberté d'association», 1901-2001 : Loi du 1er juillet 1901 relative au contrat d'association, Lamy Associations Actualités, Editions Lamy, Supplément au n° 70.

VAYSSADE, M.-C. (2001) « Le statut de l'association européenne », Les associations et l'Europe en devenir, Mission interministérielle pour la célébration de la loi du 1er juillet 1901, Paris, La Documentation française.

Marc jurídic, fiscal i comptable

ARMANGUE I HERRERO, X. (2002) Manual legislatiu associatiu, Ajuntament de Mataró, Agència Municipal de Suport a l'Associacionisme.

BORRÀS, I., HERNÁNDEZ, F., LUNA, L.M. (2005) Gestió econòmica, Torre Jussana, Útils pràctics n° 12, 1a reedició, Ajuntament de Barcelona.

MACQUERON, P., GATUMEL, D., GUIBERT, D. (2006) Associations, fondations, congrégations 2006-2007, Levallois, Éditions Francis Lefebvre.

MIRABETE, S. (2005) Manual legislatiu associatiu, Torre Jussana, Útils pràctics n° 18, Ajuntament de Barcelona.

SELLARÈS, A. (2006) Fiscalitat associativa pràctica, Torre Jussana, Útils pràctics n° 14, 1a reedició, Ajuntament de Barcelona.

Dret internacional i dret comunitari

ABARCA JUNCO, A. P. (2006) Derecho internacional privado, vol. II, 2ª ed., Madrid, UNED.

CALVO CARAVACA, A.L., CARRASCOSA GONZÁLEZ, J. (2006) Curso de contratación internacional, 2e ed., Madrid, Editorial COLEX.

CEINOS SUAREZ, A. (2006) El trabajo de los extranjeros en España, Madrid, Editorial LA LEY.

FERNÁNDEZ ROZAS, J. C., SÁNCHEZ LORENZO, S. (2001) Derecho internacional privado, 2ª ed., Madrid, Civitas Ediciones.

MAYER, P., HEUZÉ, V. (2004) Droit international privé, 8e édition, Paris, Montchrestien.

SÁNCHEZ RIBAS, J., FRANCO PANTOJA, F. (2005) Guía para la orientación legal en inmigración, Valladolid, Editorial Lex Nova.

SERRANO GARCIA, J. M. (2005) Trabajadores comunitarios y seguridad social, Albacete, Altabán Ediciones.

VIGNAL, T. (2005) Droit international privé, Paris, Editions Dalloz.

ESTUDI REALITZAT PER:

Tél: +00 33 - (0)4.68.66.55.46
contact@cierasso.org

Tel. +00 34 - 934 747 474
suport@esplai.org

AMB EL SUPORT DE:

